

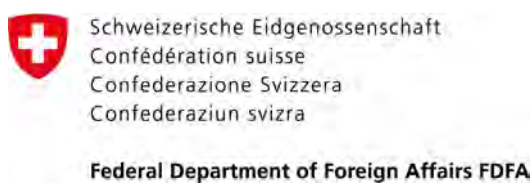
ประเทศไทย

กระบวนองอาจ

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแนวหน้า
ของการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของไทย

ภาพปก: ผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยที่เป็นนักเรียนนักศึกษาแสดงสัญลักษณ์ชูสามนิ้ว ที่อนุสาวรีย์ชัย กรุงเทพฯ ระหว่างการชุมนุมเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2563 © Lauren DeCicca / Getty Images via AFP

FIDH และ OMCT เป็นสมาชิกของ ProtectDefenders.eu ซึ่งเป็นกลไกเพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรป และดำเนินการโดยภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ FIDH และ OMCT ขอขอบคุณ Republic and Canton of Geneva, Agence Française de Développement (AFD) และกระทรวงการต่างประเทศแห่งสวิตเซอร์แลนด์ สำหรับความช่วยเหลือให้สามารถจัดทำรายงานชิ้นนี้ได้ เนื้อหาในรายงานเป็นความรับผิดชอบทั้งหมดของ FIDH และ OMCT และไม่อาจตีความได้ว่าเป็นความคิดของหน่วยงานเหล่านี้ ไม่ว่าในกรณีใด

สารบัญ

1. บทสรุปผู้บริหาร.....	6
2. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้นำการเรียกร้องประชาธิปไตยมีใครบ้าง.....	9
3. ข้อมูลพื้นฐาน: การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลที่มีกองทัพหนุนหลัง.....	15
4. ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19.....	18
5. การปราบปรามผู้ประท้วงโดยสงบ.....	20
5.1. กฎหมายในประเทศที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ.....	20
A. มาตรา 110 และมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ).....	20
B. มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น).....	22
C. มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์.....	22
D. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ.....	23
E. พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน.....	23
F. สถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพมหานคร.....	24
5.2. การตอบโต้ของรัฐไทยต่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเป็นการขัดกับพันธกรณีระหว่างประเทศ.....	25
A. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR).....	25
B. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (CEDAW).....	27
C. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)	27
D. ปฏิญญาสากลว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน.....	28
6. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยทำทนายสถานะอำนาจนำ.....	29
6.1. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยเสี่ยงภัยมากขึ้นภายใต้อิทธิพลของกองทัพ.....	29
6.2. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนรุ่นใหม่ในประเทศไทย.....	30
6.3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนและความท้าทายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตย.....	32
6.3.1. การเอาผิดทางอาญา.....	32
6.3.2. การคุกคาม การข่มขู่ และการสอดแนมโดยหน่วยงานของรัฐ.....	34
6.3.3. การโจมตีทำร้ายด้วยเหตุทางเพศสภาพและการคุกคามทางเพศ รวมทั้งทางออนไลน์โดยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ.....	37
6.3.4. การล่อยนวลพันพิศและการขาดความรับผิดชอบ.....	41
6.3.5. ปัญหาท้าทายต่อชีวิตส่วนตัว.....	41
6.3.6. การไม่ยอมรับและการถูกลดค่าเป็นเพียงวัตถุ.....	42
7. ความนิ่งเฉยของนานาชาติต่อการปราบปรามนักปกป้องสิทธิและผู้ประท้วง.....	45
8. ข้อเสนอแนะ.....	47
9. ภาคผนวก I: ลำดับเหตุการณ์การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563.....	49
10. ภาคผนวก II: ตาราง การดำเนินคดีกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	51

รายชื่อตัวย่อ

CRC = Convention on the Rights of the Child (อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก)

CEDAW = อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)

ICCPR = กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)

LGBTIQ = ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex, and queer)

อนค. = พรรคอนาคตใหม่

สส. = สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คสช. = คณะรักษาความสงบแห่งชาติ

OHCHR = Office of the UN High Commissioner for Human Rights

พปชร. = พรรคพลังประชารัฐ

UN = องค์การสหประชาชาติ (United Nations)

UPR = รายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review)

WHRD = Woman human rights defender

พ.ร.ก. = พระราชกำหนด

พ.ร.บ. = พระราชบัญญัติ

1. บทสรุปผู้บริหาร

ผู้หญิงรุ่นใหม่กลายเป็นสัญลักษณ์ของการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยทั่วประเทศ ซึ่งเริ่มต้นในประเทศไทยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนและนักศึกษาหญิง ได้มีบทบาทสำคัญและเป็นคนศูนย์กลางของการประท้วงอย่างสงบเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ไม่เพียงแต่เข้าร่วมจำนวนมากจะเป็นผู้หญิงในช่วงวัยต่าง ๆ เท่านั้น หากผู้หญิงเหล่านี้ยังมีบทบาทเป็นแกนนำจัดตั้งและขึ้นการชุมนุม ด้วยการปฏิบัติงานดังกล่าว ผู้หญิงหลายคนได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่น ๆ ผ่านการเคลื่อนไหวโดยสันติ จึงอาจนิยามได้ว่าผู้หญิงเหล่านี้เป็นผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

จากการสัมภาษณ์กับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 22 คน รวมทั้งเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีสองคน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย รายงานนี้เน้นบทบาทของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความท้าทายที่พวกเขาต้องเผชิญจากการเข้าร่วมในการประท้วง ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่กล่าวถึงในรายงานนี้ ครอบคลุมเลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล คนข้ามเพศ อินเทอร์เน็ตเชกส์ และควีเรีย (LGBTIQ) ซึ่งต่างได้รับผลกระทบจากบรรทัดฐานทางเพศที่สังคมกำหนด และได้รับอิทธิพลจากปิตาธิปไตยและ gender binary (แนวคิดที่ยอมรับเพียงสองเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง)

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหลายคนในแนวหน้าของการประท้วง ยังเสี่ยงสนับสนุนการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย เพราะเห็นว่าเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจส่งอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทยอย่างมหาศาลและปราศจากการตรวจสอบ ในระหว่างการชุมนุม ผู้หญิงยังขึ้นเวทีวิจารณ์ภาพเหมารวมทางเพศ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม และความอยุติธรรมอื่น ๆ ในสังคมไทย ซึ่งขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน กลุ่มรณรงค์สิทธิสตรีและสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยังได้จัดตั้งและเป็นแกนนำการประท้วงของตนเอง เพื่อยืนยันข้อเรียกร้องให้มีความเท่าเทียมทางเพศ และยืนยันข้อเรียกร้องอื่นของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย นักเรียนมัธยมหญิงเป็นพลังทางการเมืองที่สำคัญอีกพลังหนึ่ง ที่เกิดขึ้นในช่วงที่การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยทั่วประเทศ พวกเขาเป็นแกนนำเรียกร้องการปฏิรูปแนวคิดของระบบการศึกษาที่ล้าหลังของประเทศ รวมทั้งระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแบบและทรงผมนักเรียน ซึ่งมีอคติทางเพศสภาพ

แม้จะมีการสร้างเสริมอำนาจจากบทบาทสำคัญต่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย แต่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักตกเป็นเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ทั้งของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐ อันเป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวของตน ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับนักกิจกรรมชาย อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงเหล่านี้ยังต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพเพิ่มเติมอีกด้วย

หน่วยงานรัฐของไทยมีบทบาทอย่างสำคัญในการโจมตีทำร้ายผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนครั้งแล้วครั้งเล่า ผ่านการใช้กฎหมายและข้อบังคับกดขี่ที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และการใช้ระบบยุติธรรมเป็นเครื่องมือ ในปี 2563 กลุ่มสังเกตการณ์เพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน บันทึกข้อมูลการดำเนินคดีกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 11 คน รวมทั้งเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีหนึ่งคน อันเป็นผลมาจากการเข้าร่วมในการประท้วง มีอยู่สี่คนที่ถูกจับกุมและควบคุมตัวก่อนจะถูกปล่อยตัว ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 11 คนนี้ส่วนใหญ่ถูกแจ้งข้อหา 10 คดีหรือมากกว่านั้น รวมทั้งความผิดตามมาตรา 112 (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) และ 116 (ยุยงปลุกปั่น) ของประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ

ผู้มีอำนาจรัฐยังได้ทำการคุกคาม การข่มขู่ และการสอดแนมผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นประจำ เจ้าหน้าที่รัฐได้ไปเยี่ยมบ้านและสถาบันการศึกษาของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อข่มขู่หรือเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของพวกเขา ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ข้อมูลว่า ยังมีการใช้การคุกคามและข่มขู่เช่นนี้กับครอบครัวของพวกเขาด้วย เพื่อเป็นวิธีที่ทรงประสิทธิภาพในการขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถทำงานหรือเข้าร่วมในการประท้วงได้ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาให้ข้อมูลว่า ดำรงไปที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยของพวกเขาเพื่อสอดส่องกิจกรรม ชักถามอาจารย์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว หรือกดดันผู้บริหารให้ใช้มาตรการลงโทษพวกเขา

การปฏิบัติมิชอบอีกรูปแบบหนึ่งที่มักเกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานหรือติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การปฏิบัติตัวหรือใช้คำพูดในลักษณะที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือสื่อเสียงทางเพศ การปฏิบัติ

.....

เช่นนี้มักสร้างความอึดอัดใจอย่างมากสำหรับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และถือเป็นการคุกคามทางเพศต่อพวกเธอ

การโจมตีทำร้ายผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มักมีลักษณะเกี่ยวโยงกับเพศสภาพ หรือเป็นการโจมตีด้วยเงื่อนไขทางเพศสภาพ อย่างเช่น การทำร้ายและการคุกคามทางเพศ การโจมตีทำร้ายอื่น ๆ อาจรวมถึงการละเมิดที่เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวกับเพศสภาพ แต่ส่งผลกระทบต่อในเชิงเพศสภาพได้ ในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย กลุ่มสิทธิสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้พยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อนักกิจกรรมหญิง นักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศและปฏิเสธรบรทัดฐานทางเพศของสังคม ยังต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายอีกชั้นหนึ่ง อันเนื่องมาจากรสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ หรือการแสดงออกทางเพศของตน รวมทั้งเนื่องจากการปกป้องสิทธิเกี่ยวกับเพศสภาพและเพศวิถี

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ข้อมูลว่า การโจมตีทำร้ายด้วยเหตุทางเพศสภาพส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในลักษณะของการพูดจาสื่อเสียดและการคุกคามที่เพ่งเล็งพวกเธอโดยตรง เพียงเพราะเพศสภาพและการแสดงออกทางเพศสภาพของพวกเธอ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกับที่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญจากการโจมตีทำร้ายและการคุกคามทางออนไลน์ การโจมตีเหล่านี้มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับทางเพศหรือส่วนตัว และมักส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทางอารมณ์หรือจิตใจต่อผู้หญิง สุดท้ายแล้ว การละเมิดเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อตั้งคำถามและลดทอนความชอบธรรมต่อการทำงานและความน่าเชื่อถือของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ บุคลิก ลักษณะทางกายภาพและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ยังมักตกเป็นเป้าโจมตีอย่างสม่ำเสมอ

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังต้องเผชิญกับแรงกดดันบางประการจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ด้วย อันเป็นผลมาจากกิจกรรมเคลื่อนไหวของพวกเธอ แรงกดดันเช่นนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงโดยเฉพาะต่อนักเรียน เนื่องจากพวกเธอยังต้องพึ่งพาความสนับสนุนจากครอบครัว ในขณะที่คนไทยรุ่นใหม่ได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์สถาบันหลัก และเรียกร้องการปฏิรูประบบการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์ของประเทศมากขึ้น การแบ่งแยกระหว่างช่วงวัยก็ยิ่งปรากฏชัดยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นภายในครอบครัว

ปัญหาพื้นฐานอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน คือ พวกเธอ ความเห็น และการมีส่วนร่วมของพวกเธอ มักถูกเพิกเฉยหรือกีดกัน รวมทั้งภายในองค์กรที่พวกเธอเป็นสมาชิกด้วย แม้ว่าผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศจะมีบทบาทเด่นในการประท้วง แต่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ให้สัมภาษณ์ในรายงานนี้บอกว่า พวกเธอต้องเผชิญกับทัศนคติและการปฏิบัติแบบกีดกันจากภายในขบวนการของตนเอง ส่งผลให้พวกเธอมักรู้สึกว่ นักกิจกรรมหญิงไม่มีบทบาทอย่างเท่าเทียมในแง่การเป็นแกนนำหรือมีตำแหน่งในแนวหน้าของขบวนการ

รูปแบบการคุกคาม การโจมตีทำร้าย และความท้าทายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อาจส่งผลให้เกิดความเครียด เรือรัง อาการหมดไฟ หรือกระทบต่อความเคารพในตนเอง ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนบางส่วนแสดงข้อกังวลว่า มักไม่มีความตระหนักถึงและไม่มีความสนับสนุนต่อสวัสดิภาพโดยทั่วไปของนักกิจกรรมหญิง

ยิ่งไปกว่านั้น การละเมิดต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้รับการหนุนเสริมจากวัฒนธรรมการลายนวลพันพิดที่ฝังรากลึกต่อการปฏิบัติชอบในประเทศไทย นอกจากนี้ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในที่ทำงานตามกฎหมายแรงงานแล้ว ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะที่ระบุความผิดว่าด้วยการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิง รวมทั้งการคุกคามทางเพศทางออนไลน์

รายงานนี้มีข้อเสนอแนะหลายประการต่อทั้งรัฐบาลไทยและประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อประกันให้มีการคุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของพวกเธออย่างสอดคล้องตามมาตรฐานระหว่างประเทศ

วิธีวิทยา

ในการจัดทำรายงานนี้ กลุ่มสังเกตการณ์เพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders ซึ่งเป็นภาคีความร่วมมือของ FIDH กับองค์กรต่อต้านการทารุณกรรมโลก (OMCT)) ได้สัมภาษณ์ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 22 คน รวมทั้งเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีสองคน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย เป็นการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม - 19 ธันวาคม 2563 ข้อค้นพบในรายงานยังมาจากแหล่งข้อมูลโดยกลุ่มสังเกตการณ์เพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน FIDH องค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติหลายหน่วยงาน รวมทั้งรายงานข่าวที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว

การละเมิดสิทธิมนุษยชน และ ความท้าทายของผู้หญิง นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้เรียกร้องประชาธิปไตย

1. การเอาผิดทางอาญา

การจับกุมโดยพลการ

การควบคุมตัว

ข้อหาอาญา

2. การคุกคาม, การข่มขู่, การสอดแนม

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกติดตามโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในที่สาธารณะ, บ้านหรือที่พำนักอาศัย

ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจโทรศัพท์หา

เจ้าหน้าที่ตำรวจไปเยี่ยมครอบครัวและโรงเรียน

3. การคุกคาม ทางเพศ

คำพูดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม, ข้อความ, โทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่รัฐ

4. การข่มขู่และโจมตีออนไลน์

โพสต์ข้อความที่ล่อลวงละเมิด, ดูหมิ่น

คำข่มขู่จะให้ความรุนแรงทางเพศ

ข่าวปลอมและภาพตัดต่อ

5. ความท้าทายใน ชีวิตส่วนตัว

แรงกดดันจาก

พ่อแม่,
สมาชิกใน
ครอบครัว

อาจารย์,
เจ้าหน้าที่ใน
โรงเรียน

6. การไม่ถูกยอมรับภายในขบวนการเคลื่อนไหว

สองมาตรฐาน

ถูกกีดกันจากการเข้าร่วมและ
การตัดสินใจ

ประเด็นสิทธิสตรีและ
ความเท่าเทียมทางเพศ
ถูกลดความสำคัญ

7. ผลกระทบ ต่อสภาวะ จิตใจ

ความ
เครียด

อาการ
หมดไฟ

การขาด
ความเคารพ
ในตนเอง

2. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้นำการเรียกร้องประชาธิปไตยมีใครบ้าง

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่ให้สัมภาษณ์สำหรับรายงานนี้ 22 คน และประวัติโดยย่อ มีดังต่อไปนี้

1. นส. อลิสา บินตุสะ (@FonalisFWP)

นส. อลิสา บินตุสะ หรือ ฝน อายุ 25 ปี เป็นนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิชุมชนจากจังหวัดสงขลา นส. อลิสา มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ต่อต้านรัฐบาลทหารภายหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 นส. อลิสา ได้ทำงานปกป้องสิทธิชุมชนของประชาชนในจังหวัดสงขลาและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยยังเรียนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

2. นส. เบญจมาภรณ์ นิवास

นส. เบญจมาภรณ์ นิवास หรือ พลอย อายุ 16 ปี เป็นนักเรียนมัธยมและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากกรุงเทพฯ เธอเป็นแกนนำสำคัญของกลุ่มนักเรียนเลวที่เป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย และได้ต่อสู้เพื่อการปฏิรูปแนวคิดของระบบการศึกษาไทย นส. เบญจมาภรณ์ยังวิพากษ์วิจารณ์ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ล้าหลังและการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เธอเป็นหนึ่งในนักเรียนสามคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งถูกดำเนินคดีในข้อหาละเมิดสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง จากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 15 ตุลาคมที่กรุงเทพฯ

3. นส. ชัชฎพงศ์ นิธิวนา (@InToeyView)

นส. ชัชฎพงศ์ นิธิวนา หรือ เบส อายุ 25 ปี เป็นนักกิจกรรมข้ามเพศ จากเชียงใหม่ เธอได้สมัครเข้าเรียนโครงการปริญญาโทด้านเพศสภาพและสตรีศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นแกนนำสมาคมชาวไพรด์รุ่นใหม่ ซึ่งเป็นประชาคมของเยาวชนที่รณรงค์เรียกร้องเพื่อความหลากหลายด้านเพศสภาพ ความเท่าเทียม และสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ นส. ชัชฎพงศ์ยังเข้าร่วมในขบวนการเพื่อประชาธิปไตยและสตรีนิยม เรียกร้องให้มีระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนมีส่วนร่วมและมีตัวแทน รวมทั้งเคารพและส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

4. นส. ชนนิกานต์ วังมี

นส. ชนนิกานต์ วังมี หรือ ใหม่ อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดสงขลา ปัจจุบันเรียนเศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เธอมีบทบาทในการจัดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในระดับมหาวิทยาลัย นส. ชนนิกานต์ยังมีส่วนร่วมในกลุ่มประชาธิปไตยภาคใต้ของไทย ซึ่งเป็นกลุ่มที่รณรงค์เพื่อประชาธิปไตยและประเด็นสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลและชุมชนในภาคใต้ของไทย

5. นส. ชลธิชา แจ้งเร็ว (@LookkateChonth1)

นส. ชลธิชา แจ้งเร็ว หรือ ลูกเกด อายุ 28 ปี เป็นนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดนนทบุรี เธอกำลังเรียนหลักสูตรปริญญาโทของสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม เป็นผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นแกนนำกลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย และทำงานสนับสนุนองค์กรประชาธิปไตยหลายแห่ง ภายหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 นส. ชลธิชาได้เป็นแกนนำการรณรงค์เรียกร้องประชาธิปไตยและต่อต้านรัฐบาลทหาร เคยถูกจับหลายครั้ง เนื่องจากการเข้าร่วมในการประท้วงต่อต้านรัฐบาลทหาร ในวันที่ 26 มิถุนายน 2558 เธอถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิงกลาง กรุงเทพฯ เป็นเวลา 13 วัน เนื่องจากการประท้วงในวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 ในโอกาสครบรอบหนึ่งปีการทำรัฐประหาร นส. ชลธิชายังถูกแจ้งข้อดำเนินคดีอย่างน้อย 10 ข้อหาอาญา เนื่องจากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563

6. นส. ชูมาพร แต่งเกลี้ยง (@waaddaotk)

นส. ชูมาพร แต่งเกลี้ยง หรือ วาดดาว อายุ 36 ปี เป็นนักกิจกรรมเพื่อความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ จากจังหวัดนครราชสีมา เธอเป็นผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นสมาชิกคนสำคัญของกลุ่มโรงน้ำชา (Togetherness for Equality and Action - TEA) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีแกนนำเป็นเลสเบียน เคียวรี และไบเซ็กชวล ทำงานด้านความหลากหลายทางเพศ ความเท่าเทียม และความยุติธรรมในประเทศไทย นส. ชูมาพรยังเป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก และนำการรณรงค์เพื่อให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่เคารพและส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ในการประท้วงวันที่ 19 กันยายน 2563 ที่กรุงเทพฯ นส. ชูมาพรได้ปราศรัยอย่างมีพลัง เพื่อท้าทายบรรทัดฐานทางเพศ และการคุกคามทางเพศในสังคมไทย และยังได้กล่าวถึงปัญหาจากโครงสร้างที่เป็นปิตาธิปไตยของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

7. นส. อิศรา วงศ์ทหาร (@croppuzzyiei)

นส. อิศรา วงศ์ทหาร หรือ ชิม อายุ 18 ปี เป็นนักเรียนมัธยมและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ก่อตั้งและผู้ประสานงานภาคีนักเรียนมหาสารคาม องค์กรซึ่งรณรงค์เรียกร้องด้านประชาธิปไตย การศึกษา และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในทางการเมือง นส. อิศรายังได้เรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ และความเท่าเทียมในการสมรส และสิทธิของพนักงานบริการทางเพศ การปราศรัยของเธอในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 3 กันยายนเกี่ยวกับสิทธิของพนักงานบริการทางเพศและการทำแท้งที่จังหวัดร้อยเอ็ด กลายเป็นเป้าหมายต่อนักการเมืองและพลเมืองเน็ตที่อนุรักษนิยม

8. นส. จิรจิตา ธรรมรักษ์ (@H_jiratita)

นส. จิรจิตา ธรรมรักษ์ หรือ ฮิวโก้ อายุ 23 ปี เป็นนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดเพชรบุรี เธอเริ่มงานรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยตั้งแต่เป็นนักศึกษาภาควิชาภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันเธอเป็นแกนนำจัดการประท้วงของคณะประชาชนปลดแอก ซึ่งเป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย นส. จิรจิตายังทำงานกับมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม โดยรณรงค์กดดันเพื่อสิทธิชุมชน สิทธิทางสิ่งแวดล้อม และสิทธิในที่ดินของประชาชนในภาคอีสานของไทย

9. นส. จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ (@JutatipSRK)

นส. จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ หรือ อั่ว 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดอำนาจเจริญ ปัจจุบันเธอเรียนโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ที่กรุงเทพฯ นส. จุฑาทิพย์เป็นแกนนำที่เป็นกระบอกเสียงของกลุ่มเยาวชนปลดแอกที่เป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย เธอถูกตั้งข้อหาอาญา 10 คดีด้วยกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งมาตรา 112 (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) และ 116 (ยุยงปลุกปั่น) ของประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นผลมาจากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย วันที่ 1 กันยายน เธอถูกจับระหว่างกำลังเดินทางไปเข้าชั้นเรียน และได้รับการปล่อยตัวในวันเดียวกัน โดยเป็นผล

มาจากการเข้าร่วมการประท้วงในวันที่ 18 กรกฎาคม ปุทพของนส. จุฑาทิพย์คือ นายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งตกเป็นเหยื่อการบังคับให้สูญหายและการสังหารนอกกระบวนการกฎหมายเมื่อปี 2495 นส. จุฑาทิพย์ยังได้ร่วมมือกับครอบครัวของเหยื่อการบังคับให้สูญหาย เพื่อเรียกร้องความรับผิดชอบและความยุติธรรมให้กับเหยื่อ

10. ด.ญ. กมลชนก เรือนคำ (@rubyseann)

ด.ญ. กมลชนก เรือนคำ หรือ หยิน อายุ 14 ปี เป็นนักเรียนมัธยมต้นและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดพะเยา ด.ญ. กมลชนกมีส่วนร่วมกับคณะประชาชนปลดแอกในจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย โดยเป็นแกนนำจัดการประท้วงในโรงเรียนและในจังหวัดพะเยา ด.ญ. กมลชนกต่อต้านระบบอำนาจนิยมที่ขยายตัวมากขึ้นในระบบการศึกษาไทยหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 เช่น การบรรจุคำนิยม 12 ประการของรัฐบาลทหารเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ

11. นส. กรกนก คำตา (@pup_kornkanok)

นส. กรกนก คำตา หรือ ป๊อบ อายุ 27 ปี เป็นนักกิจกรรมผู้เรียกร้องประชาธิปไตยและนักกิจกรรมสิทธิสตรีจากจังหวัดยโสธร เธอทำงานเพื่อสนับสนุนสวัสดิภาพของผู้หญิง นักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยร่วมมือกับกลุ่มการเมืองหลังบ้านซึ่งเป็นองค์กรสตรีนิยม ในฐานะเป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก เธอได้แสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิทางเพศของผู้หญิง ก่อนหน้านั้น นส. กรกนกเป็นนักศึกษาที่ทำกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย รณรงค์ต่อต้านรัฐบาลทหารภายหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2559 เธอถูกควบคุมตัวเป็นเวลาหนึ่งวันที่ทัณฑสถานหญิงกลางที่กรุงเทพฯ ด้วยข้อหาละเมิดคำสั่งห้ามชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลทหาร จากการออกมาเรียกร้องให้มีการสอบสวนข้อกล่าวหาว่ามีการทุจริตของกองทัพในการก่อสร้างอุทยานราชภักดีที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1 หลังรัฐประหารเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 คสช. ได้ประกาศกำหนด “คำนิยมหลักของคนไทย 12 ประการ” เพื่อเผยแพร่ในโรงเรียนประถมและมัธยมทั่วประเทศ คำนิยม 12 ประการ ได้แก่ (1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม (3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ (4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม (5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม (6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน (7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง (8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ (9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี (11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา (12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

12. นส. ลัลนา สุริโย (@lannananasur)

นส. ลัลนา สุริโย หรือ ลัลนา อายุ 25 ปี เป็นนักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย จากจังหวัดชลบุรี ปัจจุบันเรียนนิเทศศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลำปาง และยังเป็นประธานสภานักศึกษา นส. ลัลนาทำงานกับกลุ่มพิราบขาวเพื่อมวลชนที่เป็นกลุ่มนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตย ในฐานะเป็นแกนนำการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ที่มหาวิทยาลัยของเธอเองและในจังหวัดลำปาง เธอยังเข้าร่วมกับคณะประชาชนปลดแอก ในการจัดตั้งการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ

13. นส. นันทชา ชูช่วย (@imnotdustja)

นส. นันทชา ชูช่วย หรือ ฟิล์ม อายุ 18 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดตรัง ปัจจุบันเรียนภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่กรุงเทพฯ เธอเป็นผู้จัดการประท้วงและเป็นแกนนำภาคนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ และได้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายนักเรียน นิสิต นักศึกษาเคียงข้างประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (คนป.) นส. นันทชายังเป็นอาสาสมัครให้กับกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก ที่ณรงค์เพื่อความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิสตรี

14. นส. เนตรนภา อำนางสงเสริม

นส. เนตรนภา อำนางสงเสริม หรือ ไนซ์ อายุ 21 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย จากกรุงเทพฯ ปัจจุบันเรียนสาขาเอเชียศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากรที่กรุงเทพฯ เธอมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนปลดแอก และคณะประชาชนปลดแอก ในการจัดการประท้วงที่กรุงเทพฯ นส. เนตรนภา ถูกดำเนินคดีในข้อหาตามตามมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา จากการอ่านแถลงการณ์ที่มีชื่อเรียกร้องเบื้องต้นสามข้อ ของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย ในระหว่างการประท้วงเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ที่กรุงเทพฯ

15. นส. ภัคจิรา ทรงสิริภัทร

นส. ภัคจิรา ทรงสิริภัทร หรือ ดันหลิว อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย จากกรุงเทพฯ ปัจจุบันเรียนคณะศึกษาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เธอทำงานกับกลุ่มประชาคมมอขอ ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษา และเป็นแกนนำจัดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยทั้งในมหาวิทยาลัยและในจังหวัดเชียงใหม่ เธอยังมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนปลดแอกและคณะประชาชนปลดแอก ในการจัดการชุมนุมประท้วงที่กรุงเทพฯ นส. ภัคจิราณรงค์ให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบรัฐสวัสดิการ

16. นส. ปณัสยา ลิทธิจิรวัฒนกุล (@PanusayaS)

นส. ปณัสยา ลิทธิจิรวัฒนกุล หรือ รุ่ง อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดนนทบุรี ปัจจุบันเรียนคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จังหวัดปทุมธานี เธอเป็นแกนนำสำคัญของแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม และเป็นหนึ่งในแกนนำสำคัญของการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย นส. ปณัสยาวิพากษ์วิจารณ์อย่างเปิดเผยต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้ขึ้นเวทีอ่านคำประกาศ 10 ข้อเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 10 สิงหาคมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จังหวัดปทุมธานี เธอถูกจับเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม และถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 16 วันที่ทัณฑสถานหญิงกลาง ที่กรุงเทพฯ เธอถูกดำเนินคดี 17 ข้อหาตามกฎหมายหลายฉบับ รวมทั้งมาตรา 112 (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) และ 116 (ยุยงปลุกปั่น) ของประมวลกฎหมายอาญา ในเดือนพฤศจิกายน 2563 นส. ปณัสยาได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในผู้หญิงที่สร้างแรงบันดาลใจและมีอิทธิพลมากที่สุด 100 คนทั่วโลกสำหรับปี 2563 โดยสำนักข่าวบีบีซี ในเดือนธันวาคม 2563 เธอได้รับการประกาศเป็นบุคคลแห่งปีโดยสำนักข่าว Khaosod English

17. นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล (@TMindpat)

นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล หรือ มายด์ อายุ 25 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดสระบุรี ปัจจุบันเรียนสาขาวิศวกรรมโยธาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครที่กรุงเทพฯ เป็นแกนนำสำคัญของกลุ่มมหานครเพื่อประชาธิปไตย ที่เป็นกลุ่มนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตย และเป็นสมาชิกคณะประชาชนปลดแอก. นส. ภัสราวลีถูกตั้งข้อหาอาญาแปดข้อหาตามกฎหมายหลายฉบับ รวมทั้งมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) เนื่องจากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2563 เธอถูกตำรวจจับ และถูกควบคุมตัวเป็นเวลาหนึ่งคืนที่กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 จ.ปทุมธานี จากการเข้าร่วมการประท้วงในวันที่ 15 ตุลาคมที่กรุงเทพฯ เธอยังถูกดำเนินคดีในข้อหาตามมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) จากการเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

18. นส. พิมพ์ลรี เพชรน้ำรอบ (@ppethchnamrob)

นส. พิมพ์ลรี เพชรน้ำรอบ หรือ มุก อายุ 35 ปี เป็นนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากกรุงเทพฯ เธอทำงานเป็นนักรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม และปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่โครงการในประเทศไทยขององค์กร Article 19 ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศที่ทำงานด้านเสรีภาพในการแสดงออกและข้อมูล นส. พิมพ์ลรีถูกดำเนินคดีในข้อหาตามมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) จากการกล่าวปราศรัยในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายนที่กรุงเทพฯ โดยส่วนหนึ่งเธอได้ยกข้อความจากแถลงการณ์ในปี 2560 ของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ที่วิจารณ์กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

19. นส. ลีรินทร์ มุ่งเจริญ (@fleurs36)

นส. ลีรินทร์ มุ่งเจริญ หรือ เฟลอร์ อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยจากจังหวัดสมุทรปราการ ปัจจุบันเธอเรียนภาษาสเปนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุงเทพฯ เธอยังเป็นนักกิจกรรมสตรีนิยมที่ณรงค์เพื่อสิทธิสตรี รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทางการเมืองและบรรทัดฐานทางเพศสภาพ เธอเป็นผู้ร่วมก่อตั้ง Spring Movement ซึ่งเป็นองค์กรนักศึกษาที่รณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนหลายประการ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับประเทศ เธอยังทำงานกับสำนักพิมพ์เฟมินิสต์สามย่าน ซึ่งตีพิมพ์งานแปลเป็นภาษาไทยเกี่ยวกับสตรีนิยม และงานเขียนของนักเขียนหญิง เป็นสำนักพิมพ์ที่บริหารงานโดยนักศึกษาและนักกิจกรรมหญิง

20. ศิริศักดิ์ ไชยเทศ (@Chitedsirirak)

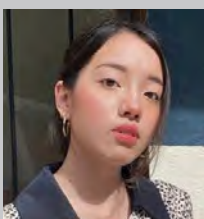
ศิริศักดิ์ ไชยเทศ หรือ ตัน อายุ 39 ปี เป็นนักกิจกรรมอิสระจากจังหวัดเชียงใหม่ ที่รณรงค์เพื่อสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ และสิทธิของพนักงานบริการทางเพศ ศิริศักดิ์ปฏิเสธบรรทัดฐานทางเพศของสังคม และที่ผ่านมามีได้รับรางวัลเพื่อความหลากหลายและความเท่าเทียมทางเพศในประเทศไทยมากกว่า 10 ปี ศิริศักดิ์เป็นแกนนำจัดการเดินขบวนไพรด์ที่เชียงใหม่ และมักเข้าร่วมการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอทั่วประเทศ เพื่อรณรงค์สร้างความตระหนักและเรียกร้องให้เกิดสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศและพนักงานบริการทางเพศ

21. นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม (@florasprig)

นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม หรือ เมนู อายุ 18 ปี เป็นนักเรียนมัธยมและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย จากจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสมาชิกของกลุ่มนักเรียนเลวที่เป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมนักเรียนเชียงใหม่เพื่อประชาธิปไตย นส. สุพิชฌาย์ได้รับความสนใจจากคนจำนวนมาก หลังขึ้นกล่าวปราศรัยที่ทรงพลัง เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ระบบการศึกษาไทยที่ล้าหลัง ที่การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่จัดโดยกลุ่มนักศึกษาประชาคมขอเมื่อวันที่ 24 สิงหาคมในจังหวัดเชียงใหม่ นับจากนั้นมา เธอมีบทบาทในการจัดตั้งและปราศรัยในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และระดับประเทศ

22. นส. ญาณิศา วรารักษ์พงศ์ (@yanisavara)

นส. ญาณิศา วรารักษ์พงศ์ หรือ ลูกไม้ อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย จากกรุงเทพฯ ปัจจุบันเรียนรัฐศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุงเทพฯ เธอทำงานกับพรรคนิสิตจุฬาฯ เพื่อรณรงค์ในหลายประเด็น และได้จัดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและที่อื่น ๆ หลังเหตุการณ์ตำรวจใช้กำลังเกินกว่าเหตุเพื่อสลายการชุมนุมอย่างสงบที่สี่แยกปทุมวันกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม เธอและเพื่อนนักศึกษาที่เป็นสมาชิกกลุ่มได้จัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัย และได้ให้ความสนับสนุนในหลายรูปแบบแก่ผู้ประท้วง นส. ญาณิสายังทำงานกับกลุ่มเสรีไทยพลัส ที่เป็นกลุ่มสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมทางเพศและความยุติธรรม

3. ข้อมูลพื้นฐาน: การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลที่มีกองทัพหนุนหลัง

แม้จะมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคม 2562 แต่ประเทศไทยก็ยังคงอยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่กองทัพจำนวนมาก ซึ่งยึดอำนาจเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 รวมทั้งนายพลทหารเกษียณอายุและนายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา รัฐบาลที่เข้าสู่ตำแหน่งในปี 2562 ยังคงใช้นโยบายที่เน้นการปราบปรามจำนวนมากแบบเดียวกับสมัยรัฐบาลทหาร และไม่แสดงให้เห็นถึงพันธกิจที่จะเคารพอย่างเต็มที่ซึ่งสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและหลักนิติธรรม

ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 หลังจากเลื่อนมาหลายครั้ง ประเทศไทยจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก นับแต่การทำรัฐประหารเมื่อปี 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งครั้งนี้ไม่สามารถฟื้นฟูรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ตามที่สัญญาไว้ และยังคงเปิดโอกาสให้ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปโดยเป็นผลมาจากข้อบัญญัติสำคัญหลายประการของรัฐธรรมนูญไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างขึ้นโดยคนที่มาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลทหาร และประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 กำหนดให้มีระบบการเลือกตั้งใหม่ที่ซับซ้อน ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ และประกันการสืบทอดอำนาจที่มีการหนุนหลังจากกองทัพอย่างยาวนาน และเป็นระบบ ข้อที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ มาตรา 269 ซึ่งเปิดโอกาสให้วุฒิสมาชิก 250 คนที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลทหาร สามารถเข้าร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง 500 คน ในการโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีในการเลือกตั้งทุกครั้งจนถึงปี 2567

การเลือกตั้งทั่วไปที่เต็มไปด้วยการแทรกแซงจาก คสช.

คสช. แทรกแซงการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ควบคุมการบริหารจัดการกระบวนการเลือกตั้ง มาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลทหารทั้งหมด² ช่วงก่อนจะถึงการเลือกตั้ง รัฐบาลทหารยังคงมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 รวมทั้งบรรดาคำสั่งคสช.ที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม ก็ยังมีผลบังคับใช้อย่างหนักแน่น³ รัฐบาลทหารได้ใช้อำนาจตามกฎหมายกดขี่เหล่านี้ สั่งห้ามพรรคการเมืองไม่ให้หาเสียง จนกระทั่งสามเดือนก่อนการเลือกตั้ง⁴ มีการตั้งข้อหาอาญาร้ายแรงกับผู้เห็นต่างและนักการเมืองฝ่ายค้านซึ่งวิจารณ์รัฐบาลทหาร⁵ และใช้อำนาจเซ็นเซอร์สำนักข่าวอิสระอย่างเต็มที่⁶

ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2562 หกสัปดาห์หลังการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ สำหรับส.ส.แบบเขต (375) และส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ (125)⁷ การประกาศผลเลือกตั้งที่ล่าช้านี้เกิดขึ้นท่ามกลางเสียงร้องเรียนที่เพิ่มขึ้นว่า มีความไม่ปกติของการออกเสียง รวมทั้งการประกาศให้บัตรเลือกตั้งสองล้านใบเป็น “บัตรเสีย”⁸ และการนับคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าที่ล่าช้า⁹ คณะกรรมการการเลือกตั้งยังถูกวิจารณ์อย่างหนักจากการตีความสูตรการคำนวณ ส.ส.บัญชีรายชื่อ 125 ที่นี้ที่มีความซับซ้อน¹⁰

2 BBC, Thailand's constitution: New era, new uncertainties, 7 เมษายน 2560

3 Prachatai, New election commissioners to be handpicked by junta-appointed senators, 14 กันยายน 2560

4 FIDH, UCL และ iLaw, Assessment of Thailand's follow-up actions for the implementation of the UN Human Rights Committee's recommendations, 27 เมษายน 2563

5 คำสั่งคสช.ที่ 22/2561 ส่งผลให้มีการยกเลิกคำสั่งคสช.อื่น ๆ ที่ปิดกั้นการหาเสียงทางการเมือง

6 AP, Future Forward's Thanatorn charged with computer crime, 24 สิงหาคม 2561; Reuters, Thai police charge founder of new party over Facebook speech, 17 กันยายน 2561

7 Bangkok Post, Voice TV suspended for 15 days, 12 กุมภาพันธ์ 2562; Prachatai, "Programming will return shortly": international news media broadcasts censored?, 13 มีนาคม 2562

8 Los Angeles Times, Thai election results announced, with no clear majority, 8 พฤษภาคม 2562

9 CNN, Confusion mounts as Thailand's election results delayed, 25 มีนาคม 2562

10 Straits Times, Thailand's puzzling election results explained, 26 มีนาคม 2562

11 ตามสูตรคำนวณใหม่ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บัตรออกเสียงแต่ละใบจะถือเป็นบัตรออกเสียงให้ทั้งส.ส.เขตและส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ โดยจำนวนรวมของบัตรที่แต่ละพรรคได้ในระดับประเทศจากการออกเสียงครั้งนี้จะเป็นตัวกำหนดจำนวนส.ส.แบบบัญชีรายชื่อที่จัดสรรให้แต่ละพรรค พรรคที่มีสิทธิได้รับที่นั่งของส.ส.แบบบัญชีรายชื่อในรอบแรกของการคำนวณ ควรจะได้รับเสียงไม่น้อยกว่า 71,065 เสียง ตัวเลขดังกล่าวมาจากการนำตัวเลขบัตรดีทั้งหมด 35.53 ล้านใบ หารด้วยจำนวนส.ส. 500 คน จากนั้นจึงนำที่นั่งของส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 150 คนมาแบ่งให้พรรคต่าง ๆ ตามสัดส่วนของเสียงที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งตัดสินใจใช้สูตรคำนวณอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเปิดโอกาสให้พรรคเล็กมีโอกาสดำเนินที่นั่งส.ส. แม้จะมีคะแนนน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในการเลือกตั้ง จากการนำ

ในวันที่ 6 มิถุนายน 2562 ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคสช. จึงได้เปลี่ยนจากตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐประหารมาเป็นผู้นำรัฐบาลใหม่ หลังจากเสียงส่วนใหญ่โหวตให้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยเป็นเสียงโหวตที่มาจากทั้งส.ส.และสว.¹² ด้วยความสนับสนุนจากวุฒิสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลทหาร ประยุทธ์จึงได้รับเสียง 500 คะแนน มากกว่าเสียงที่ต้องการ 376 คะแนนจากจำนวนรวมสมาชิกวุฒิสภา 750 คนจากทั้งสองสภา ในบรรดาวุฒิสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 250 คน มีอยู่ 249 คนที่ออกเสียงสนับสนุนประยุทธ์ โดยประธานวุฒิสภาดออกเสียง¹³

ตามมาตรา 265 ของรัฐธรรมนูญ คสช.จะยังคงมีอำนาจต่อไปหลังการเลือกตั้ง โดยจะสิ้นสุดลงในวันที่ 16 กรกฎาคม 2562 หลังการเข้าพิธีสาบานตนของคณะรัฐมนตรีใหม่ที่น่าโดยประยุทธ์ ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาจากสมาชิกพรรคพลังประชาชน (พปช.) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ และมาจากอดีตนายพลทหารและสมาชิกคสช.คนสำคัญอื่น ๆ¹⁴

ในช่วงหลายเดือนแรกของรัฐบาลประยุทธ์ การแบ่งแยกชั่วคราวเมืองยิ่งแตกร้างลึกลงไปขณะที่รัฐบาลพยายามทำให้พรรคฝ่ายค้านอ่อนแอ พรรคอนาคตใหม่ (อนค.) ที่เป็นพรรคใหม่ก้าวหน้าและสนับสนุนประชาธิปไตย ได้ตกเป็นเป้าการโจมตีมากขึ้น เนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหารและรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจอย่างรุนแรง¹⁵ พรรคการเมืองนี้ได้รับความสนับสนุนอย่างมากจากกลุ่มผู้ออกเสียงที่อายุน้อย เนื่องจากมีข้อเสนอที่จะยุติอิทธิพลของกองทัพเหนือการเมืองไทย และปฏิรูปเชิงโครงสร้างระบบการเมืองของไทย แม้จะถูกโจมตีอย่างต่อเนื่องโดยรัฐบาลทหารนับแต่ก่อตั้งพรรคเมื่อเดือนมีนาคม 2561 แต่พรรคก็ได้รับคะแนนเสียงเป็นอย่างดีในการเลือกตั้งเมื่อปี 2562 โดยได้รับที่นั่งมากเป็นอันดับสามในรัฐสภา¹⁶

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562 ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับสมาชิกภาพความเป็นส.ส.ของธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรคอนค. โดยศาลเห็นว่านายธนาธรมีความผิดฐานละเมิดระเบียบการเลือกตั้งเกี่ยวกับการถือครองหุ้นในบริษัทสื่อ ในช่วงที่เขาลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งผู้สังเกตการณ์จำนวนมากเห็นว่าเป็นคำตัดสินที่มีแรงจูงใจทางการเมือง¹⁷ นายธนาธรและสมาชิกพรรคอนค.คนอื่น ๆ ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายหลายฉบับ รวมทั้งมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น)¹⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550¹⁹ และกฎหมายเลือกตั้ง ในช่วงที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำตัดสินดังกล่าว คดีนี้เป็นหนึ่งใน 28 คดีที่มีการฟ้องต่อนายธนาธรและพรรคอนค. นับแต่มีการก่อตั้งพรรค²¹

ความตึงเครียดทางการเมืองสูงขึ้นอีก เมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอนค.จากการละเมิดกฎหมายเลือกตั้ง²² ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 ศาลวินิจฉัยว่า เงินกู้ยืมจำนวน 191 ล้านบาท (ประมาณหกล้านดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งพรรคอนค.ได้รับมาจากหัวหน้าพรรค เป็นการกระทำที่ขัดกับมาตรา 66 และ 72 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งจำกัดเงินบริจาคของบุคคลอยู่ที่ไม่เกิน 10 ล้านบาท (ประมาณ 316,000 ดอลลาร์สหรัฐ) แม้จะไม่มีข้อห้ามไม่ให้บุคคลให้เงินกู้กับพรรคการเมืองก็ตาม²³ ศาลยังสั่งตัดสิทธิทางการเมืองของคณะกรรมการบริหารพรรค 16 คนเป็นเวลา 10 ปี

คำวินิจฉัยของศาลยิ่งทำให้พรรคร่วมรัฐบาลมีเสียงที่เข้มแข็งขึ้นในรัฐสภาภายใต้นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารพรรคอนค. 11 คนดำรงตำแหน่งเป็นส.ส.ด้วย คำวินิจฉัยของศาลจึงส่งผลให้จำนวนส.ส.ของ

พรรคการเมืองทั้งหมด 27 พรรคมาคำนวณ ทำให้สัดส่วนของคะแนนของส.ส.แบบบัญชีรายชื่อหนึ่งคนลดจาก 71,065 คะแนน เหลือประมาณ 30,000 คะแนน

12 BBC, Thailand's constitution: New era, new uncertainties, 7 เมษายน 2560

13 Prachatai, New election commissioners to be handpicked by junta-appointed senators, 14 กันยายน 2560

14 FIDH, UCL และ iLaw, Assessment of Thailand's follow-up actions for the implementation of the UN Human Rights Committee's recommendations, 27 เมษายน 2563

15 คำสั่งคสช.ที่ 22/2561 ส่งผลให้มีการยกเลิกคำสั่งคสช.อื่น ๆ ที่ปิดกั้นการหาเสียงทางการเมือง

16 AP, Future Forward's Thanontorn charged with computer crime, 24 สิงหาคม 2561; Reuters, Thai police charge founder of new party over Facebook speech, 17 กันยายน 2561

17 Bangkok Post, Voice TV suspended for 15 days, 12 กุมภาพันธ์ 2562; Prachatai, "Programming will return shortly": international news media broadcasts censored?, 13 มีนาคม 2562

18 Los Angeles Times, Thai election results announced, with no clear majority, 8 พฤษภาคม 2562

19 CNN, Confusion mounts as Thailand's election results delayed, 25 มีนาคม 2562

20 Straits Times, Thailand's puzzling election results explained, 26 มีนาคม 2562

21 Straits Times, Thai Future Forward Party faces dissolution over loan from leader, 12 ธันวาคม 2562BBC, Thailand's constitution: New era, new uncertainties, 7 เมษายน 2560

22 Guardian, Thai court dissolves opposition party Future Forward, 21 กุมภาพันธ์ 2563

23 Straits Times, Thai Future Forward Party faces dissolution over loan from leader, 12 ธันวาคม 2562

The Observatory - ธาระนองอาจ: ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแนวหน้าของการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของไทย

พรรคอนาคตลดลงจาก 76 เหลือ 65 ที่นั่ง²⁴ ส.ส. 55 คนได้ออกมาตั้งพรรคใหม่ที่ชื่อพรรคก้าวไกล (ก.ก.) และยังคงนำนโยบายของ อนาคตมาใช้ ส่วนที่เหลือได้แปรพักตร์ไปเข้าร่วมกับพรรคร่วมรัฐบาล²⁵

การยุบพรรคอนาคตเกี่ยวกับการทำลายเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนกว่าหกล้านคน²⁶ ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากในบรรดาผู้สนับสนุนพรรคที่เป็นคนรุ่นใหม่ต่อต้านสถาบันหลัก โดยเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรมของรัฐบาล²⁷ ด้วยความไม่พอใจต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ บรรดานักเรียนและนักศึกษาจึงเริ่มรวมตัวประท้วงเพื่อแสดงการต่อต้านทั้งในโลกออนไลน์และในท้องถนน

24 Reuters, Explainer: What's next in Thai politics after opposition party banned?, 21 กุมภาพันธ์ 2563; Prachatai, Constitutional Court rules to dissolve Future Forward Party, 21 กุมภาพันธ์ 2563

25 Khaosod English, Moving forward: 55 disbanded MPs join new party, 9 มีนาคม 2563

26 Time, A Thai Opposition Party that pushed for Democratic Reform has just been disbanded, 21 กุมภาพันธ์ 2563

27 BBC, Why a new generation of young Thais are protesting the government, 1 สิงหาคม 2563

4. ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ [โปรดดูด้านบน, 3] ประกอบกับความไม่พึงพอใจที่สะสมยาวนานต่อการปิดกั้นประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน รวมทั้งความล้มเหลวในการบริหารเศรษฐกิจในยุครัฐบาลทหาร ส่งผลให้เกิดกระแสการชุมนุมประท้วงที่นำโดยนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่องทั่วประเทศ²⁸ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2563 สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.) ได้รวมตัวที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กรุงเทพฯ เพื่อแสดงการต่อต้านคำสั่งยุบพรรคคนค. และต่อต้านรัฐบาลที่มีกองทัพหนุนหลัง²⁹ นักศึกษาและผู้สนับสนุนพรรคคนค.หลายร้อยคนเข้าร่วมการประท้วงครั้งนั้น หลังเหตุการณ์ดังกล่าว ได้เกิดแฟลชม็อบเพื่อประชาธิปไตยที่มีแกนนำเป็นเยาวชน เกิดขึ้นอย่างมากมายและรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบริเวณมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่กรุงเทพฯ และที่อื่น ๆ³⁰ ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ - 14 มีนาคม ได้เกิดแฟลชม็อบอย่างน้อย 79 ครั้งในมหาวิทยาลัย และหกครั้งในโรงเรียนมัธยมทั่วประเทศ³¹ รัฐบาลพยายามเข้าขัดขวางหรือสั่งยุติกิจกรรมของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง³²

ในเดือนมีนาคม การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของเยาวชนต้องหยุดลง เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 เพื่อควบคุมการระบาดของไวรัส ในวันที่ 26 มีนาคม 2563 รัฐบาลไทยประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะ³³ การละเมิดมาตรการตามพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน อาจทำให้ได้รับโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท [โปรดดู ด้านล่าง พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน]

ผลจากคำสั่งห้ามชุมนุมตามพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ทำให้เยาวชนหันมาใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อไป และวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลเพื่อรับมือกับภาวะโรคระบาด³⁴ รัฐบาลไทยตอบโต้ด้วยการเพิ่มมาตรการจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงออกทางออนไลน์³⁵ ทางการสอดส่องการเคลื่อนไหวทางออนไลน์อย่างเข้มงวด เช่นเซอร์กิลล์ และดำเนินคดีผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเผยแพร่ “ข่าวปลอม” ทางออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550³⁶

เสียงต่อต้านรัฐบาลยิ่งดังขึ้น ภายหลังการหายตัวไปของวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยชาวไทยในกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563 มีรายงานข่าวว่า นายวันเฉลิมถูกลักพาตัวไปจากหน้าคอนโดมิเนียมของเขาในกรุงเทพมหานคร โดยคนร้ายเป็นกลุ่มชายไม่ทราบชื่อสวามิภักดิ์³⁷ นายวันเฉลิมซึ่งหลบหนีออกจากประเทศไทยหลังรัฐประหารปี 2557 เป็นผู้ที่มักวิพากษ์วิจารณ์คสช. และเคยถูกกล่าวหาว่าละเมิดมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) ผู้สังเกตการณ์หลายฝ่ายมองว่า การหายตัวไปของเขาเกี่ยวพันกับความพยายามอย่างต่อเนื่องของผู้มีอำนาจรัฐไทย ที่จะติดตามตัวผู้เห็นต่างซึ่งหลบหนีไปประเทศเพื่อนบ้านภายหลังรัฐประหารปี 2557 นับแต่ปี 2559 จนถึงปี 2563 มีผู้เห็นต่างชาวไทยที่ลี้ภัยอีกอย่างน้อยแปดคนได้หายตัวไปในสถานะที่มีเงื่อนไข³⁸ แม้จะมีการประกาศใช้พ.ร.ก.ฉุกเฉิน แต่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมตัวในหลายจุดทั่วกรุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องให้สอบสวนการหายตัวไปของนายวันเฉลิม และขอให้คืนความยุติธรรมกับครอบครัวของเขา³⁹ นักกิจกรรมหลายคนถูกดำเนินคดีจากการเข้าร่วมในการประท้วงเหล่านี้⁴⁰

28 AP, Thai student rallies protest dissolution of opposition party, 26 กุมภาพันธ์ 2563

29 Reuters, Hundreds join protest against ban of opposition party in Thailand, 22 กุมภาพันธ์ 2563

30 Straits Times, Thai students rise up in wave of 'flash mobs' anti-government protests, 27 กุมภาพันธ์ 2563

31 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, สถานการณ์สิทธิเสรีภาพในการชุมนุม 95 ครั้ง หลังยุบอนาคตใหม่, 17 มีนาคม 2563

32 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, TLHR overall situation in February 2020, 10 มีนาคม 2563

33 ราชกิจจานุเบกษา, พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 <http://web.krisdika.go.th/data/slideshow/File/1-EN-EMERGENCY.pdf>

34 Reuters, Coronavirus pandemic prompts rare questioning of Thai monarchy, 23 มีนาคม 2563

35 Human Rights Watch, Thailand: Covid-19 clampdown on free speech, 25 มีนาคม 2563; Article 19, Thailand: Emergency measures threatens human rights, 25 มีนาคม 2563

36 Khaosod English, Gov't bans media from field report during virus curfew, 3 เมษายน 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, TLHR overall situation in April 2020, 12 พฤษภาคม 2563

37 BBC, Wanchalerm Satsaksit: The Thai satirist abducted in broad daylight, 2 กรกฎาคม 2563

38 FIDH, Address enforced disappearances, deliver justice for the victims and their families, 30 สิงหาคม 2561

39 Bangkok Post, Exiled Thai activist 'abducted in Cambodia', 5 มิถุนายน 2563; South China Morning Post, Thais protest against 'disappearance' of activist Wanchalerm Satsaksit, snatched by gunmen in Cambodia, 8 มิถุนายน 2563

40 Prachatai, Students arrested over white ribbon campaign for disappeared activist, 10 มิถุนายน 2563

ช่วงกลางเดือนกรกฎาคม เมื่ออัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ลดลงทั่วประเทศ กระแสการประท้วงที่นำโดยนักเรียนและนักศึกษาทั่วประเทศกลับมาอีกครั้ง โดยเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม กลุ่มเยาวชนปลดแอกที่เป็นกลุ่มนักศึกษา ได้ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะ และจัดการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมประมาณ 2,500 คน ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่⁴¹ ผู้ประท้วงมีข้อเรียกร้องสามข้อ ได้แก่ 1) ให้อยุบสภา 2) ให้อธิการคุกคามผู้วิจารณ์ที่ใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก และ 3) ให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่⁴² ภายหลังการชุมนุมครั้งนั้น เกิดการระดมกำลังออกมาประท้วงนำโดยเยาวชนเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ⁴³ มีการขยายตัวของขบวนการ และมีผู้มาเข้าร่วมมากขึ้นในทุกช่วงวัยนอกเหนือจากนักเรียนและนักศึกษา ขบวนการยังท้าทายความชอบธรรมของรัฐบาลยิ่งขึ้น และยกระดับข้อเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง⁴⁴

การประท้วงทวีความเข้มข้นหลังยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะตามพ.ร.ก.ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ขบวนการเคลื่อนไหวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เมื่อผู้ประท้วงได้วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งอาจทำให้พวกเขาได้รับโทษจำคุก 3-15 ปี ตามกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในประมวลกฎหมายอาญาของไทย⁴⁵ พวกเขายังเรียกร้องอย่างเปิดเผยให้มีการตรวจสอบดูแลงบประมาณของสถาบันพระมหากษัตริย์มากขึ้น และให้มีการจำกัดพระราชอำนาจให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข⁴⁶ เสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสัญญาณบ่งบอกช่วงเวลาสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ และต่อมาเสียงเรียกร้องนี้ยังถูกรับไปขยายให้ดังยิ่งขึ้นในการประท้วงครั้งต่อ ๆ มา⁴⁷ วันที่ 10 สิงหาคม ในระหว่างการประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จังหวัดปทุมธานี นส. ปณัสสา สิทธิจิรวัฒนกุล แกนนำประท้วงอ่านข้อเสนอ 10 ข้อเพื่อการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของสถาบันมากขึ้น ข้อเรียกร้องประกอบด้วยรายละเอียดที่ชัดเจน รวมทั้งการจำกัดอำนาจทางการเมืองของสถาบันพระมหากษัตริย์ การกำกับควบคุมการเงินของสถาบันฯ ที่เข้มงวดยิ่งขึ้น และการยกเลิกกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ⁴⁸

ในเวลาต่อมา การปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นข้อเรียกร้องที่สำคัญยิ่งสำหรับขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย คณะราษฎรใหม่ ซึ่งตั้งชื่อตามขบวนการทางการเมืองที่ล้มเลิกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2475 ได้ประกาศว่าจะประท้วงกดดันต่อไปเพื่อให้ 1) นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออก 2) ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ และ 3) ร่างรัฐธรรมนูญใหม่⁴⁹

นอกจากข้อเรียกร้องให้ปฏิรูปการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว ขบวนการเคลื่อนไหวประท้วงในปี 2563 ยังเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง และทางออกของปัญหาทางสังคม-เศรษฐกิจที่ยืดเยื้อในประเทศไทย ในระหว่างการชุมนุมประท้วง ประชาชนจะสลับการขึ้นเวทีเพื่ออภิปรายถึงปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งความเท่าเทียมทางเพศ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ระบบการศึกษาที่ล้าหลังและการใช้ความรุนแรงของครูต่อนักเรียน ในโรงเรียน ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสิทธิชุมชน ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย นักโทษการเมืองและผู้ลี้ภัยชาวไทย และสถาบันทางพุทธศาสนาของไทย⁵⁰ ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือการมีบทบาทมากขึ้นของนักกิจกรรมหญิงที่เข้ามามีบทบาทในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย⁵¹

41 Reuters, Thai protesters call for government to resign, 18 กรกฎาคม 2563; AP, Thousands in Bangkok rally against the government, 18 กรกฎาคม 2563

42 Prachatai, Students lead mass protest against dictatorship at Democracy Monument, 20 กรกฎาคม 2563

43 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Two weeks after youth groups began to free themselves: Their call to end harassment backfired, 3 สิงหาคม 2563

44 Asia Global Online, The Free People movements and political awakening in Thailand, 22 ตุลาคม 2563

45 Guardian, Thailand protesters openly criticize monarchy in Harry Potter-themed rally, 4 สิงหาคม 2563

46 BBC, Thailand protests: Risking it all to challenge the monarchy, 14 สิงหาคม 2563

47 AP, Thai protesters rally pushes demands for democratic reforms, 20 กันยายน 2563; Al Jazeera, The protests in Thailand are making history, 21 ตุลาคม 2563

48 Guardian, The king and I: student risking jail by challenging Thailand's monarchy, 13 ตุลาคม 2563

49 Thai PBS, Reincarnated Khana Rasadorn to press three demands in October 14th protest, 8 ตุลาคม 2563

50 BBC Thai, Free People: Apart from democracy, other issues raised at 16 August rally, 18 สิงหาคม 2563; AP, Thai protesters rally again, promoting a diversity of causes, 14 พฤศจิกายน 2563

51 New York Times, Young women take a frontline role in Thailand's protests, 24 กันยายน 2563

5. การปราบปรามผู้ประท้วงโดยสงบ

การเพิกเฉยต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเสรีภาพ ยังคงเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่มีกองทัพหนุนหลังของนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ ลิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบถูกจำกัดอย่างรุนแรงภายใต้การบริหารงานของประยุทธ์ ไม่ต่างจากสถานการณ์ภายใต้การปกครองของคสช. นับตั้งแต่กลางเดือนกรกฎาคม 2563 การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยได้ขยายตัวขึ้นและเข้มข้นมากขึ้นแม้รัฐบาลจะใช้มาตรการจำกัดสิทธิ การปราบปรามของรัฐบาลต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบโดยชอบธรรมได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน ระหว่างเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2563 ทางเราได้ดำเนินคดีกับบุคคลอย่างน้อย 175 คน เนื่องจากเข้าร่วมในการประท้วงอย่างสันติเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย⁵²

52 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 1 เดือนหลัง 14 ตุลา: คดีชุมนุมเพิ่ม 3 เท่า ผู้ถูกดำเนินคดีกว่า 175 คน ข้อหา ม.116-พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ พุ่ง, 15 พฤศจิกายน 2563

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้สื่อข่าว นักการเมือง และผู้ประท้วง ต่างตกเป็นเป้าหมายของข้อหาอาญาร้ายแรง รวมทั้งมาตรา 110 และมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ); มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น); มาตรา 326 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นประมาท); มาตรา 328 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา); มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน อันขัดกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย [โปรดดูด้านล่าง, ส่วนที่ 5.1] ทางกรยังใช้กฎหมายที่มีฐานความผิดโทษเบาอีกหลายประการเพื่อจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างสงบโดยชอบธรรม ทางกรยังมีเป้าหมายเป็นผู้ประท้วงที่เป็นนักเรียนอายุน้อยกว่า 18 ปี จากการที่พวกเขาเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย นอกจากการใช้ข้อหาอาญาแล้ว ทางกรยังสอดส่องคุกคาม และข่มขู่อย่างเป็นระบบต่อนักกิจกรรมที่เรียกร้องประชาธิปไตย

5.1. กฎหมายในประเทศที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ

ต่อไปนี้เป็นข้อบัญญัติกฎหมายหลัก ๆ ส่วนหนึ่ง ที่ทางกรนำมาใช้กับผู้วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมถึงแกนนำเรียกร้องประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

a. มาตรา 110 และมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ)

แม้จะไม่มีกรณีฟ้องคดีต่อบุคคลด้วยมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญานับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2560 จนถึงเดือนตุลาคม 2563 แต่ในเดือนพฤศจิกายน 2563 มีการนำกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่อ่อนวามกลับมามีบังคับใช้ใหม่ เพื่อจัดการกับนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย มาตรา 112 กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีต่อผู้มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยร่วมเดินขบวนในกรุงเทพฯ เพื่อประณามการใช้มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2563 © Jack Taylor / AFP

53 ยกตัวอย่างเช่น: มาตรา 114 ของพระราชบัญญัติจราจรทางบก ("กีดขวางการจราจร"); มาตรา 4 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง ("ใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าโดยไม่ได้รับอนุญาต"); มาตรา 19 ของพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ("ตั้ง วาง หรือกองวัตถุใด ๆ บนถนน"); มาตรา 34 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ ("กระทำการหรือดำเนินการใด ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้โรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาดแพร่ออกไป")

54 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Before 14 October: Overview of harassment of individuals by authorities following Free Youth's protest (Statistics of 18 July to 10 October), 10 พฤศจิกายน 2563

ก่อนหน้านี้ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2563 นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ ประกาศว่าจะไม่ใช้มาตรา 112 เพราะในหลวงรัชกาลที่ 10 “ทรงมีพระเมตตาไม่ให้ใช้”⁵⁵ หากแต่เมื่อผู้ประท้วงยกระดับการวิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างรวดเร็ว และเรียกร้องให้ปฏิรูป ในวันที่ 19 พฤศจิกายน นายกรัฐมนตรีประยุทธ์ประกาศว่า รัฐบาลจะ “ใช้กฎหมายทุกฉบับทุกมาตรา” กับผู้ประท้วง⁵⁶ เมื่อถึงวันที่ 21 มกราคม 2564 มีบุคคล 55 คนที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาตามมาตรา 112 จากการเข้าร่วมในการประท้วงอย่างสงบเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย⁵⁷ ในจำนวนนี้ได้แก่ แกนนำผู้ประท้วงคนสำคัญ **อานนท์ นำภา, พิรัชฐ์ ชิวารักษ์, ภาณุพงศ์ จาดนอก, ทัดเทพ เรืองประไพกิจเสรี, และ ปิยรัฐ จงเทพ** ส่วนแกนนำหญิงเจ็ดคน ก็ถูกดำเนินคดีในข้อหาตามมาตรา 112 [โปรดดูด้านล่าง ภาคผนวก II ตาราง การดำเนินคดีกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน] ยังไม่มีใครถูกควบคุมตัวด้วยข้อหาเหล่านี้ โดยยังอยู่ในชั้นรอดำเนินการ

ความคืบหน้าอีกด้านหนึ่งได้แก่ ทางทางได้ดำเนินคดีกับนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยสามคน ประกอบด้วย **บุญเกื้อหนุน เป้าทอง, เอกชัย หงส์กังวาน และสุรนาถ แป้นประเสริฐ** ด้วยข้อหาที่แทบไม่มีใครรู้จัก คือ ข้อหาประทุษร้ายต่อพระวราชินี ตามมาตรา 110 ของประมวลกฎหมายอาญา⁵⁸ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2563 บุคคลทั้งสามอยู่ร่วมกับผู้ประท้วงจำนวนมากในบริเวณใกล้เคียงกับทำเนียบรัฐบาลที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นบริเวณที่ขบวนเสด็จของสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาขับผ่าน และได้เผชิญหน้าเล็กน้อยกับผู้ประท้วง⁵⁹ มาตรา 110 กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 16 ปี ถึงตลอดชีวิต สำหรับผู้มีความผิดฐาน “กระทำการหรือพยายามกระทำการประทุษร้ายต่อพระวราชินี” หรือโทษประหาร “ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต”

b. มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น)

รัฐบาลได้ใช้มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) อย่างดุเดือด เพื่อปิดปากผู้วิจารณ์และจัดการกับนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย⁶⁰ ระหว่างกลางปี 2560 จนปลายปี 2563 ทางทางได้เลือกใช้มาตรา 116 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ แทนที่จะใช้มาตรา 112 เพื่อดำเนินคดีกับผู้วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งในโลกจริงและทางออนไลน์⁶¹ มาตรา 116 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีสำหรับบุคคลที่มีความผิดฐานกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชน “ด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใด (ก) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย (ข) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ (ค) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน” นับแต่มีรัฐบาลใหม่ในเดือนกรกฎาคม 2562 ถึงเมษายน 2563 มีบุคคลอย่างน้อย 21 คนถูกดำเนินคดีในข้อหายุยงปลุกปั่น⁶²

ในปี 2563 ขณะที่ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยเติบโตใหญ่ขึ้น และเสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ยังดังขึ้น ทางทางมักนำข้อหายุยงปลุกปั่นมาจัดการกับบุคคลที่เข้าร่วมในการชุมนุมอย่างสงบ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2563 มีผู้ประท้วงอย่างน้อย 46 คนถูกดำเนินคดีจากการละเมิดมาตรา 116⁶³ หลายคนเป็นแกนนำประท้วงซึ่งได้กล่าวปราศรัยเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ตาม มาตรา 116 ยังถูกนำมาใช้กับนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยซึ่งปราศรัยในประเด็นอื่นด้วย⁶⁴ บุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของข้อหายุยงปลุกปั่นบางส่วนเป็นอดีตนักโทษในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ได้แก่ **สมยศ พุดทะเกษมสฤษดิ์ และปติวัฒน์ สหราชัยแย้ม** ทั้งสองคนถูกจับและถูกควบคุมตัวในข้อหายุยงปลุกปั่น จากการเข้าร่วมในการประท้วงอย่างสงบ

55 Bangkok Post, Prayuth, Prawit warn ‘movement’ against palace, 15 มิถุนายน 2563

56 Al Jazeera, PM Prayuth promises to use ‘all laws’ against Thai protesters, 19 พฤศจิกายน 2563

57 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, The number of prosecutions under “lèse-majesté” in 2020-2021, 17 ธันวาคม 2563; ข้อมูลแก้ไขล่าสุดเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2021. สถิติเพิ่มเติมรวบรวมโดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน.

58 The Observatory, Thailand: Release all pro-democracy activists, end crackdown on peaceful dissent and independent media, 16 ตุลาคม 2563; Reuters, Thai police to charge two for violence against queen, 16 ตุลาคม 2563; Prachatai, Third person charged in connection with the royal motorcade incident, 21 ตุลาคม 2563

59 Reuters, Turning point in Thailand: Queen’s brush with protest, 23 ตุลาคม 2563

60 iLaw, Thailand Post Election Report: ม.116 “ยุยงปลุกปั่น” อารูธทางการเมืองและสังคม ม.112, 27 ธันวาคม 2562

61 iLaw, พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ มาตรา 14(3) เวอร์ชันใหม่ความผิดหมิ่นกษัตริย์ฯ แทนที่ ม.112, 21 กุมภาพันธ์ 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, As if the NCPO never left: Six years after the coup and the persistent of human rights violations, 22 พฤษภาคม 2563

62 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, As if the NCPO never left: Six years after the coup and the persistent of human rights violations, 22 พฤษภาคม 2563

63 สถิติรวบรวมโดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

64 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 1 เดือนหลัง 14 ตุลา: คดีชุมนุมเพิ่ม 3 เท่า ผู้ถูกดำเนินคดีกว่า 175 คน ข้อหา ม.116-พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ พุ่ง, 15 พฤศจิกายน 2563

เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 ทั้งสองได้รับการปล่อยตัวในภายหลัง [โปรดดูด้านล่าง, ส่วนที่ 5.2.1]

c. มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์

ภายใต้รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ ทางกรมกึ่งใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ที่ประกาศใช้เมื่อปี 2550 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2560 โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่แต่งตั้งโดยรัฐบาลทหาร เพื่อจัดการกับผู้วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์ มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ เกี่ยวข้องกับความผิดฐาน (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ “บิดเบือน” หรือ “ปลอม” “โดยประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน”; (2) ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็น “เท็จ” โดยประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน และ (3) “ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย” ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หลังเดือนกรกฎาคม 2560 มาตรา 14(3) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ได้ถูกนำมาใช้แทนมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา เพื่อดำเนินคดีกับผู้วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ในแพลตฟอร์มออนไลน์⁶⁵

สำหรับขบวนการประท้วงในปี 2563 ซึ่งพึ่งพาการใช้โซเชียลมีเดียอย่างมาก พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ได้ถูกใช้เพื่อจัดการกับแกนนำบางส่วนจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทางออนไลน์⁶⁶ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2563 มีบุคคลอย่างน้อย 42 คนถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาละเมิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์จากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต⁶⁷

d. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี 2558 ในสมัยคสช. เป็นกฎหมายที่รัฐบาลประยุทธ์ มักนำมาใช้เพื่อจำกัดกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองและการชุมนุมสาธารณะโดยสงบ นอกจากนี้ ทางกรยังนำกฎหมายนี้มาใช้อีกหลายต่อหลายครั้งเพื่อแทรกแซงการชุมนุมสาธารณะ รวมถึงการข่มขู่หรือขัดขวางผู้จัดประท้วงและผู้เข้าร่วม การสั่งปิดสถานที่จัดชุมนุม และการติดตามสอดส่องกิจกรรมการประท้วง⁶⁸

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ (พ.ร.บ. ชุมนุมสาธารณะ) กำหนดให้บุคคลที่ใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบอย่างชอบธรรมต้องรับหน้าที่หลายอย่าง มาตรา 10 ของพ.ร.บ. นี้กำหนดให้ผู้จัดการชุมนุมต้องแจ้งให้ตำรวจทราบถึงแผนการจัดการชุมนุมสาธารณะอย่างน้อยล่วงหน้า 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 32 หากไม่มีการแจ้งการชุมนุม จะส่งผลให้เป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย แม้ว่าจะเป็นการชุมนุมโดยสงบ และจะนั้นจึงได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญก็ตาม มาตรา 7 ห้ามจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระราชวัง หรือภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาล เว้นแต่ผู้มีอำนาจอนุญาตและจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น มาตรา 16(8) ห้ามไม่ให้เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการชุมนุมระหว่างเวลา 18.00-6.00 น. ของวันรุ่งขึ้น และห้ามกีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการที่ทำการหน่วยงานของรัฐ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ โรงพยาบาล สถานศึกษา และสถานทูต มีการกำหนดโทษอาญาของการละเมิดพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ โดยผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เพื่อรับมือกับการขยายตัวของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563 พ.ร.บ.ชุมนุมสาธารณะได้กลายเป็นกฎหมายหลักที่ถูกนำมาใช้จัดการกับผู้ชุมนุมโดยสันติ ก่อนจะประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์

65 iLaw, พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ มาตรา 14(3) เวอร์ชันใหม่ความผิดหมิ่นกษัตริย์ฯ แทนที่ ม.112, 21 กุมภาพันธ์ 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, As if the NCPO never left: Six years after the coup and the persistent of human rights violations, 22 พฤษภาคม 2563

66 Reuters, Thailand takes first legal action against Facebook, Twitter over content, 24 กันยายน 2563; Nation, Protest leader Panusaya arrested at hotel room, 15 ตุลาคม 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Before 14 October: Overview of harassment of individuals by authorities following Free Youth's protest (Statistics of 18 July to 10 October 2020), 10 พฤศจิกายน 2563

67 สถิติรวบรวมโดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

68 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, As if the NCPO never left: Six years after the coup and the persistent of human rights violations, 22 พฤษภาคม 2563

ฉุกเฉินในเดือนมีนาคม⁶⁹ อย่างไรก็ตามหลังจากมีการยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะตามพ.ร.ก.ฉุกเฉินแล้ว ทางกรณียังคงใช้พ.ร.บ.ชุมนุมสาธารณะควบคู่ไปกับพ.ร.ก.ฉุกเฉิน เพื่อดำเนินคดีกับผู้ประท้วง แม้ว่าในทางปฏิบัติ จะไม่สามารถใช้พ.ร.บ.นี้ในระหว่างที่มีการบังคับใช้พ.ร.ก.ฉุกเฉินได้⁷⁰ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2563 ผู้จัดชุมนุมอย่างน้อย 68 คนถูกดำเนินคดีด้วยพ.ร.บ.ชุมนุมสาธารณะ⁷¹

e. พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ในวันที่ 25 มีนาคม 2563 รัฐบาลไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามมาตรา 5 ของพระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (“พ.ร.ก.ฉุกเฉิน”) โดยเป็นความพยายามเพื่อควบคุมการระบาดของ โรคติดเชื้อโควิด-19 อย่างไรก็ตาม สืบเนื่องจากข้อบัญญัติของกฎหมายมีเนื้อหากว้างและคลุมเครือ ทำให้กฎหมายนี้ กลายเป็นข้อจำกัดอย่างร้ายแรงต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบ⁷² มาตรา 9 ของพ.ร.ก.ฉุกเฉินห้ามจัดการชุมนุมสาธารณะ และการเผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ที่เป็น “ข้อมูล เท็จ” หรืออาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว⁷³ ตามมาตรา 18 ผู้ใดละเมิดมาตรการตามพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁴ มีการประกาศขยายระยะเวลา สถานการณ์ฉุกเฉินออกไปอีกหลายครั้ง โดยการขยายระยะเวลาครั้งล่าสุดจะมีผลถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564⁷⁵ มีการยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะในวันที่ 1 สิงหาคม 2563⁷⁶ อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2563 หลังการระบาดระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชาประกาศข้อกำหนด ตามมาตรา 9 ของพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ซึ่งรวมถึงคำสั่งห้ามชุมนุมหรือมั่วสุมในพื้นที่แออัด หรือการจัดกิจกรรมใด ๆ ที่ทำให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย⁷⁷

แม้ด้วยแถลงของนายกรัฐมนตรี ประยุทธ์เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 จะกล่าวอ้างว่าการขยายระยะเวลาประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประท้วงที่นักเรียนนักศึกษาเป็นแกนนำ แต่ที่ผ่านมามีการใช้กฎหมาย ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อดำเนินคดีกับผู้ประท้วง⁷⁸ ก่อนจะมีการยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะ มีบุคคล อย่างน้อย 67 คนที่ถูกดำเนินคดีตามพ.ร.ก.ฉุกเฉิน เนื่องจากเข้าร่วมในการประท้วง⁷⁹

ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม 2563 มีบุคคลอย่างน้อย 183 คนที่ถูกดำเนินคดีจากการละเมิดพ.ร.ก.ฉุกเฉิน เนื่องจากเข้าร่วมการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย รวมทั้งช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงใน เขตกรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคมถึงวันที่ 22 ตุลาคม 2563 [โปรดดูด้านล่าง, ส่วนที่ 5.1.6]⁸⁰ โดยมีเยาวชน อย่างน้อยเจ็ดคนที่ได้รับหมายเรียกจากตำรวจด้วยความผิดเดียวกัน⁸¹

69 Article 19, ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, #WhatshappeninginThailand: Government crackdown on the right to protest, 25 ตุลาคม 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, As if the NCPO never left: Six years after the coup and the persistent of human rights violations, 22 พฤษภาคม 2563

70 มาตรา 3(6) ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, ผลที่แปลกประหลาดยิ่งทางกม.: เมื่อพ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ-พ.ร.บ.ชุ มนุมฯ ถูกใช้พร้อมกัน, 2 กันยายน 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Statistics of individuals charged with the Emergency Decree as a result of political gatherings (as of September 28, 2020), 12 ตุลาคม 2563

71 สถิติรวบรวมโดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

72 Article 19, Thailand: Emergency measures threaten human rights, 25 มีนาคม 2563

73 Straits Times, Coronavirus: State of Emergency declared in Thailand by PM Prayut, with tough new restrictions, with tough new restric- tions, 25 มีนาคม 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, The legal opinion on the declaration on the state of emergency in response to COVID-19 pandemic, 30 มีนาคม 2563

74 ราชกิจจานุเบกษา, พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, 12 มิถุนายน 2563; <http://web.krisdika.go.th/data/slide-show/File/1-EN-EMERGENCY.pdf>

75 Nation, State of emergency approved until end of Feb, 4 มกราคม 2564

76 Bangkok Post, Emergency Decree extended, 23 กรกฎาคม 2563

77 Bangkok Post, Emergency Decree rules tightened, 26 ธันวาคม 2563

78 BBC Thai, Covid-19: Prayuth insists Emergency Decree irrelevant to political assemblies, 21 กรกฎาคม 2563; Article 19, ศูนย์ทนายความ เพื่อสิทธิมนุษยชน, #WhatshappeninginThailand: Government crackdown on the right to protest, 25 ตุลาคม 2563

79 Article 19, ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, #WhatshappeninginThailand: Government crackdown on the right to protest, 25 ตุลาคม 2563

80 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Table of cases of individuals accused of violating Emergency Decree from participating in political pro- tests, 28 กันยายน 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2020: The year of protests, ceiling breaking, and political lawsuits, 12 กันยายน 2563

81 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, A statistical profile of minors charged for political expression and protest, 2020-2021, 11 มกราคม 2564

f. ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพมหานคร

รัฐบาลไทยใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงเป็นครั้งที่สอง เพื่อตอบโต้การประท้วงโดยสันติเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 14-15 ตุลาคม 2563 ที่กรุงเทพฯ รวมทั้งตอบรับต่อเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับขบวนเสด็จผ่านบริเวณที่มีการประท้วงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม⁸² ช่วงเวลาเช้ามีวันที่ 15 ตุลาคม รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในเขตกรุงเทพฯ โดยอ้างว่าผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยทำให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายและคุกคามต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสาธารณะ⁸³ ส่งผลให้มีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะของบุคคลกว่าสี่คนขึ้นไป⁸⁴ ตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลได้ไม่เกิน 30 วัน โดยไม่มีข้อหา⁸⁵ เพียงไม่กี่ชั่วโมงหลังมีการประกาศคำสั่งนี้ ตำรวจจับกุมแกนนำและนักกิจกรรมอย่างน้อย 28 คนอันเป็นผลจากการประท้วงดังกล่าว⁸⁶

ทางการยังใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มระดับการปราบปรามการเคลื่อนไหวทางออนไลน์ ในวันที่ 19 ตุลาคม รัฐบาลไทยสั่งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้ปิดกั้นการเข้าถึงเทเลแกรม (Telegram) ซึ่งเป็นแอปสนทนาส่วนตัวที่ผู้ประท้วงใช้วางแผนการชุมนุมเดินขบวน⁸⁷ ในวันที่ 20 ตุลาคม ตำรวจสั่งให้มีการสอบสวนแพลตฟอร์มออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนปลดแอก ซึ่งเป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย และสื่ออิสระของไทย ได้แก่ VoiceTV, Reporters, Standard และประชาไท เพื่อพิจารณาว่าได้มีการละเมิดสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง และควรถูกระงับการออกอากาศหรือไม่⁸⁸ ในวันที่ 22 ตุลาคม รัฐบาลได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง⁸⁹ มีบุคคล 90 คน รวมทั้งเยาวชนชายอายุ 16 ปีหนึ่งคน ที่ถูกจับในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงเป็นเวลาแปดวัน⁹⁰ ทั้งหมดได้รับการปล่อยตัวแล้ว

5.2. การตอบโต้ของรัฐบาลไทยต่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เป็นการขัดกับพันธกรณีระหว่างประเทศ

การรับมือของรัฐบาลไทยต่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ขัดกับพันธกรณีของไทยภายใต้ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญสามฉบับที่ไทยเป็นรัฐภาคี

a. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

ตามข้อ 3 ของ ICCPR⁹¹ ประเทศไทยมีพันธกรณีต้อง “ประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี ในการที่จะอุปโภคสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองทั้งปวงที่ได้ระบุไว้ในกติกานี้” สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้ ICCPR ประกอบด้วย สิทธิในความปลอดภัยของร่างกายและเสรีภาพจากการถูกควบคุมตัวโดยอำเภอใจ (ข้อ 9) สิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก (ข้อ 19); และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ (ข้อ 21) ท่ามกลางการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงที่จะประกัน และคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของแกนนำและผู้เข้าร่วมการประท้วง

82 Reuters, Turning point in Thailand: Queen's brush with protest, 23 ตุลาคม 2563

83 Financial Times, Thailand declares state of emergency and cracks down on demonstrators, 15 ตุลาคม 2563; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แถลงการณ์ กรณีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและสลายการชุมนุม, 15 ตุลาคม 2563

84 The Observatory, Thailand: End crackdown on peaceful pro-democracy activists, lift emergency decree, 16 ตุลาคม 2563

85 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แถลงการณ์ กรณีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและสลายการชุมนุม, 15 ตุลาคม 2563

86 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, แถลงการณ์ กรณีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและสลายการชุมนุม, 15 ตุลาคม 2563

87 BBC, Thailand protests: Authorities move to ban Telegram messaging app, 19 ตุลาคม 2563

88 The Observatory, Thailand: Release all pro-democracy activists, end crackdown on peaceful dissent and independent media, 23 ตุลาคม 2563

89 ทางการยังคงสามารถใช้อำนาจตามพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ที่ประกาศใช้ครั้งแรกตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 เพื่อรับมือกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19; BBC, Thailand protest: state of emergency lifted after days of rallies, 22 ตุลาคม 2563

90 The Observatory, Thailand: Release all pro-democracy activists, end crackdown on peaceful dissent and independent media, 23 ตุลาคม 2563

91 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, 16 ธันวาคม 2509

ข้อ 9(1) ของ ICCPR กำหนดว่า บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ การจับกุมและควบคุมตัวแก่นำ และผู้ประท้วงผู้เรียกร้องประชาธิปไตยหลายครั้ง เกิดขึ้นโดย “อำเภอใจ” ตามนิยามของมาตรฐานระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นผลมาจากการใช้โดยชอบซึ่งสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ที่ได้รับการคุ้มครองตามข้อ 19 และ 21 ของ ICCPR ตามลำดับ นอกจากนั้น แก่นำประท้วงหลายคนยังมักไม่ได้รับการประกันตัว หลังถูกควบคุมตัวเพราะเข้าร่วมในการชุมนุม การปฏิบัติเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับข้อ 9(3) ของ ICCPR ซึ่งระบุว่า “การควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาควรให้เป็นข้อยกเว้น”

ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 13 ตุลาคม 2563 นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยคนสำคัญ ถูกจับพร้อมผู้ประท้วงอื่นอีก 20 คน จากการใช้กำลังสลายการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ⁹² เขาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวในท้ายสุดเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม⁹³

แก่นำประท้วงคนสำคัญ 3 คน ได้แก่ นายภาณุพงศ์ จาดนอก นายพริษฐ์ วัชรสินธุ และนส. ปณัสสา สิทธิจิรวัฒนกุล ถูกจับกุมและควบคุมตัวระหว่างการสลายการชุมนุม ซึ่งเกิดขึ้นไม่นานหลังประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพฯ ในวันที่ 15 ตุลาคม⁹⁴ พวกเขาถูกดำเนินคดีหลายข้อหา รวมถึงตามมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญาของไทย (ยุยงปลุกปั่น) ภาณุพงศ์และพริษฐ์ถูกควบคุมตัวที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพ ส่วนนส. ปณัสสาถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิงกลางที่กรุงเทพฯ ศาลได้ปฏิเสธคำขอประกันตัวของพวกเขาหลายครั้ง จนกระทั่งพวกเขาได้รับการปล่อยตัวออกมาในวันที่ 30 ตุลาคม⁹⁵

ในวันที่ 3 พฤศจิกายน นักปกป้องสิทธิมนุษยชนอันประกอบด้วย อานนท์ นำภา เอกชัย หงส์กังวาน และสมยศ พุกกะเวส ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพ หลังถูกควบคุมตัวและไม่ได้ประกันเป็นเวลาหลายสัปดาห์ จากข้อหาเกี่ยวกับการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย⁹⁶ อานนท์และสมยศถูกจับในวันที่ 15 และ 16 ตุลาคมตามลำดับ⁹⁷ และถูกตั้งข้อหาหลายข้อหา รวมทั้งข้อหาตามมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญาจากการเข้าร่วมการประท้วงเมื่อวันที่ 19 และ 20 กันยายน ที่กรุงเทพฯ นายเอกชัยถูกจับเมื่อวันที่ 16 ตุลาคมในข้อหาพยายามประทุษร้ายต่อพระราชินี (มาตรา 110 ของประมวลกฎหมายอาญา) จากการเข้าร่วมการประท้วงที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 14 ตุลาคม

ด้วยความผิดเดียวกันตามมาตรา 110 ตำรวจจับกุมนายสุรนาถ แป้นประเสริฐ นักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยอีกคนหนึ่งในวันที่ 21 ตุลาคม ในตอนแรกเขาถูกขังเดี่ยวที่เรือนจำบางขวาง จังหวัดนนทบุรี ต่อมาจึงได้ย้ายไปเรือนจำพิเศษกรุงเทพในวันที่ 31 ตุลาคม⁹⁸ เขาได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน การปฏิบัติเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับข้อ 9(3) ของ ICCPR ซึ่งระบุว่า “การควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาควรให้เป็นข้อยกเว้น”

เสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ได้รับการคุ้มครองตามข้อ 19 ของ ICCPR อย่างไรก็ดี หน่วยงานรัฐของไทยมักใช้อำนาจตามกฎหมายและคำสั่งกีดกัน เพื่อจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งไม่สอดคล้องกับมาตรการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ (ในแง่การคุ้มครองสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น การปกป้องความมั่นคงของรัฐ หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ หรือการรักษาสาธารณสุข หรือเพื่อรักษาศีลธรรมอันดี) อันเป็นข้อยกเว้นในการจำกัดสิทธินี้ตาม ICCPR [โปรดดูด้านบน กรอบกฎหมายในประเทศที่จำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ และ การปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐไทยต่อผู้ประท้วงโดยสงบ]

การที่รัฐบาลไทยใช้มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญาอย่างมิชอบ เพื่อจัดการกับแก่นำที่วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ นับเป็นการปราบปรามเสรีภาพในการแสดงออกที่รุนแรงอีกรูปแบบหนึ่ง [โปรดดูด้านบน มาตรา 110 และมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ)] กลไกติดตามด้านสิทธิมนุษยชน

92 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “We cannot live like this, we cannot live in society like this”: “Pai Dao Din” yells from behind bars, 20 พฤศจิกายน 2563

93 Nation, Pai Dao Din released on bail after appeal, 23 ตุลาคม 2563

94 The Observatory, Thailand: Release all pro-democracy activists, end crackdown on peaceful dissent and independent media, 23 ตุลาคม 2563

95 Bangkok Post, Court of Appeal denied bail for protest trio, 24 ตุลาคม 2563; Bangkok Post, Court again denies bail for 3 protest leaders, 26 ตุลาคม 2563; Prachatai, 3 leading protest figures rearrested right after walking out of prison, 1 พฤศจิกายน 2563

96 Prachatai, 4 pro-democracy protesters released from temporary detention, 3 พฤศจิกายน 2563

97 The Observatory, Thailand: Release all pro-democracy activists, end crackdown on peaceful dissent and independent media, 23 ตุลาคม 2563.

98 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, “อยู่ในนี้มันลตทอนดักยภาพ” เสียงดัน สุรนาถ ผ่านห้องขังเดี่ยว, 28 ตุลาคม 2563 [ไทย]

.....

แห่งสหประชาชาติหลายหน่วยงานได้แสดงความกังวลอย่างเปิดเผยหลายครั้ง ต่อการดำเนินคดีตามมาตรา 112⁹⁹ กลไกเหล่านี้ได้เรียกร้องอย่างต่อเนื่องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 112 เพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย¹⁰⁰

ประการสุดท้าย ข้อ 21 ของ ICCPR คู่ครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ ข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 37 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ให้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า การชุมนุมจะเป็นไปโดยสงบ การจำกัดใด ๆ ต่อสิทธิในการชุมนุมโดยสงบจึงต้องผ่านบททดสอบทั้งด้านความถูกต้องตามกฎหมาย ความชอบธรรม ความจำเป็น และความได้สัดส่วน พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะและพ.ร.ก. ฉุกเฉิน ประกอบด้วยมาตรการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ [โปรดดูด้านบน, ส่วนที่ 5.1] นับตั้งแต่การชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยได้เริ่มขึ้น รัฐบาลไทยได้ดำเนินการอย่างแข็งขันเพื่อขัดขวางการชุมนุมทางการเมือง และตอบโต้ผู้ที่ใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ [โปรดดูด้านบน, ส่วนที่ 5]

ตำรวจปราบจลาจลใช้ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงฉีดใส่ผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย ระหว่างการชุมนุมโดยสันติที่แยกปทุมวัน กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2563 © Vachira Vachira / NurPhoto via AFP

นอกจากนั้น การที่ตำรวจปราบจลาจลใช้ความรุนแรงสลายการชุมนุมของผู้ประท้วงอย่างสงบหลายพันคน โดยบางส่วนเป็นเด็กนักเรียน และการยิงปืนฉีดน้ำแรงดันสูงที่เจ็ดด้วยสารเคมีที่เป็นอันตรายในค่ำวันที่ 16 ตุลาคม และ 17 พฤศจิกายนที่กรุงเทพฯ ถือเป็นการตอบโต้ที่ไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วนต่อผู้ประท้วงอย่างสงบ ตามข้อ 21 ของ ICCPR และมาตรฐานระหว่างประเทศอื่น ๆ

.....

99 FIDH, *Lèse-Majesté must not be used to criminalize pro-democracy protest leaders and participants*, 25 พฤศจิกายน 2563

100 FIDH, *UN committee slams abuse of Lèse-Majesté law*, 23 มิถุนายน 2558; FIDH, *Government unwilling to address systematic human rights violations at UN-backed review*, 22 กันยายน 2563; FIDH, *UN body slams ongoing violations of civil and political rights*, 31 มีนาคม 2560; FIDH, *UN expert calls for end to lèse-majesté prosecutions amid more arbitrary detentions*, 10 ตุลาคม 2560; FIDH, *36 and counting: Lèse-majesté imprisonment under Thailand's military junta*, 26 กุมภาพันธ์ 2016

101 ข้อ 15 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งไทยเป็นรัฐภาคี; วรรค 85-87 ของข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 37 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยข้อ 21 ของ ICCPR; วรรค 13 หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย; และวรรค 7.7.2 – 7.7.4 ของแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย และโปรดดู FIDH, *แถลงการณ์โดยองค์การพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศเกี่ยวกับการชุมนุมของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 17 และ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563*, 25 พฤศจิกายน 2563

b. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (CEDAW)

ในขณะที่ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยและความเท่าเทียมทางเพศ พวกเธอมักตกเป็นเป้าโจมตีของทั้งตัวแสดงที่เป็นรัฐและไม่ใช่อำนาจ สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของพวกเธอ [โปรดดูด้านล่าง, ส่วนที่ 6.3] ในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญา CEDAW¹⁰² ความล้มเหลวของประเทศไทยในการประกันสิทธิของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามข้อ 3 “เพื่อประกันพัฒนาการและความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะรับประกันให้สตรีได้ใช้และได้อุปโภคสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานบนพื้นฐานของความเสมอภาคกับบุรุษ”

c. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)

รัฐบาลไทยดำเนินการในลักษณะที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของเด็ก ทั้งการดำเนินคดีและการใช้ความรุนแรง [โปรดดูด้านบน, ส่วนที่ 5.1.5] สิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบได้รับการคุ้มครองตามข้อ 13 และ 15 ของอนุสัญญา CRC ตามลำดับ¹⁰³ นอกจากนี้ ข้อ 37 ของอนุสัญญา CRC ยังระบุว่าการจับกุม ควบคุมตัว หรือคุมขังเด็ก ให้กระทำเป็นมาตรการขั้นสุดท้าย และให้กระทำในระยะเวลาสั้นสุด

d. ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจก กลุ่มคน และองค์กรทางสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในทางสากล (“ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน”) ให้การยอมรับบทบาทที่สำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งปวง และยืนยันสิทธิและพันธกรณีขั้นพื้นฐานของรัฐที่จะต้องคุ้มครองพวกเขา¹⁰⁴ ข้อ 1 ของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยืนยันว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิ โดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่น ที่จะส่งเสริมและต่อสู้เพื่อให้เกิดการคุ้มครอง และตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ในระดับประเทศและระหว่างประเทศ” นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงอาจมีเพศสภาพใด มีอายุใด และอาจมีอาชีพใด ๆ ก็ได้ ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยอมรับว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีสิทธิดำเนินกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนโดยไม่ต้องกลัวจะถูกตอบโต้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองในแง่สิทธิทางพลเรือนและการเมืองตามกฎหมาย ICCPR รวมทั้งเสรีภาพในการแสดงออก ความเห็น การชุมนุมโดยสงบ และการสมาคม และรัฐต้องรับผิดชอบใช้มาตรการทั้งปวงที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิเนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของตน

ในบริบทของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในปัจจุบัน หน่วยงานรัฐของไทยไม่เพียงล้มเหลวในการประกันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนต่อการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนเท่านั้น หากหน่วยงานเหล่านี้ยังมีส่วนร่วมกับการโจมตีโดยตรง และการคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้ประท้วง [โปรดดูด้านบน การปราบปรามอย่างรุนแรงของรัฐไทยต่อผู้ประท้วงโดยสงบ; โปรดดู ด้านล่าง ความเสี่ยงและความท้าทายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในปัจจุบัน]

102 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี, 18 ธันวาคม 2522

103 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก, 20 พฤศจิกายน 2532

104 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจก กลุ่มคนและองค์กรทางสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในทางสากล, เอกสาร A/RES/53/144, 8 มีนาคม 2542

6. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยท้าทายสถานะอำนาจนำ

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยให้มุมมองทางเพศสภาพเพื่อสนับสนุนให้เกิดสังคมที่มีความหลากหลายและเท่าเทียมมากขึ้น บริบทที่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยดำเนินงานอยู่ มีลักษณะคล้ายคลึงกับบริบทการทำงานของผู้หญิงทั่วโลก แนวคิดปิตาธิปไตยเป็นตัวกำหนดแนวคิดพื้นฐานต่อผู้หญิงไทย และกำหนดให้ต้องอยู่ในสถานะเป็นเปี่ยงล่าง นอกจากนั้น สังคมปิตาธิปไตยของไทยยังได้รับการหนุนเสริมจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของสถาบันพระมหากษัตริย์ กองทัพ และคณะสงฆ์ที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ต่อต้านสถาบันที่ทรงอำนาจเหล่านี้ จึงถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อศีลธรรมของสังคมไทย ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยยืนหยัดท้าทายโครงสร้างอำนาจและสถานะอำนาจนำ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความเสี่ยงที่พวกเขาจะต้องเผชิญกับการปฏิบัติมิชอบและปัญหาท้าทาย ที่มักมีลักษณะเกี่ยวโยงกับเพศสภาพ

รายงานนี้มุ่งเน้นถึงผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ดำเนินการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมถึงผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิงและประเด็นเรื่องเพศสภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่กล่าวถึงในรายงานนี้ ครอบคลุมถึง LGBTIQ (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ซึ่งต่างได้รับผลกระทบจากบรรทัดฐานทางเพศที่สังคมกำหนดด้วยอิทธิพลจากปิตาธิปไตยและ gender binary (แนวคิดที่ยอมรับเพียงสองเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง)

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคือใคร?

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับปัญหาท้าทายเฉพาะตัว โดยเป็นผลมาจากอคติของสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์และบทบาทของผู้หญิง นอกเหนือไปจากภัยคุกคามอื่น ๆ ที่มักเกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วไป¹⁰⁵

ดังที่ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยอมรับ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน “มักต้องเผชิญกับความเสี่ยงและอุปสรรคเพิ่มเติมและแตกต่างออกไป โดยเป็นผลมาจากเพศสภาพ สภาวะทับซ้อน และได้รับอิทธิพลจากอคติทางเพศที่ฝังรากลึก รวมทั้งแนวคิดและบรรทัดฐานที่ลึกซึ้งที่กำหนดว่าผู้หญิงคือใคร และควรเป็นอย่างไร”¹⁰⁶

นอกจากเรื่องเพศสภาพ คุณลักษณะอื่นของอัตลักษณ์ความเป็นผู้หญิง รวมทั้งอายุ ศาสนา ชาติพันธุ์ ชนชั้น เชื้อชาติ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศ ล้วนมีอิทธิพลกำหนดมุมมองและการปฏิบัติที่มีต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นอกจากนั้น ความเป็นปรปักษ์ต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ไม่ได้เพียงเกิดขึ้นจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐเท่านั้น หากยังมาจากสังคมทั่วไป สื่อมวลชน ชุมชนของพวกเขา และครอบครัวของพวกเขาด้วย *¹⁰⁷

6.1. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยเสี่ยงภัยมากขึ้นภายใต้อิทธิพลของกองทัพ

แม้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะไม่ได้ได้รับความใส่ใจมากนัก แต่พวกเขามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เมื่อการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563 เริ่มมีน้ำหนักมากขึ้น ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการคุ้มครองอย่างเร่งด่วน

105 ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลกต่อสู้เพื่อเสรีภาพ ความยุติธรรม และความเป็นธรรม พวกเขาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้หลายประการ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดแต่เพียงการต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิง พวกเขามีสภาพในการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนแทบทุกรูปแบบ ตั้งแต่การเข้าถึงอาหาร ไปจนถึงสิทธิที่จะเป็นอิสระจากการจับกุมตามอำเภอใจ อีกทั้งพวกเขายังขัดขึ้นต่อต้านระบบกดขี่ต่าง ๆ ที่ได้สร้างวิกฤตการณ์ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ปิตาธิปไตย และความเกลียดชังผู้หญิงไปทั่วโลกมานานหลายศตวรรษ รวมทั้งต่อต้านผู้คนที่กำหนดใช้ระบบเหล่านั้นด้วย กระนั้นประสบการณ์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนกลับถูกมองข้ามอยู่บ่อยครั้ง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะตัวระบบความไม่เท่าเทียมที่เรากำลังท้าทายอยู่นั่นเอง; โปรดดู: Women Human Rights Defenders International Coalition, Gendering Documentation: A Manual For and About Women Human Rights Defenders, ธันวาคม 2015

106 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน, The situation of women human rights defenders, 10 มกราคม 2019; UN Doc. A/HRC/40/60, Para. 6

107 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน, The situation of women human rights defenders, 10 มกราคม 2019; UN Doc. A/HRC/40/60, Para. 6

ในทางประวัติศาสตร์ ผู้หญิงไทยมีบทบาทอย่างเข้มแข็งในขบวนการทางการเมืองและสังคมมากมาย โดยเฉพาะขบวนการนักศึกษาและแรงงาน¹⁰⁸ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากชนบทมักเป็นแนวหน้าการรณรงค์กดดันการใช้ประโยชน์ที่ดิน สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลปี 2557 ยิ่งตอกย้ำความเหนือกว่าของชายในพื้นที่สาธารณะของสังคมไทยให้รุนแรงขึ้น ภายใต้รัฐบาลคสช. ผู้หญิงถูกกีดกันอย่างเป็นระบบออกจากการบริหารหรือสาธารณะและกระบวนการตัดสินใจ¹⁰⁹ คสช.ที่ประกอบด้วยสมาชิกชายล้วน แต่งตั้งสมาชิกของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เพื่อทำหน้าที่ทั้งในฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ ในบรรดาสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มาจากการแต่งตั้งของคสช. มีสัดส่วนเป็นผู้หญิงเพียง 4% (11 จาก 250 คน)¹¹⁰

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตกเป็นเป้าโจมตีภายใต้รัฐบาลคสช.อยู่หลายต่อหลายครั้ง ทางกรมมักใช้กฎหมายที่กดขี่เพื่อข่มขู่หรือดำเนินคดีกับผู้หญิงนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย¹¹¹ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงที่อยู่ในชนบท มีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะถูกโจมตีทำร้าย ถูกเลือกปฏิบัติ และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน บางครั้งมีการใช้ความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต¹¹² ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังตกเป็นเป้าการโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพ รวมถึงทางออนไลน์¹¹³

ในข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 6-7 ของประเทศไทย นับเป็นครั้งแรกที่คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (CEDAW) แสดงความกังวลอย่างยิ่งว่า ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ตกเป็นเป้าหมายการดำเนินคดี การคุกคาม ความรุนแรง และการข่มขู่จากการและหน่วยงานธุรกิจ สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของพวกเธอ¹¹⁴ คณะกรรมการเรียกร้องรัฐบาลไทยให้ออกและปรับใช้มาตรการคุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพอย่างไม่ล่าช้า เพื่อให้พวกเธอสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญได้อย่างเป็นอิสระ ปราศจากความกลัวหรือความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีความ ถูกคุกคาม ถูกกระทำความรุนแรง หรือถูกข่มขู่¹¹⁵ คณะกรรมการยังผลักดันให้ผู้มีอำนาจรัฐไทยทำการสอบสวน ดำเนินคดีและลงโทษอย่างเหมาะสมในทุกกรณีที่เกิดการคุกคาม การใช้ความรุนแรง และการข่มขู่ต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และจัดให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้คณะกรรมการสหประชาชาติจะมีข้อเสนอแนะเช่นนั้น แต่หน่วยงานรัฐของไทยแทบไม่ได้ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาตามข้อเสนอแนะแต่อย่างใด และรัฐบาลไทยไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อปรับปรุงสถานการณ์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในชนบทยังคงต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายอย่างรุนแรง การข่มขู่ และการคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรมต่อไป ในขณะที่การคุกคามทางเพศและการข่มขู่ทางเพศต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน¹¹⁶

6.2. ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนรุ่นใหม่ในประเทศไทย

คนไทยรุ่นใหม่และนักศึกษาต่างเป็นสัญลักษณ์ของการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563 โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนและนักศึกษาหญิง ซึ่งปรากฏตัวอยู่ที่แนวหน้าและเป็นศูนย์กลางของการชุมนุมโดยสันติที่กำลังเกิดขึ้นต่อเนื่อง ไม่เพียงผู้เข้าร่วมจำนวนมากจะเป็นผู้หญิงอายุน้อยเท่านั้น หากผู้หญิงเหล่านี้ยังมีบทบาทเป็นแกนนำจัดตั้งและชี้นำการชุมนุม นอกจากนี้ นักเรียนและนักศึกษาหญิงบางส่วนยังเป็นผู้ที่นำการเรียกร้องให้การปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย เพราะเห็นว่าเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจส่งอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทยอย่างมหาศาล และปราศจากการตรวจสอบ¹¹⁷ ข้อเรียกร้องนี้ทำลายข้อห้ามทางการเมืองที่รุนแรงที่สุดของประเทศไทย เปิดการอภิปรายซึ่งแต่เดิมถูกขัดขวางจากการใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่รุนแรง

108 Friedrich Ebert Stiftung, Political feminism and the women's movement in Thailand: actors, debates and strategies, เมษายน 2560

109 The Observatory, In Harm's Way: Women Human Rights Defenders in Thailand, 24 กรกฎาคม 2560

110 The Observatory, In Harm's Way: Women Human Rights Defenders in Thailand, 24 กรกฎาคม 2560

111 The Observatory, Urgent Appeal THA002/0715/OBS 055.7, Thailand: Charges of sedition and violating the ban on political gatherings against Sirikan "June" Charoensiri, a human rights lawyer with TLHR, 28 ตุลาคม 2559 Khaosod English, Women recount lives disrupted 3 years by junta harassment, 8 มิถุนายน 2560

112 The Observatory, In Harm's Way: Women Human Rights Defenders in Thailand, 24 กรกฎาคม 2560

113 The Observatory, In Harm's Way: Women Human Rights Defenders in Thailand, 24 กรกฎาคม 2560

114 The Observatory, Thailand: In landmark review, UN calls for protection of women human rights defenders, 24 กรกฎาคม 2560

115 คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 6-7 ของประเทศไทย, 24 กรกฎาคม 2560; UN Doc. CEDAW/C/THA/CO/6-7, วรค 31

116 Protection International, 2020 CEDAW Progress Report Card, 4 มีนาคม 2563; Prachatai, NGO network calls for an end to sexual harassment among activists, 13 ธันวาคม 2562

117 BBC, The student daring to challenge Thailand's monarchy, 16 กันยายน 2563; Japan Times, 'I had to do it': Student leader defies Thailand's royal taboo, 29 สิงหาคม 2563

นอกเหนือไปจากการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยบนท้องถนนแล้ว ยังเกิดขบวนการเพื่อความเท่าเทียมทางเพศ แบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศต่างแสดงความเห็นเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมในเชิงกีดกัน ซึ่งทำลายความเท่าเทียมทางเพศในประเทศไทย พวกเธอกดดันให้เกิดระบอบประชาธิปไตยอย่างมีส่วนร่วม มีตัวแทน และยั่งยืน ซึ่งให้ความเคารพและส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

ที่การประท้วงเหล่านี้ ผู้หญิงได้ขึ้นเวทีปราศรัยวิจารณ์อคติทางเพศ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมและความอยุติธรรมรูปแบบอื่น ๆ ในสังคมไทย ซึ่งขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน¹¹⁸ กลุ่มรณรงค์สิทธิสตรีและสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยังจัดตั้งและนำการประท้วงของตนเอง เพื่อยืนยันข้อเรียกร้องให้มีความเท่าเทียมทางเพศ และยืนยันข้อเรียกร้องของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย¹¹⁹ ในระหว่างการชุมนุม พวกเธอยังได้แสดงความเห็นต่อต้านการคุกคามทางเพศ และเรียกร้องให้มีสัดส่วนตัวแทนผู้ปราศรัยบทเวทีเป็นผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้น¹²⁰ ประเด็นการรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมทางเพศอื่น ๆ ที่ถูกยกขึ้นมาในการประท้วงครั้งใหญ่ ยังครอบคลุมประเด็นความเสมอภาคในการสมรส การไม่เอาโทษทางอาญากับพนักงานบริการทางเพศ ช่องว่างด้านค่าแรง และวัฒนธรรมการข่มขืน¹²¹

นักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศชาวไทยแสดงสัญลักษณ์ชูสามนิ้วระหว่างการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2563 © Anusak Laowilas / NurPhoto via AFP

เฟมินิสต์ปลดแอก กลุ่มสิทธิสตรีที่เข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอ ได้จุดประเด็นให้เกิดการพูดคุยถกเถียงระดับชาติ เกี่ยวกับการยอมรับสิทธิความชอบธรรมในร่างกายของผู้หญิง และสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิทางเพศของผู้หญิง¹²² ทางกลุ่มได้กล่าวถึงกฎหมายที่เอาผิดทางอาญากับการทำแท้ง และการเก็บภาษีผ้าอนามัยของรัฐ พวกเธอยังให้การสนับสนุนและบริการหลายประการกับผู้ตกเป็นเหยื่อการเลือกปฏิบัติและการคุกคามทางเพศที่เป็นผลมาจากการปกป้องสิทธิมนุษยชน¹²³ เมื่อขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อความเท่า

118 Prachatai, Gender equality and democracy must go hand-in-hand, says activist group, 30 กันยายน 2563

119 Prachatai, LGBT activists call for democracy and gender equality, 29 กรกฎาคม 2563; Prachatai, Sissy That Mob: LGBT youths front and center in Thailand's democracy movement, 15 กันยายน 2563; Prachatai, Thai LGBTQs and pro-democracy protesters march for equality, 12 พฤศจิกายน 2563

120 Prachatai, Thai LGBTQs and pro-democracy protesters march for equality, 12 พฤศจิกายน 2563

121 Global Citizen, How young women are leading Thailand's protests against patriarchy, 25 กันยายน 2563

122 Prachatai, Gender equality and democracy must go hand-in-hand, says activist group, 30 กันยายน 2563

123 Prachatai, Women for Freedom and Democracy renamed 'Feminist's Liberation Front' to be more inclusive, aiming for gender equality, 15 พฤศจิกายน 2563

.....

เทียมทางเพศเติบโตขึ้น ทางกลุ่มได้กลายเป็นพื้นที่กลางให้ผู้หญิงได้พูดในประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตน

นักเรียนหญิงระดับมัธยมยังเป็นพลังทางการเมืองที่สำคัญอีกพลังหนึ่ง ซึ่งปรากฏขึ้นขณะที่กระแสการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยแพร่กระจายไปทั่วประเทศ กลุ่มนักเรียนเลว ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของนักเรียนเป็นแกนนำเรียกร้องการปฏิรูปแนวคิดของระบบการศึกษาที่ล้าหลังของประเทศ รวมทั้งระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแบบและทรงผมนักเรียน ซึ่งมีอคติทางเพศสภาพ¹²⁴ กลุ่มสิทธินักเรียนยังจัดการประท้วงหลายครั้งที่กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนมัธยมหลายแห่งในกรุงเทพฯ เรียกร้องให้ยุติการละเมิดและการปฏิบัติมิชอบของครู และให้คุ้มครองนักเรียนผู้มีความหลากหลายทางเพศ¹²⁵ ในการประท้วงเหล่านี้ ดูเหมือนว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนหญิง¹²⁶

6.3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนและความท้าทายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตย

แม้จะมีความเปลี่ยนแปลงในทางที่เสริมสร้างพลังอำนาจ อันมาจากการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักตกเป็นเป้าหมายจากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว นอกจากการตอบโต้ของหน่วยงานรัฐ อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของพวกเธอ เช่น การฟ้องข้อหาอาญา การจับกุมและควบคุมตัว ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและปัญหาท้าทายที่มีเหตุจากเพศสภาพอีกด้วย

ในบริบทของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในปัจจุบันของประเทศไทย ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม แบบเดียวกับที่เกิดขึ้นกับนักกิจกรรมชาย เช่น การคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรมและการเอาผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม พวกเธอยังอาจต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพโดยหน่วยงานรัฐและไม่ใช่รัฐเพิ่มอีกด้วย ความเสี่ยงเหล่านี้ยิ่งเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพวกเธอท้าทายบรรทัดฐานด้านเพศสภาพและสังคมที่ยังรากลึก ทั้งนี้รวมถึงบรรทัดฐานเกี่ยวกับเพศวิถี สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ โครงสร้างที่ลดหลั่นในสังคมและอายุหรือการแต่งกาย เป็นเหตุให้กลุ่มย่อยภายในผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งผู้ทำงานด้านสิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเด็กนักเรียนหญิง ต้องเผชิญกับอุปสรรคเฉพาะกลุ่ม

การละเมิดต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้รับการหนุนเสริมจากวัฒนธรรมการลดทอนพลังจากการปฏิบัติมิชอบที่ฝังรากลึกในประเทศไทย โดยเป็นผลมาจากการครอบงำหมายที่บงการ และระบบยุติธรรมที่ขาดประสิทธิภาพ ประกอบกับความกลัว ความอับอาย และการปิดปากเงียบ ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ การละเมิดสิทธิมนุษยชนจึงส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่

เนื้อหาในส่วนต่อไปนี้จะสะท้อนถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความเสี่ยง และความท้าทายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อันเนื่องมาจากการเข้าร่วมในการประท้วงอย่างสันติเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ที่เริ่มต้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2563

6.3.1. การเอาผิดทางอาญา

นับตั้งแต่การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเริ่มขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 รัฐบาลไทยได้โจมตีผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องโดยใช้กลไกทางกฎหมาย การคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรมต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับแบบแผนทั่วไปของรัฐบาลไทยที่มักตอบโต้การใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ ทางการใช้กฎหมายกดขี่หลายฉบับ เพื่อดำเนินคดี หรือข่มขู่ผู้หญิงที่เป็นแกนนำประท้วงผู้จัด และผู้เข้าร่วมการชุมนุม รวมทั้งเยาวชนอย่างน้อยแปดคน

ในปี 2563 กลุ่มสังเกตการณ์เพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนบันทึกข้อมูลการดำเนินคดีกับผู้หญิง

124 Human Rights Watch, Thailand's 'Bad Students' are rising up for democracy and change, 10 กรกฎาคม 2563

125 Prachatai, Student rights groups demand abolition of haircut regulation, 10 กรกฎาคม 2563; Prachatai, Student group marches to Education Ministry to call for LGBT rights, 30 กรกฎาคม 2563

126 Khaosod English, Schoolgirls emerge as leaders of leaderless protests in Bangkok, 20 ตุลาคม 2563

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน 11 คน รวมทั้งเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีหนึ่งคน โดยเป็นผลมาจากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย [โปรดดู ด้านล่าง ตารางการดำเนินคดีกับผู้หุ้ญนักปกป้องสิทธิมนุษยชน] มีผู้ถูกจับและควบคุมตัวสี่คน รวมทั้งปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, สุวรรณ ตาลเหล็ก, จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ และภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล

ผู้หุ้ญนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้ง 11 คน ต่างถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาอาญาโดยใช้กฎหมายหลายฉบับ สี่คนถูกแจ้งข้อหา 10 คดีหรือมากกว่านั้น นส. ปณัสยาถูกแจ้งข้อหามากที่สุด 17 คดี นส. ชลธิชา แจ้งเร็วถูกแจ้งข้อหา 15 คดี ส่วนนส. จุฑาทิพย์ และนส. สุวรรณถูกแจ้งข้อหาคนละ 10 คดี

ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล หรือ รั่ว แกนนำประท้วงชาวไทย เผชิญหน้ากับแนวตำรวจในระหว่างการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2563 © Lillian Suwanrumpha / AFP

ข้อหาที่ถูกนำมาใช้กับผู้หุ้ญนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมากที่สุด คือ การละเมิดพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ผู้หุ้ญนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 10 คนจาก 11 คน ถูกแจ้งข้อหาในความผิดดังกล่าว และสี่คนยังถูกแจ้งข้อหาละเมิดประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง ทางกรยังแจ้งข้อหาอาญาฐานยุยงปลุกปั่น (มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา) กับหกคน และหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (มาตรา 112) กับเจ็ดคน โดยเป็นผลมาจากการปราศรัยระหว่างการประท้วงหรือการโพสต์ข้อความออนไลน์

ตำรวจยังเพ่งเล็งผู้หุ้ญนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นนักเรียนอายุต่ำกว่า 18 ปี เนื่องจากการเข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 9 กันยายน ตำรวจออกหมายเรียกนักเรียนมัธยมหุ้ญอายุ 17 ปี ซึ่งได้ขึ้นปราศรัยเกี่ยวกับระบบการศึกษาไทยระหว่างการประท้วงในวันที่ 1 สิงหาคมในจังหวัดราชบุรี¹²⁷ เธอถูกแจ้งข้อหาละเมิดพ.ร.ก. ฉุกเฉิน และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ รวมทั้งการใช้เครื่องขยายเสียงในที่สาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต นับเป็นครั้งแรกที่นักเรียนมัธยมได้รับหมายเรียก ตั้งแต่มีขบวนการเคลื่อนไหวที่มีนักเรียนและนักศึกษาเป็นแกนนำ

ในวันที่ 20 พฤศจิกายน ตำรวจออกหมายเรียกนส. เบญจมาภรณ์ นิवास อายุ 16 ปี แกนนำกลุ่มนักเรียนเลว เพื่อให้มารับทราบข้อหาละเมิดพ.ร.ก. ฉุกเฉิน โดยเป็นผลมาจากการเข้าร่วมการชุมนุมในวันที่ 15 ตุลาคม ที่สี่แยกราชประสงค์ที่กรุงเทพฯ โดยเธอได้ขึ้นปราศรัยด้วย¹²⁸

127 Prachatai, High school student summoned for Ratchaburi protest, 10 กันยายน 2563

128 Al Jazeera, Thailand to charge school students for joining banned protest, 20 พฤศจิกายน 2563

6.3.2. การคุกคาม การข่มขู่ และการสอดแนมโดยหน่วยงานของรัฐ

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตกเป็นเป้าหมายของการคุกคาม การข่มขู่ และการสอดแนมของทางการอยู่เสมอ เหตุการณ์เช่นนั้นโดยมากเป็นส่วนหนึ่งของท่าทีที่เป็นปรปักษ์ของรัฐบาลไทยกับขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย และผู้ที่ใช้เสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม อย่างไรก็ตาม การละเมิดต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยหน่วยงานของรัฐในหลายกรณี สะท้อนให้เห็นมิติของเพศสภาพ หรือส่งผลกระทบเฉพาะต่อเพศสภาพ

ในขณะที่ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยเติบโตขึ้น มีรายงานมากมายว่า ทางการใช้วิธีสอดแนมและคุกคาม ผู้เข้าร่วมการประท้วงในทุกเพศสภาพ ทั้งระหว่างที่พวกเขาจัดกิจกรรมและในชีวิตส่วนตัวของพวกเขา ขณะอยู่ในที่ประท้วง ตำรวจมักติดตามและแทรกแซงกิจกรรมการประท้วง¹²⁹ นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล บอกกับ The Observatory ว่า ตำรวจติดตามเธอทุกฝีก้าวระหว่างการประท้วงในวันที่ 3 สิงหาคม ที่จัดโดยกลุ่มมทานครเพื่อประชาธิปไตยที่เป็นกลุ่มของเธอ เป็นการชุมนุมครั้งแรกที่ผู้ประท้วงวิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเปิดเผย และตรงไปตรงมา นับแต่นั้นมา นส. ภัสราวลีได้ตกเป็นเป้าหมายการสอดแนมอย่างชัดเจนของตำรวจหลายครั้ง โดยตำรวจ “ตั้งใจแสดงตัวให้ดิฉันเห็นอย่างชัดเจน” ขณะถ่ายภาพนิ่งและวิดีโอของเธอในที่ชุมนุม¹³⁰

ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล หรือมายด์ แกนนำประท้วงชาวไทย ระหว่างการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยใกล้พระบรมมหาราชวังในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2563 © Anusak Laowilas / NurPhoto via AFP

ในทำนองเดียวกัน นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล แกนนำประท้วงคนสำคัญบอกว่า นับแต่เธอได้กลายเป็นบุคคลสาธารณะ ตำรวจนอกเครื่องแบบมักติดตามเธอไปในทุกที่เมื่อไปข้างนอก เธอบอกกับ the Observatory ว่า “ดิฉันสังเกตเห็นตำรวจเฝ้ารออยู่ และต้องคอยตรวจสอบว่ามีการออกมาเรียกร้องหรือไม่” เหตุการณ์เช่นนี้สร้างความรบกวนในชีวิตประจำวัน ทำให้เธอไม่สามารถไปข้างนอกเพียงลำพังได้ “แม้แต่จะไปข้างนอกเพียงชั่วครู่ ยกเว้นถ้าอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัย เพราะจะมีใครบางคนเฝ้าติดตามดิฉันอยู่ตลอดเวลา และดิฉันไม่รู้ว่าพวกเขาตามตัวดิฉันทำไม เพียงแต่มาเฝ้ามอง หรือมีจุดประสงค์อย่างอื่นด้วย ดิฉันก็ไม่รู้”¹³¹ นส. จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ให้ข้อมูลว่า

129 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Before 14 October: Overview of harassment of individuals by authorities following Free Youth's protest (Statistics of 18 July to 10 October 2020), 10 พฤศจิกายน 2563

130 FIDH, สัมภาษณ์ นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล, 15 ธันวาคม 2563

131 สัมภาษณ์ นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

หลายครั้งที่ตำรวจนอกเครื่องแบบติดตามตัวเธอไปจนถึงหอพักและอาคารเรียน จนกระทั่งเธอถูกจับในวันที่ 1 กันยายน¹³²

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนบางส่วนให้ข้อมูลว่า ตำรวจโทรศัพท์มาหาหรือส่งข้อความมา และมักสอบถามข้อมูลส่วนตัว ที่อยู่ และข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการประท้วง ยกตัวอย่างเช่น นส. ภัสราวลีบอกว่า ตำรวจได้พยายามขอข้อมูลบัญชีธนาคารของเธออย่างไม่หยุดหย่อน ทั้งเข้ามาสอบถามโดยตรง หรือโทรศัพท์มา และส่งข้อความมาด้วย¹³³ นส. นันทชา ชูช่วยยังบอกกับ the Observatory ว่า ตำรวจโทรหาเธอหลายครั้งเพื่อ “ขอ” ให้เธอบอกชื่อจริง¹³⁴ นส. ภคจิรา ทรงสิริภัทร ซึ่งต้องรับผิดชอบแจ้งตำรวจให้ทราบว่าจะมีการประท้วงตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ บอกว่า “ตำรวจโทรหาดิฉันทุกสองสามชั่วโมงในแต่ละวัน เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการประท้วง แม้ว่าดิฉันจะให้ข้อมูลทั้งหมดไปแล้ว รู้สึกรำคาญมาก”¹³⁵ นส. ชนิกานต์ วังมีบอกว่า เธอได้รับข้อความส่วนตัวจากตำรวจอย่างเช่น “คิดถึงนะ” และ “ผมยังเป็นโสด”¹³⁶ ชนิกานต์ ภคจิรา และอลิส บินดุสะบอกว่า ตำรวจยังขอรื้อไทม์ไลน์ออกมากินข้าวหรือดื่มเพื่อพูดคุยด้วย¹³⁷

เจ้าหน้าที่รัฐของไทยยังไปเยี่ยมบ้านและสถาบันการศึกษาของแกนนำประท้วง และผู้เข้าร่วมการชุมนุม ทั้งนี้เพื่อข่มขู่พวกเธอ หรือเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ในระหว่างวันที่ 18 กรกฎาคม – 10 ตุลาคม ทางเราได้ไปเยี่ยมบ้านและสถาบันการศึกษาของบุคคลอย่างน้อย 145 คน ที่มีส่วนร่วมกับการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย¹³⁸ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์กับ the Observatory บอกว่า ตำรวจนอกเครื่องแบบมักมาหาพวกเธอที่บ้านโดยไม่นัดหมาย หลายคนถูกเจ้าหน้าที่รัฐมาเยี่ยมหลายครั้งนับตั้งแต่เริ่มมีขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยนี้ขึ้น

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ข้อมูลว่า ยังมีการใช้การคุกคามและข่มขู่เช่นนี้กับครอบครัวของพวกเธอด้วย เพื่อหาทางขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน สามารถปฏิบัติงานหรือเข้าร่วมในการประท้วงได้ โดยเจ้าหน้าที่มักมาพบโดยไม่ได้นัดหมายล่วงหน้า และตำรวจจะเข้าไปพูดคุยกับสมาชิกครอบครัว เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนตัว และการดำเนินการเคลื่อนไหวของพวกเธอ ในบางกรณี ตำรวจยังข่มขู่สมาชิกครอบครัว ทำให้เกิดความหวาดกลัวและความรู้สึกไม่ปลอดภัยกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและครอบครัว ตำรวจมักไปถามหานส. ปณัสยาที่บ้านเมื่ออยู่บ่อย ๆ รวมทั้งช่วงที่เธอถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิงกลางที่กรุงเทพฯ ในช่วงแรก ตำรวจสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับนส. ปณัสยาและครอบครัว โดยไม่บอกว่าตัวเองเป็นใคร ทั้งตำรวจยังเรียกร้องให้ครอบครัวของเธอหาทางหยุดไม่ให้เธอเคลื่อนไหวทำกิจกรรมเรียกร้องประชาธิปไตยอีก¹³⁹

อลิสบอกว่า ครั้งแรกที่ตำรวจนอกเครื่องแบบมาหาเธอที่บ้าน พวกเขาเอารูปถ่ายของเธอมาสอบถามสมาชิกครอบครัวเกี่ยวกับตัวเธอ หลังจากนั้น ตำรวจก็ยังมาที่บ้านอีก “พวกเขาคุยกับพ่อแม่ดิฉัน พวกเขาโทรศัพท์หาแม่ [...] ที่บ้านดิฉันเป็นโรงน้ำชา บางทีพวกเขาจึงโทรศัพท์มาหาและบอกว่า ‘กำลังจะไปที่ร้านนะ’ หรือ ‘ตอนนี้อยู่ที่ร้านนะ’ ทั้งหมดเพื่อบอกว่าพวกเขากำลังจับตามองดิฉันอยู่” นอกจากนั้น ทางกรยังเข้าหาผู้ใหญ่บ้านเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเธอ เมื่อกล่าวถึงการคุกคามอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ อลิสากล่าวว่า “ดิฉันยังไม่เข้าใจว่าทำไมต้องระวังตัวเองแบบนี้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อวันก่อนตอนจะไปประท้วง ทำไมดิฉันต้องอ้อมไปอีกเส้นทางหนึ่ง? ทำไมดิฉันต้องเปลี่ยนที่หลับที่นอน? ทำไมดิฉันจึงใช้ชีวิตแบบปกติไม่ได้? ดิฉันต้องคอยระวังความปลอดภัยของตัวเองตลอดเวลา [...] พ่อแม่ก็บอกว่าอย่ากลับบ้าน ดิฉันยังต้องระวังเวลารับโทรศัพท์ มันเป็นส่วนหนึ่งของดิฉัน และมันเป็นเรื่องที่น่ารำคาญมาก”¹⁴⁰

132 สัมภาษณ์ นส. จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์, 18 ธันวาคม 2563

133 สัมภาษณ์ นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล, 15 ธันวาคม 2563

134 สัมภาษณ์ นส. นันทชา ชูช่วย, 29 ตุลาคม 2563

135 สัมภาษณ์ นส. ภคจิรา ทรงสิริภัทร, 16 พฤศจิกายน 2563

136 สัมภาษณ์ นส. ชนิกานต์ วังมี, 9 พฤศจิกายน 2563

137 สัมภาษณ์ นส. ชนิกานต์ วังมี, 9 พฤศจิกายน 2563; สัมภาษณ์ นส. อลิส บินดุสะ, 27 ตุลาคม 2563

138 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Before 14 October: Overview of harassment of individuals by state authorities following Free Youth's protest (Statistics of 18 July to 10 October 2020), 10 พฤศจิกายน 2563

139 สัมภาษณ์ นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

140 สัมภาษณ์ นส. อลิส บินดุสะ, 27 ตุลาคม 2563

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหลายคนให้ข้อมูลว่า การคุกคามอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพวกเธอกับครอบครัว หรืออาจทำให้เกิดความรู้สึกกลัวและความรู้สึกผิดลึก ๆ ในใจของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่อายุน้อยบางคนถึงกับหยุดเข้าร่วมการประท้วง เพราะกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ด.ญ. กมลชนก เรือนคำ อายุ 14 ปี บอกว่า หลังจากเธอขึ้นเวทีวิจารณ์รัฐบาลในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในจังหวัดพะเยา ตำรวจได้ไปถ่ายรูปรูปที่บ้านเธออย่างน้อยสามครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งที่พวกเขาเข้าไปคุยกับคุณปู่ และขู่ว่าจะส่งเธอไปสถานพินิจหากยังเคลื่อนไหวต่อไป เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว พวกเขาต่างเรียกร้องให้เธอยุติการเคลื่อนไหวทางการเมือง ด.ญ. กมลชนกรู้สึกทุกข์ใจอย่างมากเพราะความกังวลและความรู้สึกผิดอย่างเหลือล้นที่ทำให้ครอบครัวต้องเสี่ยงภัย “สภาพจิตใจของฉันแย่มาก มองไม่เห็นทางออกเลย ถึงกับคิดจะฆ่าตัวตาย ดิฉันคิดว่าตัวเองเป็นสาเหตุของปัญหาทั้งหมด สิ่งที่ดีฉันกังวลมากที่สุดคือการที่ครอบครัวต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวฉันเองไม่ได้แล้วตำรวจ ดิฉันยังบอกให้พวกเขามาหาตัวดิฉันโดยตรงหากมีปัญหอะไร มีอยู่ช่วงหนึ่งที่ดิฉันรู้สึกตื่นกลัวอยู่ตลอดเวลา ทุกครั้งที่ออกจากบ้านหรือเวลาไปโรงเรียน”¹⁴¹ ด้วยเหตุนี้เธอจึงต้องยุติการเข้าร่วมการประท้วงเป็นการชั่วคราว

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาให้ข้อมูลว่า ตำรวจไปที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยของพวกเธอ เพื่อสอดส่องความเคลื่อนไหว สอบถามข้อมูลส่วนตัวจากอาจารย์ หรือกดดันผู้บริหารให้ใช้มาตรการลงโทษพวกเธอ¹⁴² ก่อนจะถึงการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ 19 กันยายน ที่กรุงเทพฯ และที่อื่น ๆ ทางทางส่งจดหมายไปยังอธิการบดี ให้เรียกตัวนักศึกษามาพบ และบอกให้นักศึกษายุติการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะอาจนำไปสู่ความรุนแรง¹⁴³ ทั้งยังขอให้ทางมหาวิทยาลัยจัดทำรายชื่อนักศึกษาที่อาจก่อปัญหาด้วย¹⁴⁴

นส. อิศรา วงศ์ทหาร นักเรียนมัธยมบอกกับ FIDH ว่า เธออยู่ในรายชื่อของตำรวจ เป็นรายชื่อที่ตำรวจส่งให้ครูเพื่อขอข้อมูลของเธอ¹⁴⁵ นส. ภคจิรา นักศึกษามหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลว่า ตำรวจไปที่คณะที่มหาวิทยาลัยเพื่อตามหาเธอ หลังชุมนุมครั้งหนึ่งที่กรุงเทพฯ ตำรวจยังกดดันเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยให้บังคับเธอให้ยุติการเคลื่อนไหวทางการเมือง “พวกเขาได้เข้าพบอธิการบดี ซึ่งได้สั่งการให้อาจารย์ที่คณะ แจ้งให้ดิฉันหยุดทำสิ่งที่ทำอยู่ ดิฉันถูกเรียกตัวไปพบที่ห้องของอาจารย์ ตอนแรกก็คิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียน แต่ดิฉันก็พยายามระวังไม่ให้เกิดการเคลื่อนไหวของดิฉันส่งผลกระทบต่อการศึกษา แต่ต่อมาพวกเขาเริ่มด่าทอดิฉัน และตั้งคำถามกับดิฉันว่ามีใครอยู่เบื้องหลังการประท้วง. [...] พวกเขาใช้ถ้อยคำที่หยาบคายและรุนแรง เพื่อดูถูกดูแคลนสิ่งที่ดิฉันทำอยู่ เช่น การบอกว่า ‘จะพูดเรื่องนี้ไปทำไมกันล่ะ?’ หรือ ‘เป็นเรื่องเหลวไหล หนูควรใช้เวลากับการเรียนมากกว่า’”¹⁴⁶

การคุกคามอีกรูปแบบหนึ่งที่มักเกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานหรือติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่ การปฏิบัติตัวหรือใช้คำพูดในลักษณะที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือสื่อเสียดแทงเพศ การปฏิบัติเช่นนี้มักสร้างความอึดอัดใจอย่างมากกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และถือเป็นการคุกคามทางเพศต่อพวกเธอ ยกตัวอย่างเช่น นส. ลลนา สุริโยมัยได้รับการปฏิบัติจากตำรวจแตกต่างไปจากเพื่อนนักกิจกรรมที่เป็นผู้ชายอย่างเห็นได้ชัด “เวลาตำรวจพูดกับผู้ชาย พวกเขาใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมาและเป็นมืออาชีพ แต่กับดิฉันพวกเขามักแสดงท่าทีข่มขู่หรือทำตัวเหนือกว่า” มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ตำรวจขอข้อมูลที่อยู่ของเธอ และบอกเธอว่า “เดี๋ยวผมจะไปเยี่ยมหน้าบ้านคุณ” เธอให้ข้อมูลว่าตำรวจชายคนหนึ่งพยายามทำให้เธอรู้สึกละอาย โดยพูดกับเธอว่า “ผมก็มีลูกสาวเหมือนกัน และผมจะไม่ปล่อยให้ลูกสาวไปทำอะไรแบบที่หนูทำอยู่หรอก” ตำรวจยังแสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปร่างของเธอด้วย เช่น เรียกเธอว่า “อ้วน” หรือ “สวย”¹⁴⁷

นส. ชลธิชา แจ้งเร็วให้ข้อมูลว่า มีอยู่หลายครั้งที่ตำรวจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การจ้องมองที่ร่างกายส่วนต่าง ๆ การแตะต้องตัว หรือการพูดจาเสียดแทงเพศเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา และการแต่งกายของเธอ ยกตัวอย่างเช่น เธอเคยถูกพูดไล่ว่ามีหน้าอกใหญ่ และเธอถูกเช็กซีเมื่อใส่กระโปรงสั้น เธอบอกว่า “ในระหว่างการเจรจา

141 สัมภาษณ์ นส. กมลชนก เรือนคำ, 23 พฤศจิกายน 2563

142 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, Before 14 October: Overview of harassment of individuals by state authorities following Free Youth's protest (Statistics of 18 July to 10 October 2020), 10 พฤศจิกายน 2563

143 Reuters, Exclusive: Thailand tells universities to stop students' calls for monarchy reform, 13 กันยายน 2563

144 Reuters, Exclusive: Thailand tells universities to stop students' calls for monarchy reform, 13 กันยายน 2563

145 สัมภาษณ์ นส. อิศรา วงศ์ทหาร, 16 พฤศจิกายน 2563

146 สัมภาษณ์ นส. ภคจิรา ทองศิริวัชร, 16 พฤศจิกายน 2563

147 สัมภาษณ์ นส. ลลนา สุริโย, 21 ตุลาคม 2563

บางครั้งตำรวจก็ชอบล้อเล่น แม้ว่าพวกเขาไม่มีเจตนาขู่ให้หวาดกลัว แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า ขาดความละเอียดอ่อนทางเพศ และเป็นการทำงานที่ไม่เป็นมืออาชีพ”¹⁴⁸ อลิสาเล่าเรื่องคล้าย ๆ กัน “พวกเขาเอาแต่ยัดยัดฉัน หรือบางทีก็พูดเรื่อยเปื่อย เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ที่เป็นแบบนี้เพราะพวกเขาคิดว่ามีอำนาจ พวกเขาคิดว่าจะหยอกล้อใครก็ได้ หรือจะทำอะไรก็ได้ หรือพวกเขาอาจคิดว่ามันเป็นวิธีแสดงความเป็นมิตรอย่างหนึ่ง แต่มันไม่เหมาะสมเลย หน่วยงานรัฐของไทยไม่เคยได้รับการอบรมที่เหมาะสมในเรื่องนี้”¹⁴⁹

ชลธิชา แจ้งเร็ว หรือลูกเกด แกนนำประท้วงชาวไทย พูดคุยกับสื่อในขณะที่ผู้ชุมนุมและนักกิจกรรมนักศึกษาที่เรียกร้องประชาธิปไตยกำลังเดินขบวนไปยัง พระบรมมหาราชวังในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2563 © Lauren DeCicca / Getty Images via AFP

ในวันที่ 15 ตุลาคม นส. ปณัสยาถูกจับและถูกตำรวจควบคุมตัว จากการเป็นผู้จัดการชุมนุมในวันที่ 19 กันยายน ที่สนามหลวง กรุงเทพฯ ในตอนแรก เธอถูกควบคุมตัวที่เรือนจำจังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนจะถูกส่งตัวมาที่ทัณฑสถานหญิงกลางที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 21 ตุลาคม¹⁵⁰ นส. ปณัสยาต้องเผชิญกับการคุกคามทางเพศช่วงที่ถูกควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ชายที่เรือนจำจังหวัดฉะเชิงเทราได้พูด “หยอกเอน” อย่างไม่เป็นที่พึงปรารถนา “เขาบอกฉันว่า ‘เธอสวยมากนะ’ และ ‘นอนไม่หลับเลยหลังจากเห็นรูปของเธอ’ แม้จะรู้สึกอึดอัดเป็นอย่างมาก แต่เธอก็ไม่สามารถร้องเรียนความประพฤติมิชอบแบบนี้ได้ เพราะกลัวว่าจะส่งผลต่อเธอขณะอยู่ในเรือนจำ”¹⁵¹

6.3.3. การโจมตีทำร้ายด้วยเหตุทางเพศสภาพและการคุกคามทางเพศ รวมทั้งทางออนไลน์ โดยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ

การโจมตีทำร้ายผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มักมีเหตุผลจากด้านเพศสภาพ หรือมีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพศ เช่น การล่วงละเมิดและการคุกคามทางเพศ การโจมตีทำร้ายอย่างอื่นอาจเป็นเพียงการละเมิดที่เกิดขึ้นได้โดยไม่เกี่ยวกับเพศสภาพ แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อในเชิงเพศสภาพได้เช่นกัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อาจส่งผลกระทบต่อที่แตกต่างกันไป สืบเนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำกับอัตลักษณ์และบทบาททางเพศ¹⁵²

148 สัมภาษณ์ นส. ชลธิชา แจ้งเร็ว, 4 พฤศจิกายน 2563

149 สัมภาษณ์ นส. อลิสา บินดุสะ, 27 ตุลาคม 2563

150 Prachatai, Over 20 protesters arrested following crackdown; protest leaders denied bail, 15 ตุลาคม 2563

151 FIDH, สัมภาษณ์ นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

152 Women Human Rights Defenders International Coalition, Global report on the situation of women human rights defenders, มกราคม 2555

ในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย กลุ่มสิทธิสตรีและผู้มีความหลากหลายทางเพศได้พยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อนักกิจกรรมหญิง¹⁵³ สื่อในประเทศรายงานข่าวการนำภาพและวิดีโอของผู้หญิงที่เข้าร่วมประท้วงไปขายในโซเชียลมีเดีย¹⁵⁴ นส. นันทชา ชูช่วย บอกกับ the Observatory ว่า ผู้ประท้วงชายถ่ายรูปเธอและผู้หญิงคนอื่น ๆ ที่ใส่เสื้อเกาะอกจากมุด้า ขณะที่พวกเธอกำลังรณรงค์เสรีภาพของผู้หญิงในการสวมเสื้อผ้าที่ต้องการ ระหว่างการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย¹⁵⁵ ศิริศักดิ์ ไชยเทศ นักกิจกรรมเครือข่าย มักต้องเผชิญกับการตะคอกใส่ที่ไม่พึงประสงค์จากผู้เข้าร่วมการประท้วงทุกเพศสภาพ “มีคนมาตะคอกดิฉัน ถามว่าของจริงหรือของปลอม บางทีก็มาลูบแถว ๆ สะโพก เพื่อดูว่าเป็นของจริงหรือของปลอม และบอกว่าดิฉันมีสะโพกสวย บางทีก็มาลูบ ๆ คลำ ๆ แถวก้น [...] บางทีก็เป็นเพราะความเข้าใจไปว่าพวกเรานั้นเป็นมิตร แต่พวกเขาไม่รู้หรือกว่า สิ่งที่ทำอยู่เป็นการละเมิดรูปแบบหนึ่ง”¹⁵⁶

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ข้อมูลว่า การโจมตีทำร้ายด้วยเหตุทางเพศสภาพส่วนใหญ่เกิดขึ้นในรูปแบบของการพูดจาล้อเลียนและคุกคามที่เพ่งเล็งพวกเธอโดยตรง เพียงเพราะเพศสภาพหรือการแสดงออกตามเพศสภาพของพวกเธอ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกับที่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญจากการโจมตีทำร้ายและการคุกคามทางออนไลน์ การโจมตีเหล่านี้หลายครั้งเป็นเรื่องราวไปในทางเพศหรือเป็นเรื่องส่วนตัว และมักส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทางอารมณ์หรือจิตใจต่อผู้หญิง สุดท้ายแล้ว การละเมิดเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อตั้งคำถามและลดทอนความชอบธรรมต่อการทำงานและความน่าเชื่อถือของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ให้สัมภาษณ์ถึงการใช้อคติทางเพศ และ “พฤติกรรมที่เหมาะสม” ของผู้ละเมิด เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับ การละเมิดต่อพวกเธอ ทศนคติต่อผู้หญิงที่ถูกมองว่าต้องทำตัวเรียบร้อยหรือสำรวมมีส่วนกำหนดรูปแบบการโจมตีทำร้ายที่เกิดขึ้น แนวคิดเช่นนี้เห็นว่าผู้หญิงไม่ควรออกมาประท้วงบนท้องถนน หรือออกมาพูดเกี่ยวกับประเด็นอื่นใด ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำทนายสถานะอำนาจนำ จะถูกประณามตีตราว่าเป็นพวก “หนักแผ่นดิน” “ไม่จงรักภักดี” “ซังชาติ” หรือ “ล้มเจ้า” ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังเผชิญการตราหน้าว่าเกาะอกทางเพศสภาพว่า “หญิงเลว” “ไร้ศีลธรรม” “ก้าวร้าว” หรือ “กะหรี”

นส. ลลนา สุริโย นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับหมายเรียกจากตำรวจ และถูกโจมตีทางออนไลน์หลังจากผู้ประท้วงบางคนเอารูปภักษัตริย์และพระราชินี ไปฝึกในระหว่างการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยวันที่ 17 ตุลาคมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตลำปาง¹⁵⁷ นส. ลลนา เป็นหนึ่งในผู้จัดการชุมนุม เธอบอกกับ the Observatory ว่า สำนักข่าวแห่งหนึ่งรายงานเหตุการณ์นี้ โดยใช้ภาพถ่ายของเธอประกอบกับภาพหัวข่าว และใช้ถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง ทำให้เธอถูกข่มขู่ทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งถูกขู่จะทำร้ายร่างกายและทำร้ายทางเพศ โดยผู้ใช้โซเชียลมีเดียประณามเธอว่า “ถูกล้างสมอง” “ถูกจ้างมา” “หนักแผ่นดิน” “ขยะ” และ “กะหรี” ทั้งยังมีคนแสดงความเห็นในเชิงเกลียดชังและเหยียดเพศมากมาย ภายหลังเหตุการณ์นั้น เธอรู้สึกกังวลกับความปลอดภัยส่วนตัวมาก และไม่ยอมออกจากบ้านไปไหน¹⁵⁸

นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุลบอกว่า เธอถูกโจมตีทางโซเชียลมีเดียหลังใช้ถ้อยคำที่รุนแรงเพื่อประณามนักการเมืองที่สนับสนุนกองทัพ “เพราะเป็นผู้หญิง พวกเขาคาดหวังว่าดิฉันจะต้องทำตัวและพูดจาเรียบร้อย” ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นกับการแสดงความคิดเห็นของเธอ แตกต่างอย่างมากกับนักกิจกรรมชายที่โพสต์ข้อความแบบเดียวกัน¹⁵⁹

นอกจากนั้น บุคลิก ลักษณะทางกายภาพและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ยังมักตกเป็นเป้าโจมตีอย่างสม่ำเสมอ นส. สิริพันธ์ มุ่งเจริญตั้งข้อสังเกตว่า การโจมตีแบบนี้เป็นประเภทที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดกับเธอ “การโจมตีที่มักเกิดขึ้นกับดิฉันมักเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาและการเรียกชื่อดิฉันต่าง ๆ กัน บางทีก็หาว่าดิฉันเป็นกะหรี หรือเป็นพวกที่สังคมไม่ต้องการ”¹⁶⁰ นส. สิริพันธ์ และนส. นันทชาบอกว่า ความรู้สึกประหมัดเช่นนี้เกิดขึ้นจากทุกฝ่าย แม้แต่คนที่มีความอดทนร่วมประชาธิปไตยร่วมกัน¹⁶¹

153 Prachatai, Thai LGBTQs and pro-democracy protesters march for equality, 12 พฤศจิกายน 2563

154 Khaosod English, Voyeurs are selling photos of women at the protest online, 21 ตุลาคม 2563

155 สัมภาษณ์ นส. นันทชา ชูช่วย, 29 ตุลาคม 2563

156 สัมภาษณ์ ศิริศักดิ์ ไชยเทศ, 19 ธันวาคม 2563

157 Manager Online, “ธรรมศาสตร์” แกล้งเสียใจเหตุจี้พระบรมฉายาลักษณ์ศูนย์ลำปาง นำของใหม่ไปติดตั้งแล้ว, 19 ตุลาคม 2563

158 สัมภาษณ์ นส. ลลนา สุริโย, 21 ตุลาคม 2563

159 สัมภาษณ์ นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

160 สัมภาษณ์ นส. สิริพันธ์ มุ่งเจริญ, 22 ตุลาคม 2563

161 สัมภาษณ์ นส. สิริพันธ์ มุ่งเจริญ, 22 ตุลาคม 2563; สัมภาษณ์ นส. นันทชา ชูช่วย, 29 ตุลาคม 2563

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับการโจมตีที่หนักขึ้น โดยเฉพาะเมื่อไปท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม และท้าทายบทบาททางเพศ เพศวิถี และอัตลักษณ์ทางเพศตามแนวคิดแบบดั้งเดิม ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานปกป้องอนามัยทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิสตรี และผู้ที่ต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศหรือสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ มักถูกมองว่าเป็นพวก “มีปัญหา” นส. กรกนก คำตาเห็นว่าผู้หญิงมีความเสี่ยงมากกว่าที่จะถูกโจมตีแบบเกลียดชังเพศหญิง เมื่อพวกเขาออกประเด็นเรื่องทำแท้งหรือสิทธิของพนักงานบริการขึ้นมามีปราชัย ส่งผลให้พวกเขากลายเป็นเป้าหมายของการโจมตีที่มีจุดมุ่งหมายต้องการรักษา “คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีงาม”¹⁶²

ตัวอย่างของการโจมตีทางออนไลน์ต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวไทย
© The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders

ในระหว่างการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งหนึ่งที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน นส. นลินรัตน์ ตู๊ทับทิม อายุ 20 ปี แต่งชุดนักเรียนมัธยม และถือแผ่นกระดาษที่เขียนว่าเธอเป็นเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศตอนเป็นนักเรียนมัธยม¹⁶³ ปฏิบัติการของเธอได้รับความสนใจอย่างมากจากสังคม และเธอถูกโจมตีอย่างหนักจากนักการเมืองและพลเมืองเน็ตที่เป็นพวกอนุรักษนิยม นักการเมืองหลายคนทั้งชายและหญิง ต่างออกมาโจมตี นส. นลินรัตน์ กล่าวหาว่าทำลายชื่อเสียงของโรงเรียน และทำลายภาพลักษณ์ของประเทศไทย ทั้งยังขู่จะดำเนินคดีกับเธอเนื่องจากสวมใส่ชุดนักเรียน ทั้งที่ไม่ได้เป็นนักเรียนแล้ว และขอให้มีการลงโทษเธอ หากพิสูจน์ได้ว่าข้อกล่าวหาของเธอเป็นเรื่องเท็จ ในอินเทอร์เน็ต เธอถูกโจมตีด้วยข้อความรุนแรงจำนวนมาก และรูปภาพของเธอที่ถ่ายแบบในชุดที่เปิดเผยเนื้อตัวถูกแชร์อย่างแพร่หลาย เพื่อตั้งคำถามกับเจตนาของเธอ หรือเพื่อประณามว่าเธอเป็นสาเหตุทำให้ตัวเองถูกล่วงละเมิด¹⁶⁴

162 สัมภาษณ์ นส. กรกนก คำตา, 30 ตุลาคม 2563

163 Reuters, Thai woman alleges sex abuse in school then faces storm of criticism, 23 พฤศจิกายน 2563

164 Khaosod English, Gov't lawmakers attack student for speaking up about abuse, 23 พฤศจิกายน 2563

นส. นันทชาติเป็นเป้าการโจมตีว่าร้าย เมื่อออกมาให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดสตรีนิยมระหว่างการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งหนึ่ง โดยสวมเสื้อกล้ามที่มีคำว่า “เฟมทวิต” บนหน้าอก¹⁶⁵ ส่งผลให้เธอถูกด่าด้วยถ้อยคำเหยียดเพศ และมีผู้แสดงความเห็นล้อเลียนรูปร่างของเธอ เช่นบอกว่า “น่ารังเกียจ” “ขยะแขยง” “กะหรี” “น่าอาย” “ไม่มีสมอง” เธอบอกว่า “บางคนหาว่าดิฉันเป็นพวก ‘สติเฟ้นเฟือน’ และถูกขู่ทำร้ายร่างกาย รวมทั้งจากคนที่มั่วเจตนาทางการเมืองแบบเดียวกัน”¹⁶⁶ ในทำนองเดียวกัน นส. พิมพ์สิริ เพชรนารอบ ถูกขู่ทำร้ายร่างกาย เมื่อเธอออกมาให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดสตรีนิยมผ่านโซเชียลมีเดีย¹⁶⁷

นักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศและปฏิเสธบรรทัดฐานทางเพศของสังคม ต้องเผชิญกับการโจมตีอีกชั้นหนึ่งเนื่องจากระสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศ รวมทั้งจากการทำงานปกป้องสิทธิด้านเพศสภาพและเพศวิถี ศิริศักดิ์ ไชยเทศ ซึ่งรณรงค์เพื่อความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิของพนักงานบริการ มักถูกดูหมิ่นเหยียดหยามซึ่งหน้า ที่ไม่เพียงเป็นผลมาจากการที่เธอทำ หากยังเพ่งเล็งถึงอัตลักษณ์ทางเพศ และรูปร่างหน้าตาของเธอ ซึ่งล้วนแต่ท้าทายแนวคิดตามบรรทัดฐานเดิมเกี่ยวกับเพศวิถีและเพศสภาพ จากการสัมภาษณ์ของศิริศักดิ์ ช็อกกล่าวหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือการถูกมองว่าเป็นพวก “ไม่มีศีลธรรม” “สร้างความเสื่อมเสียให้จารีตและวัฒนธรรม” “เป็นภัยคุกคามต่อชาติ” ศิริศักดิ์กล่าวเสริมว่า การโจมตีรูปร่างหน้าตาของเธอยังเกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งถ้อยคำอย่าง “ต่างดาว” “ตัวประหลาด” และ “คลุ้มคลั่ง”¹⁶⁸ นส. ชัชฌพงษ์ นิธิวนาที่เป็นนักกิจกรรมข้ามเพศยังให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกันว่า เคยเผชิญกับข้อความเกลียดชังคนข้ามเพศทางออนไลน์ โดยตั้งคำถามถึงเพศวิถีของเธอ¹⁶⁹

นอกจากเรื่องเพศสภาพแล้ว ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่อายุน้อยยังต้องเจอกับอคติเนื่องจากอายุ นส. อิศรา วงศ์ทหาร และด.ญ. กมลชนก เรือนคำ ที่เป็นนักเรียนมัธยมทั้งคู่บอกว่า คนอื่นมักมองว่าพวกเธอ “เด็กเกินไป” หรือยังไม่วุฒิภาวะพอที่จะเข้าใจหรือมีส่วนร่วมกับการเมือง”¹⁷⁰ ผลจากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว ทำให้ด.ญ. กมลชนกบอกว่า เธอได้รับความเห็นในเชิงล้อเลียนให้ละอายทางออนไลน์ เช่น “ไม่ใช่เรื่องของเด็กสักหน่อย” หรือ “ทำทางไม่มีอนาคต”¹⁷¹ การโจมตีทำร้ายผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอายุน้อย มักเลยเถิดไปถึงครอบครัว โดยกล่าวหาว่าพวกเขา “ไม่รู้จักรั้วสอนดูแลลูก”

นส. เบญจมาภรณ์ นิवास เผชิญกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับทางออนไลน์ จากการรณรงค์เมื่อวันที่ 27 มิถุนายนเพื่อท้าทายกฎระเบียบโรงเรียนที่ล้าหลังของไทยเกี่ยวกับการบังคับทรงผมนักเรียน¹⁷² ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตวิจารณ์ว่าเธอเป็นพวกตอฉิ่ง เรียกเธอว่า “เลว” และบอกว่า “เป็นเด็กก็สนแต่เรื่องของตัวเองไป” ส่วนคนอื่นแสดงความเห็นเหยียดเพศและข่มขู่คุกคามเธอ ด้วยการเรียกเธอว่า “กะหรี” หรือ “ดาวโป๊”¹⁷³

การโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพ ยังเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายทางออนไลน์ รวมทั้งในโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ บล็อก และรายงานข่าว ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทุกคนที่ให้สัมภาษณ์ มักตกเป็นเป้าหมายการโจมตี การข่มขู่ การคุกคาม และการหมิ่นประมาทออนไลน์ในบางรูปแบบอยู่บ่อยครั้ง นอกจากความเห็นเชิงเกลียดชังผู้หญิงและถูกเหยียดหยามแล้ว การโจมตีทำร้ายผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทางออนไลน์ ยังรวมถึงการขู่จะใช้ความรุนแรงทางเพศ การคุกคามทางเพศ การประจานในโซเชียลมีเดีย และการเอาภาพถ่ายของพวกเธอไปตัดต่อดัดแปลงเป็นภาพปลอมซึ่งหลายครั้งมีลักษณะทางเพศ ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักไม่สามารถปกป้องตนเองจากการกระทำเช่นนี้ได้ ส่งผลให้รู้สึกถูกคุกคาม ถูกเอาเปรียบ ได้รับความอับอาย ถูกทำให้กลายเป็นสิ่งยั่วยุทางเพศ หรือถูกเลือกปฏิบัติ

ในฐานะบุคคลสาธารณะ นส. ชลธิชา แจ่มเร็ว ตกเป็นเหยื่อของการบริภาษและดูหมิ่น มีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงเหยียดเพศ และรังเกียจผู้หญิงในโซเชียลมีเดีย “ดิฉันมักถูกโจมตีด้วยเรื่องส่วนตัว เรื่องเกี่ยวกับเพศสภาพและรูปร่างหน้าตาอยู่เสมอ ตกเป็นเหยื่อการล่าแม่มด และการขู่ว่าจะข่มขืน”¹⁷⁴

ภาพของนส. สุพิชฌาย์ ชัยลอมในชุดนักเรียน ขณะกำลังปราศรัยที่การประท้วงในจังหวัดเชียงใหม่ กลายเป็นเป้าหมายการแสดงความเห็นที่ส่อเสียดทางเพศมากมาย รวมถึงข้อความโจมตีรูปร่างหน้าตาของเธอ เมื่อรูปถูกแชร์ออกไป

165 เป็นคำที่ผสมกันระหว่าง “เฟมินิสต์” กับ “ทวิตเตอร์” โดยผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตบัญญัติคำนี้ขึ้นเพื่อดูถูกลดทอนคุณค่าแนวคิดสตรีนิยมในทวิตเตอร์

166 สัมภาษณ์ นส. นันทา ชูช่วย, 29 ตุลาคม 2563

167 สัมภาษณ์ นส. พิมพ์สิริ เพชรนารอบ, 15 ตุลาคม 2563

168 สัมภาษณ์ ศิริศักดิ์ ไชยเทศ, 19 ธันวาคม 2563

169 สัมภาษณ์ นส. ชัชฌพงษ์ นิธิวนา, 14 ธันวาคม 2563

170 สัมภาษณ์ นส. อิศรา วงศ์ทหาร, 16 พฤศจิกายน 2563; สัมภาษณ์ นส. กมลชนก เรือนคำ, 23 พฤศจิกายน 2563

171 สัมภาษณ์ นส. กมลชนก เรือนคำ, 23 พฤศจิกายน 2563

172 Deutsche Welle, Thailand's school haircut controversy reflects authoritarian attitudes, 23 กรกฎาคม 2563

173 สัมภาษณ์ นส. เบญจมาภรณ์ นิवास, 6 ธันวาคม 2563

174 สัมภาษณ์ นส. ชลธิชา แจ่มเร็ว, 4 พฤศจิกายน 2563

ก็ยิ่งการแสดงความเห็นเชิงเกลียดชังมากยิ่งขึ้น หลังจากเธอออกมาประณามความเห็นที่มีลักษณะคุกคามทางเพศ และออกมาปกป้องสิทธิตนเองในฐานะผู้หญิง เธอกลับยิ่งถูกโจมตีมากขึ้นว่าเป็นพวก “เฟมินิสต์สุดโต่ง” หรือ “พวกเกลียดผู้ชาย” ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งทางอารมณ์และจิตใจต่อเธอ “ตอนนั้นดิฉันรู้สึกเครียดและซึมเศร้าอย่างรุนแรงจนต้องไปพบจิตแพทย์ ดิฉันเก็บเอาความเห็นแต่ละอันมาคิด และหมกมุ่นอยู่ตรงนั้น ทำให้รู้สึกทุกข์ใจอย่างมาก”¹⁷⁵

หลังจากนส. อิศราขึ้นเวทีปราศรัยเกี่ยวกับการทำแท้งและสิทธิของพนักงานบริการในการชุมนุมที่จังหวัดร้อยเอ็ด ส.ส.คนหนึ่งจากพรรคพลังประชาชน (พปช.) ที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ได้นำภาพบนเวทีของเธอไปแชร์ พร้อมกับเขียนคอมเมนต์ว่า “โตขึ้นอย่าไปเป็นขายตัวนะลูก” มีคนมาแสดงความเห็นด่าทอเธอมากมาย ทั้งเรื่องเพศสภาพและอายุ นอกจากนี้ มีคนเข้าไปสืบหาเฟซบุ๊กของเธอ และมีการนำชื่อของเธอไปเปิดเผยในกลุ่มที่ชื่นชอบคาราหนิงไป๋ หลังเหตุการณ์ดังกล่าว นส. อิศรา บอกว่า “ดิฉันรู้สึกอับอายและซึมเศร้าอยู่ช่วงหนึ่ง ที่เลวร้ายสุด คือได้เห็นว่าคนที่โพสต์บางคนเป็นผู้สนับสนุนประชาธิปไตย แต่กลับไม่เห็นว่าการทำเช่นนี้เป็นปัญหา”¹⁷⁶

นส. สิรินทรตกเป็นเหยื่อของการให้ข้อมูลบิดเบือนทางออนไลน์ หลังจากมีคนเอารูปของเธอไปตัดต่อ พร้อมใส่ข้อความที่เธอไม่ได้พูด หรืออีกครั้งหนึ่ง มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเอารูปเธอไปตัดต่อเป็นวิดีโอล้อเลียน¹⁷⁷ มีคนเอากภาพของนส. ปณัสยาขณะกล่าวปราศรัยบนเวทีไปตัดต่อเช่นกัน โดยมีการเปลี่ยนไมโครโฟนที่เธอถือเป็นอวัยวะเพศชาย¹⁷⁸

6.3.4. การลายนวลพ่นผิดและการขาดความรับผิดชอบ

วัฒนธรรมการลายนวลพ่นผิดที่แพร่หลาย ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยไม่มีการลงโทษ ระบบยุติธรรมที่ขาดประสิทธิภาพของไทย และการขาดกลไกด้านกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติมิชอบด้วยเหตุผลทางเพศสภาพต่อผู้หญิง ส่งผลให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ นอกจากนี้บทบัญญัติในกฎหมายแรงงานว่าด้วยการคุกคามทางเพศในที่ทำงานแล้ว ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิง โดยเฉพาะการคุกคามทางเพศทางออนไลน์ มาตรา 397 ของประมวลกฎหมายอาญา กำหนดแนวทางการกระทำบางประการที่อาจถือเป็นการคุกคามทางเพศ มาตรา 397 ยังกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้ที่รังแก ช่มเหิง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัล หรือเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะส่อไปในทางที่ล่วงละเมิดทางเพศ อย่างไรก็ตามการขาดนิยามทำให้กฎหมายข้อนี้อาจถูกตีความได้อย่างกว้างขวาง¹⁷⁹ อีกทั้งความผิดลักษณะนี้ถือเป็นความผิดสถานเบา แทนที่จะกำหนดเป็นความผิดทางเพศ

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์กับ the Observatory บอกว่า พวกเธอไม่เชื่อเรื่องการฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญา ทำให้เลือกที่จะฟ้องเฉพาะหมิ่นประมาททางแพ่ง หรือการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ดี ทางเลือกเหล่านี้ไม่ครอบคลุมการพูดล้อเลียนทางเพศ หรือการกลั่นแกล้งออนไลน์ นอกจากนี้ เนื่องจากผู้เสียหายต้องเป็นผู้แบกรับภาระพิสูจน์ในคดีเหล่านี้เอง ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงไม่มีทรัพยากรที่สามารถใช้เพื่อฟ้องคดีกับผู้ละเมิดได้ ในหลายกรณี ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเองก็ตกเป็นจำเลยในคดีจำนวนมากอยู่แล้ว ทำให้ต้องเสียทั้งเวลา พลังงาน และทรัพยากรไปมากมาย จนไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ละเมิดตนเองได้

6.3.5. ปัญหาท้าทายต่อชีวิตส่วนตัว

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับแรงกดดันบางประการจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวด้วย อันเป็นผลจากกิจกรรมเคลื่อนไหวของพวกเธอ ปัญหาที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงโดยเฉพาะต่อนักเรียน เนื่องจากพวกเธอยังต้องพึ่งพาความสนับสนุนจากครอบครัว ในขณะที่คนไทยรุ่นใหม่ได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์สถาบันหลัก และเรียกร้องการปฏิรูประบบการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์ของประเทศมากขึ้น ความแบ่งแยกระหว่างรุ่นก็ยิ่งปรากฏชัดยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นภายในครอบครัว¹⁸⁰ มีรายงานมากมายว่า นักเรียนและ

175 สัมภาษณ์ นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม, 19 ตุลาคม 2563

176 สัมภาษณ์ นส. อิศรา วงศ์ทหาร, 16 พฤศจิกายน 2563

177 สัมภาษณ์ นส. สิรินทร มุ่งเจริญ, 22 ตุลาคม 2563

178 สัมภาษณ์ นส. ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

179 TDRI, Work together to stop harassment, 24 กรกฎาคม 2562

180 Khaosod English, A house divided: Ideological clashes split families as protests heat up, 22 สิงหาคม 2563; Deutsche Welle, Thailand protests reveal growing generational gap on political issues, 27 ตุลาคม 2563

นักศึกษาได้รับแรงกดดันจากพ่อแม่ ทั้งการถูกทำร้ายทางร่างกายและวาจา เช่นถูกขู่ว่าจะตัดความสัมพันธ์ต่อกัน จะด่าให้เงินค่าใช้จ่าย จะไล่ออกจากบ้าน จะส่งไปเรียนเมืองนอก และจะไม่จ่ายค่าเทอมให้¹⁸¹

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอายุน้อยบางส่วนบอกว่า ครอบครัวไม่สนับสนุนพวกเขา หรือพยายามเกลี้ยกล่อมไม่ให้ไปเคลื่อนไหวทางการเมือง ยกตัวอย่างเช่น นส. จิรจิตา ธรรมรักษ์บอกว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเธอทำให้เกิดปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวที่สนับสนุนกองทัพ เมื่อตำรวจไปที่บ้านเพื่อข่มขู่ครอบครัว ให้บอกให้เธอหยุดเข้าร่วมกับขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย ครอบครัวเธอลบเห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่ ครอบครัวของเธอพยายามเปลี่ยนใจเธอ โดยกล่าวหาว่า “ไปประท้วงแล้วไม่ปลอดภัยนะ” “เด็กนักเรียนเป็นพวกล้มเจ้า” และ “นักเรียนถูกนักการเมืองหลอกใช้” นอกจากนี้ ในฐานะผู้หญิง เธอยังถูกรับผิดชอบอย่างมากต่ออย่างหนัก เพราะไปทำงานเป็นแนวหน้าของขบวนการ พวกเขาบอกเธอว่า “เป็นผู้หญิงอย่าไปทำอะไรเสี่ยง ๆ แบบผู้ชายสิ” ในขณะที่เธอยังคงเข้าร่วมจัดการประท้วงต่อไป พวกเขาบอกว่าเธอเป็น “พวกซังชาติ” และ “หนักแผ่นดิน” เธอบอกกับ the Observatory ว่า เธอรู้สึกท้อใจมากจากการตีตราเช่นนี้ “สิ่งที่ฉันทำการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง เพื่อให้ทุกคนเท่าเทียมกัน แต่ถูกสังคมโจมตีก็แย่มาแล้ว ยิ่งถูกรับผิดชอบตัวเองประณามแบบเดียวกัน ยิ่งเจ็บปวดอย่างที่สุด”¹⁸² ในทำนองเดียวกัน ครอบครัวของนส. เนตรนภา อำนาจส่งเสริม ก็บอกให้เธอเลิกพูดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์เพราะเป็น “เรื่องที่เสี่ยงเกินไปสำหรับผู้หญิง”¹⁸³

แม้ว่าครอบครัวจะเห็นด้วยกับเธอในเรื่องปฏิรูปการศึกษา นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอมบอกว่า ครอบครัวไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่เธอออกมาพูดถึงข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ “พวกเขาขู่ดิฉันว่าอาจได้รับหมายเรียกจากตำรวจ และดูถูกว่าสิ่งที่ดิฉันทำจะไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรอก จนถึงจุดหนึ่ง ดิฉันรู้สึกเสียใจมากจนไม่กลับบ้าน ดิฉันอยากขอให้พวกเขาสงบลงสักหน่อย พวกเขาคัดค้านสิ่งที่ดิฉันทำอย่างแข็งขันเสียจนทำให้ดิฉันกลัวว่าจะเกิดความรุนแรง”¹⁸⁴

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาหลายคน ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคและแรงกดดันจากสถาบันการศึกษาของตนเอง¹⁸⁵ นส. ปณิสยาและนส. ชนิกานต์ วังมีให้ข้อมูลว่า ทางมหาวิทยาลัยร่วมมือกับทางการ ปลอมให้เจ้าหน้าที่เข้ามาติดตามการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย¹⁸⁶

6.3.6. การไม่ยอมรับและการถูกลดค่าเป็นเพียงวัตถุ

ปัญหาพื้นฐานอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคือ พวกเขา ความเห็นของพวกเขา และการมีส่วนร่วมของพวกเขา มักถูกเพิกเฉยหรือกีดกัน รวมทั้งภายในองค์กรที่พวกเขาเป็นสมาชิกด้วย¹⁸⁷ แม้ว่าผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศจะมีบทบาทสำคัญโดดเด่น แต่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ให้สัมภาษณ์ในรายงานนี้บอกว่า พวกเขาต้องเผชิญกับทัศนคติและการปฏิบัติแบบกีดกันจากภายในขบวนการของตนเอง ส่งผลให้พวกเขามักรู้สึกว่า นักกิจกรรมหญิงยังไม่มีบทบาทอย่างเท่าเทียมในแง่การเป็นแกนนำหรือแนวหน้าของขบวนการ ยกตัวอย่างเช่น นส. นันทชา ชูช่วยบอกว่า ผู้หญิงหลายคนรวมทั้งตัวเธอมักจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่คอยสนับสนุนตามชนบดดั้งเดิม เช่น การเป็นเลขานุการ ผู้จัดการบันทึก และเป็นเหรียญ เธอบอกกับ the Observatory ว่า “แม้เป็นความจริงว่า ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในขบวนการปัจจุบัน แต่เรายังประสบปัญหาในการทำให้คนรับฟังสิ่งที่เราพูด จากประสบการณ์ส่วนตัว โดยเฉพาะเมื่อดิฉันหยิบยกปัญหาเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศมาพูด หรือตอนที่ดิฉันเสนอให้พูดคุยเรื่องสตรีนิยม ดิฉันจะถูกคัดค้านอย่างรวดเร็ว ตรงกันข้าม ถ้าเป็นผู้ชายพูด ผู้คนจะฟัง”¹⁸⁸ นส. กรกนก คำตาแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่พยายามมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจ และการมีโอกาสได้ขึ้นไปพูดบนเวที “ในที่ประชุม บางทีผู้หญิงถูกจัดให้ไปนั่งด้าน

181 Prachatai, ทำร้าย ตัดเงิน ไล่ออกจากบ้าน สิ่งทีนักเรียนต้องเจอเมื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง, 24 กันยายน 2563; Prachatai, Family can be cruel: the price students have to pay for protesting, 31 ตุลาคม 2563

182 สัมภาษณ์ นส. จิรจิตา ธรรมรักษ์, 27 ตุลาคม 2563

183 สัมภาษณ์ นส. เนตรนภา อำนาจส่งเสริม, 21 ตุลาคม 2563

184 สัมภาษณ์ นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม, 19 ตุลาคม 2563

185 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, นร.ม.5 ขึ้นเวที “นักเรียนเลว” ถูกครูเรียกพบ-โทรหาแม่ พยายามให้รับปากจะไม่ขึ้นอีก 10 กันยายน 2563

186 สัมภาษณ์ นส. ชนิกานต์ วังมี, 9 พฤศจิกายน 2563; FIDH, สัมภาษณ์ นส. ปณิสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, 6 ธันวาคม 2563

187 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, สถานการณ์ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, 10 มกราคม 2562; UN Doc. A/HRC/40/60, วรรค 36

188 สัมภาษณ์ นส. นันทชา ชูช่วย, 29 ตุลาคม 2563

.....

หลังของห้อง ไม่มีโอกาสให้พวกเธอเข้าร่วมในการวางแผน ผู้หญิงต้องพิสูจน์ตัวเองกับคนจำนวนมากมาย เพื่อที่จะมีโอกาสเข้าไปนั่งวงใน” เมื่อกล่าวถึงการโจมตีผู้หญิงที่มีชื่อเสียงขึ้นมา นส. กรกนก กล่าวว่า “มันทำให้ผู้หญิงจำนวนมากรู้สึกว่าการทำตัวสงบเสถียร และอย่าทำตัวให้เป็นที่สังเกตมากนัก”¹⁸⁹

นส. ชลธิชา แจ้เร็ว บอกกับ the Observatory ถึงความลำบากที่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญเมื่อได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ “การที่ผู้หญิงจะได้ขึ้นมาเป็นแกนนำประท้วง พวกเธอต้องพิสูจน์ตนเอง ผู้หญิงไม่ได้สตาร์ทจากจุดเดียวกัน จากนั้นพวกเขายังสร้างภาพของเราในอีกรูปแบบหนึ่ง เหมือนกับเราเป็นคนต้องเข้มแข็งตลอดเวลา” เธอกล่าวเสริมว่า “จากประสบการณ์ส่วนตัวของฉัน โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้น ฉันเผชิญกับความคาดหวังจากผู้คนมากมาย รวมถึงความคาดหวังว่าฉันจะต้องไม่ใส่กางเกงขาสั้นหรือเสื้อผ้าเปิดเผยเนื้อตัว”¹⁹⁰ นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผลให้ความเห็นในทำนองเดียวกัน “ผู้หญิงมีพื้นที่มากขึ้นจริง แต่การจะมีความเท่าเทียมอย่างแท้จริงนั้นยังเป็นสิ่งที่ต้องสู้ต่อไป สังคมยังคงถูกกำหนดด้วยแนวคิดเก่าตามจารีต เช่น การมองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ผู้หญิงที่เป็นแกนนำประท้วงมักถูกมองว่าเป็นพวกหัวแสบหรืออยากดัง”¹⁹¹

ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานในประเด็นความเท่าเทียมทางเพศ และสิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิทางเพศของผู้หญิง พบว่าเป็นเรื่องท้าทายอย่างมากที่จะสามารถเป็นตัวแทนในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยได้ ซึ่งพวกเธอเชื่อว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่เชื่อมโยงเป็นสิ่งที่เดียวกันกับเป้าหมายโดยรวมเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยและความเท่าเทียมสำหรับคนทุกคน นส. ชูมาพร แต่งเกลี้ยง ซึ่งเคยขึ้นเวทีปราศรัยเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศและความยุติธรรมอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของขบวนการสตรีนิยมในประเทศไทย และกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอกของเธอว่า “ในสภาพการทำงานใหม่ของขบวนการทางสังคม เราไม่สามารถแยกกันทำงานในแต่ละประเด็นได้อีกต่อไป เพราะถ้าเราไม่ได้รับความยุติธรรมของสังคมทั้งหมด ก็เสี่ยงที่จะเกิดความอยุติธรรมในบางเรื่องได้ จึงเป็นมิติใหม่ของขบวนการสตรีที่ต้องเข้าไปทำงานฝ่ายประชาธิปไตยด้วย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เราแรงจูงอย่างเข้มแข็งเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย พยายามช่วงชิงพื้นที่มากขึ้น พยายามเจรจากับผู้มีอำนาจตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้พวกเขาได้ยินและได้เห็นสิ่งที่เราทำ”¹⁹² ในประเด็นนี้ นส. กรกนกเสริมว่า “แม้แต่คนที่อยู่ในขบวนการประชาธิปไตยก็ไม่เห็นด้วยหรือเข้าใจว่า เหตุใดประเด็นของผู้หญิงจึงเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย บางคนคิดว่าความยุติธรรมทางเพศสภาพไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญเร่งด่วน”¹⁹³ นส. ชูมาพร และนส. กรกนกยังพูดถึงประเด็นการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่เข้าร่วมการชุมนุม และการปล่อยมุขตลกที่ไม่มีความละเอียดอ่อนทางเพศในการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย

นส. ชัชณพงศ์ นิธิวัฒนา ซึ่งทำงานรณรงค์ออนไลน์เพื่อสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศยังพบว่า คอนเทนท์เกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพมักได้รับความสนใจน้อยกว่า เมื่อเทียบกับเรื่องประชาธิปไตย “คนจะไม่สนใจถ้าพวกเขาคิดว่ามันเป็นประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับพวกเขา ทั้งที่ความเท่าเทียมทางเพศควรเป็นข้อกังวลของคนทุกคน”¹⁹⁴

อีกแง่มุมหนึ่งของการไม่ยอมรับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน สะท้อนให้เห็นจากการถูกลดค่าเป็นเพียงวัตถุของผู้หญิง ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งเริ่มเป็นที่สนใจของสังคม รู้สึกว่าคนอื่นไม่ให้ความเคารพกับตัวตนของพวกเธอและสิ่งที่พวกเธอยืนหยัดต่อสู้ แต่ความสนใจในตัวพวกเธอ มักเป็นผลมาจากชื่อของพวกเธอและรูปร่างหน้าตา ยกตัวอย่างเช่น นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอมบอกว่า หลังจากเธอเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมา “คนที่สนับสนุนฉันบางคนมองฉันเหมือนเป็นไอดอล แทนที่จะให้ความสนใจกับประเด็นทางการเมืองที่ฉันพูด”¹⁹⁵ เธอและนส. ภคจิรา ทรงสิริภทรยังบอกว่า ชายที่ชื่นชอบในตัวพวกเธอตามสะกดรอย (stalk) ไปทั้งที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัย¹⁹⁶ ในทำนองเดียวกัน นส. ญาณิศา วรารักษ์พงศ์ก็ได้รับคำชมที่ไม่พึงประสงค์จากผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่บอกว่าเธอ “อึมสวย” หรือเรียกเธอว่าเป็น “สมบัติของชาติ”¹⁹⁷

.....

189 สัมภาษณ์ นส. กรกนก คำตา, 30 ตุลาคม 2563

190 สัมภาษณ์ นส. ชลธิชา แจ้เร็ว, 4 พฤศจิกายน 2563

191 สัมภาษณ์ นส. ภัสราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล, 15 ธันวาคม 2563

192 สัมภาษณ์ นส. ชูมาพร แต่งเกลี้ยง, 13 พฤศจิกายน 2563

193 สัมภาษณ์ นส. กรกนก คำตา, 30 ตุลาคม 2563

194 สัมภาษณ์ นส. ชัชณพงศ์ นิธิวัฒนา, 14 ธันวาคม 2563

195 สัมภาษณ์ นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม, 19 ตุลาคม 2563

196 สัมภาษณ์ นส. สุพิชฌาย์ ชัยลอม, 19 ตุลาคม 2563; สัมภาษณ์ นส. ภคจิรา ทรงสิริภทร, 16 พฤศจิกายน 2563

197 สัมภาษณ์ นส. ญาณิศา วรารักษ์พงศ์, 18 พฤศจิกายน 2563

.....

ปัญหาท้าทายที่ฝังรากลึกที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อาจส่งผลให้เกิดความเครียดเรื้อรัง อาการหมดไฟ หรือกระทบต่อความเคารพในตนเอง ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนบางส่วนที่ให้สัมภาษณ์ รวมทั้ง นส. ชลธิชา, นส. อลิสา บินดุสะ และ นส. ลีรินทร์ มุ่งเจริญ ต่างแสดงข้อกังวลว่า มักไม่มีความตระหนักถึงและไม่มี ความสนับสนุนต่อสวัสดิภาพโดยทั่วไปของนักกิจกรรมหญิง ดังที่ นส. ชลธิชาอธิบายว่า “สุขภาพจิตไม่ได้เป็นประเด็น เร่งด่วนสำหรับประชาคมองค์กรสิทธิมนุษยชนเลย ที่เลวร้ายกว่านั้น ยังมีความเชื่อโดยพื้นฐานว่า นักกิจกรรมต้อง เป็นคนที่เข้มแข็ง สามารถแบกความหวังของคนอื่นบนบ่าตัวเองได้ เมื่อเกิดอาการทางจิต จึงมักมีการดูแลกันเป็น กรณียุติ แทนที่จะมีระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐานขององค์กร ในขณะที่รัฐบาลก็ไม่มียุติบาย เพื่อจัดให้มีกลไกหรือ ความสนับสนุนเพื่อการเยียวยา กลายเป็นว่าแต่ละคนต้องแบกรับภาระในเรื่องนี้เอง”¹⁹⁸

.....

198 สัมภาษณ์ นส. ชลธิชา แจ่มเร็ว, 4 พฤศจิกายน 2563

7. ความนิ่งเฉยของนานาชาติต่อการปราบปรามนักปกป้องสิทธิและผู้ประท้วง

แม้จะได้รับความสนใจระดับโลก แต่ประชาคมระหว่างประเทศยังมีท่าทีนิ่งเฉยเป็นส่วนใหญ่ต่อการปราบปรามที่ยกระดับรุนแรงขึ้นต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย เสียงวิจารณ์การปราบปรามครั้งนี้มาจากกลไกสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติแทบทั้งหมด

เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม นาย Clément Nyaletsossi Voule ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม แสดงความกังวลเกี่ยวกับการปราบปรามผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยภายหลังการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพฯ เขาระดมรัฐบาลไทย “ให้อนุญาตให้ผู้ประท้วงใช้สิทธิของตนเองได้ และหาทางเจรจา ไม่ใช่ปราบปรามพวกเขา”¹⁹⁹ ในวันเดียวกัน นาย Stéphane Dujarric โฆษกเลขาธิการองค์การสหประชาชาติระบุว่า สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ได้ติดตามการประท้วงในประเทศไทย “อย่างใกล้ชิด” และควรอนุญาตให้ประชาชนสามารถใช้ “สิทธิที่จะประท้วงได้โดยเสรีและโดยสันติ”²⁰⁰

ทวีตของ Mr. Clément Voule, 16 ตุลาคม 2563

ในวันที่ 18 ตุลาคม นส. Mary Lawlor ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับ “การจับกุมและควบคุมตัว และการใช้ข้อหาอาญาร้ายแรงต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ใช้สิทธิที่จะรวมตัวอย่างสงบและแสดงความเห็น”²⁰¹

199 บัญชีทวิตเตอร์ Clément Voule @cvoule, 16 ตุลาคม 2563; <https://twitter.com/cvoule/status/1317046732413407232?s=20>

200 Thai PBS World, Crackdown draws concerns, condemnation, 17 ตุลาคม 2563

201 บัญชีทวิตเตอร์ Mary Lawlor @MarryLawlorhrds, 18 ตุลาคม 2563; <https://twitter.com/MarryLawlorhrds/status/1317718943495344128?s=20>

ทวีตของ Ms. Mary Lawlor, 18 ตุลาคม 2563

ในแถลงการณ์ร่วมที่เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม นาย Voule, นส. Lawlor และนส. Irene Khan ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ระบุว่า การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพฯ เป็นหนึ่งใน “มาตรการรุนแรงที่มีเป้าหมายเพื่อขัดขวางการชุมนุมอย่างสงบ และเอาผิดทางอาญากับเสียงที่เห็นต่าง”²⁰² ทั้งสามคนกระตุ้นรัฐบาลไทย “ให้อนุญาตให้นักเรียนและนักศึกษา นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และบุคคลอื่น ๆ สามารถประท้วงได้อย่างสงบ” และให้คนไทย “ต้องได้รับอนุญาตให้แสดงความเห็นและแลกเปลี่ยนความเห็นทางการเมืองอย่างเสรี ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ โดยไม่ถูกดำเนินคดี” ผู้ชำนาญการเหล่านี้ยังวิจารณ์ว่าการใช้ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงของทางทหารเป็นการใช้ “กำลังโดยไม่จำเป็น” เพื่อสลายผู้ประท้วงอย่างสงบ และแสดงความกังวลร้ายแรงต่อการดำเนินคดีอาญากับบุคคลที่เข้าร่วมในการประท้วงอย่างสงบ พวกเขาเรียกร้องหน่วยงานรัฐของไทยให้ปล่อยตัวบุคคลที่ถูกควบคุมตัว เพียงเพราะใช้เสรีภาพขั้นพื้นฐานของตนโดยทันทีและอย่างไม่มีเงื่อนไข

ในวันที่ 28 ตุลาคม ระหว่างการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงกับรัฐบาลไทย เจ้าหน้าที่สหภาพยุโรปได้ย้ำถึง “ความสำคัญอย่างยิ่งยวด” ของเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการชุมนุม การแสดงออก และเสรีภาพสื่อ ในส่วนของการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย สหภาพยุโรปเน้นย้ำว่า ผู้ประท้วงที่ถูกควบคุมตัว ต้องสามารถเข้าสู่กระบวนการอันควรตามกฎหมาย และได้รับการปฏิบัติอย่างสอดคล้องตามกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ ที่กำกับดูแลการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัว²⁰³

ในวันที่ 18 พฤศจิกายน นาย Dujarric แสดงข้อกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และอธิบายว่าการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำอย่างต่อเนื่องกับผู้ประท้วงโดยสันติเป็นเรื่องที่น่า “กังวล” เขากระตุ้นรัฐบาลไทยให้ถอนตัวจากการใช้กำลัง และประกันให้มี “ความคุ้มครองอย่างเต็มที่ต่อประชาชนทุกคนในประเทศไทย” ที่ใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ²⁰⁴

ในวันที่ 18 ธันวาคม นส. Ravina Shamdasani โฆษกสำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ระบุว่าองค์การสหประชาชาติ “กังวลอย่างยิ่ง” กับการใช้มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญาของไทย (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) ต่อผู้ประท้วงอย่างน้อย 35 คนรวมทั้งเด็กนักเรียนอายุ 16 ปี เธอกระตุ้นรัฐบาลไทยให้ “แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อ 19 ของกติกา ICCPR ว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านการแสดงออก²⁰⁵ นอกจากนี้ นส. Shamdasani บอกว่า องค์การสหประชาชาติแสดงความกังวลร้ายแรงเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้ประท้วงอย่างสงบ รวมทั้งในข้อหาข่มขู่ปลุกปั่น และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ เธอเรียกร้องรัฐบาลไทยให้ยุติการดำเนินคดีอาญาร้ายแรงอย่างต่อเนื่องกับบุคคลที่ใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ²⁰⁶

202 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, UN experts urged Thai government to allow peaceful protests and release unconditionally those arbitrarily detained, 2 ตุลาคม 2563

203 European Union External Action, EU-Thailand: The European Union and Thailand hold their 15th Senior Officials' Meeting, 28 ตุลาคม 2563

204 องค์การสหประชาชาติ, Daily press briefing by the Office of the Spokesperson for the Secretary-General, 18 พฤศจิกายน 2563

205 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, Press briefing notes on Thailand, 18 ธันวาคม 2563

206 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, Press briefing notes on Thailand, 18 ธันวาคม 2563

8. ข้อเสนอแนะ

จากสถานการณ์ตามที่ได้อธิบายไว้ในรายงานฉบับนี้ กลุ่มสังเกตการณ์เพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มีข้อเสนอแนะอันมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงผู้หญิง นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เรียกร้องประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

สำหรับรัฐบาลไทย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ยุติการดำเนินคดีที่ปองต่อนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมในการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย โดยให้ถอนฟ้องคดีที่เป็นการใช้อำนาจจากกฎหมายที่กดขี่ปราบปรามกับพวกเขา
2. งดเว้นการจับกุม การควบคุมตัว และการดำเนินคดีนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมในการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย อันมาจากการใช้โดยชอบซึ่งสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
3. ยุติพฤติกรรมการคุกคามทั้งหมด รวมถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ต่อนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมในการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย และประกันว่าพวกเขาสามารถใช้สิทธิอันชอบที่จะมีเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ โดยไม่มีการขัดขวางหรือความหวาดกลัวต่อการตอบโต้
4. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 112 และ 116 ของประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทยตามกติกา ICCPR
5. มาตรการจำกัดสิทธิใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทย ในแง่ของสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
6. ประกันถึงบูรณาการทางร่างกายและสวัสดิภาพทางจิตใจของนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและผู้เข้าร่วมประท้วงในทุกสถานการณ์ และยุติการโจมตีทั้งหมดต่อพวกเขา
7. ประกันให้มีและอำนวยความสะดวกการใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในทุกสถานการณ์ โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของประเทศไทย ที่มีต่อกฎบัตรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกติกา ICCPR, อนุสัญญา CRC อนุสัญญา CEDAW และปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
8. เคารพและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
9. ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของกลไกติดตามสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสิทธิสัญญา วิธีพิจารณาวิสามัญ และรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (UPR)
10. งดเว้นจากการใช้กำลังโดยไม่ได้สัดส่วนและไม่จำเป็นต่อผู้ประท้วงอย่างสงบ และรับรองว่า การใช้กำลังของการสอดคล้องอย่างเข้มงวดกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งหลักการพื้นฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย
11. ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสอบสวนอย่างละเอียด รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ต่อข้อกล่าวหาทั้งหมดว่าด้วยการข่มขู่ การคุกคาม การโจมตีทำร้าย และการละเมิดสิทธิมนุษยชนแบบอื่นต่อผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย และประกันว่าผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ จะมีสิทธิเข้าถึงการเยียวยาอย่างเป็นผล ตามที่ได้รับการคุ้มครองตามข้อ 2(3) ของกติกา ICCPR
12. ให้ส่งจดหมายเชิญอย่างเป็นทางการ และจัดให้มีการเข้าเยี่ยมประเทศของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และคณะทำงานสหประชาชาติด้วยการการควบคุมตัวโดยพลการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

1. ให้การยอมรับว่าผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และนำมาตรการที่จำเป็นมาใช้เพื่อแก้ไขสาเหตุที่รากเหง้า ซึ่งนำไปสู่การโจมตีทำร้ายและการคุกคามด้วยเหตุทางเพศสภาพต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเลือกปฏิบัติและการปราบปราม
2. ประกันให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุน เพื่อให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถใช้สิทธิของตนได้ โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะและหลากหลายของผู้หญิง รวมทั้งผู้ซึ่งทำงานเพื่อสิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเด็ก
3. จัดเว้นจากพฤติการณ์การโจมตีโดยตรง และการคุกคามและข่มขู่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
4. คัดค้านการข่มขู่ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการโจมตีทำร้าย การคุกคาม และการข่มขู่ด้วยเหตุทางเพศสภาพ ที่เกิดขึ้นจากรัฐและหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐรวมถึงทางออนไลน์
5. ดำเนินการสอบสวนอย่างละเอียด รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ต่อเหตุการณ์โจมตี การคุกคาม การข่มขู่ การละเมิดที่มีลักษณะเฉพาะทางเพศ เพื่อระบุตัวผู้กระทำโดยไม่คำนึงถึงว่ามีสถานะอะไร เพื่อนำตัวมาจับกุม และประกันว่าผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิจะมีสิทธิเข้าถึงการเยียวยาอย่างเป็นผล
6. ประกันว่า เจ้าหน้าที่รัฐได้รับการอบรมอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ในลักษณะที่ไม่เลือกปฏิบัติและความละเอียดอ่อนทางเพศสภาพ

สำหรับองค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

1. เรียกร้องให้รัฐบาลไทยยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งปวง และการคุกคาม การข่มขู่ และการโจมตีทำร้ายนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมการชุมนุมในทุกรูปแบบ ที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐ และประกันสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
2. ให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อสถานการณ์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย เสนอกรณีปัญหาของแต่ละรายต่อรัฐบาลไทย และติดตามให้มีการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเทศไทย
3. ขอให้มีการส่งจดหมายเชิญ เพื่อให้มีการเดินทางเข้าเยี่ยมประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

สำหรับสหภาพยุโรป ประเทศสมาชิก และรัฐภาคีอื่นที่รับแนวนโยบายพิเศษเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

1. ประณามอย่างเป็นระบบและเปิดเผยต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการคุกคาม การข่มขู่ และการโจมตีทำร้ายทุกรูปแบบกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งนักกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย และผู้เข้าร่วมในการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย
2. ให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อสถานการณ์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย อย่างสอดคล้องตาม ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และแนวนโยบายที่ว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปและของรัฐภาคีตามลำดับ
3. รณรงค์กดดันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุน เพื่อให้ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถทำงานของตนได้อย่างจริงจัง; ร่วมมืออย่างจริงจังและสม่ำเสมอกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน; และสนับสนุนและช่วยเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของพวกเขา
4. แสดงความกังวลตามที่ระบุในรายงานนี้แก่หน่วยงานรัฐของไทยโดยอยู่บนฐานของแนวนโยบายที่ว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ไทยรับมาใช้ โดยเฉพาะเป็นการรณรงค์กดดันเฉพาะกรณีและการเผยแพร่แถลงการณ์
5. ติดตามการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานรัฐไทย

9. ภาคผนวก I: ลำดับเหตุการณ์การประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563

- **21 กุมภาพันธ์:** ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ (อนค.) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ใหญ่เป็นอันดับสอง และตัดสิทธิทางการเมืองของคณะกรรมการบริหารพรรค 16 คน เป็นเวลา 10 ปี
- **22 กุมภาพันธ์:** สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทยนัดชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่กรุงเทพฯ เพื่อประท้วงกรณีการยุบพรรคอนค. นักศึกษาและผู้สนับสนุนพรรคอนค.หลายร้อยคนเข้าร่วมการประท้วงครั้งนั้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดแฟลชม็อบโดยสันติซึ่งมีมากมายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนมัธยมทั่วประเทศ
- **26 มีนาคม:** รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อหยุดยั้งการระบาดของโควิด-19 ซึ่งรวมถึงการประกาศคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะ
- **4 มิถุนายน:** นายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักกิจกรรมชาวไทยที่ลี้ภัยอยู่ในกัมพูชาตั้งแต่ปี 2557 ถูกขยาดิตอาวูลักพาตัวไปจากบริเวณด้านหน้าที่พักในกรุงเทพมหานคร
- **5 มิถุนายน:** สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย จัดการประท้วงที่ใจกลางกรุงเทพฯ เรียกร้องความยุติธรรมให้กับนายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักกิจกรรมชาวไทย และเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้อื่น ๆ การชุมนุมครั้งนี้ยังจุดชนวนให้เกิดการประท้วงให้กับนักกิจกรรมที่หายตัวไปคนนี้ทั่วประเทศ
- **18 กรกฎาคม:** กลุ่มเยาวชนปลดแอกที่เป็นกลุ่มนักศึกษา จัดการชุมนุมอย่างสันติที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ ประกาศข้อเรียกร้องสามข้อ ได้แก่ 1) ให้ยุบสภา 2) ให้ยุติการคุกคามผู้วิจารณ์รัฐบาลที่ใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก และ 3) ให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่
- **3 สิงหาคม:** นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่กรุงเทพฯ จัดการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ โดยอานนท์ นำภา ทนายความสิทธิมนุษยชนได้เรียกร้องให้มีการตรวจสอบงบประมาณของสถาบันพระมหากษัตริย์ และให้จำกัดพระราชอำนาจของในหลวงรัชกาลที่ 10 เพื่อให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- **10 สิงหาคม:** แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมจัดการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต จังหวัดปทุมธานี ในที่ชุมนุม นส. ปณัสสา สิทธิจิรวัฒนกุล อ่านข้อเสนอมติ 10 ข้อเพื่อการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สถาบันเกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากขึ้น
- **19 กันยายน:** ประชาชนกว่า 50,000 คนชุมนุมอย่างสงบที่สนามหลวงในกรุงเทพฯ ใกล้กับพระบรมมหาราชวัง นับเป็นการประท้วงครั้งใหญ่ที่สุดในประเทศไทยนับตั้งแต่รัฐประหารปี 2557
- **20 กันยายน:** ผู้ประท้วงได้นำหมุดสัญลักษณ์มาติดตั้งที่ท้องสนามหลวงที่กรุงเทพฯ โดยมีข้อความในหมุดที่บอกว่า ประเทศนี้เป็นของราษฎร ไม่ใช่ของกษัตริย์
- **21 กันยายน:** ประชาชนหลายพันคนพยายามเดินขบวนไปที่อาคารทำเนียบองคมนตรีในกรุงเทพฯ เพื่อยื่น 10 ข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ต่อมาถูกขัดขวางโดยตำรวจ นส. ปณัสสา สิทธิจิรวัฒนกุล จึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้ประท้วงเข้าไปยื่นจดหมายที่มีข้อเสนอดังกล่าวกับตำรวจ ในวันต่อมา มีการถอนหมุดที่ฝังออกไป

- **24 กันยายน:** รัฐสภาลงมติให้ชะลอการพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญออกไปจนถึงเดือนพฤศจิกายน
- **8 ตุลาคม:** กลุ่มเยาวชนปลดแอกและคณะประชาชนปลดแอก ซึ่งเป็นกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “คณะราษฎร” ถือเป็นการจุดใหม่ของการขบวนการทางการเมือง ที่เคยโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในประเทศไทยเมื่อปี 2475 พวกเขาได้ยื่นข้อเสนอใหม่สามข้อ ได้แก่ 1) นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา และคณะรัฐมนตรีต้องลาออก; 2) ต้องร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และ 3) ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์
- **13 ตุลาคม:** ตำรวจปราบจลาจลจับกุมนักกิจกรรม 21 คน รวมทั้งเยาวชนชายอายุ 17 ปีหนึ่งคน ซึ่งได้รวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ ก่อนจะมีการประท้วงตามแผนในวันที่ 14 ตุลาคม
- **14 ตุลาคม:** ผู้ประท้วงหลายหมื่นคนเดินขบวนจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่กรุงเทพฯ ไปยังทำเนียบรัฐบาลเพื่อค้างคืน เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชาลาออก สถานการณ์ตึงเครียดขึ้นอย่างมากเมื่อขบวนเสด็จของสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ ผ่านมาอย่างไม่คาดหมายเข้ามาใกล้ผู้ชุมนุม โดยผู้ชุมนุมบางส่วนได้ยกมือขึ้นชูสามนิ้ว
- **15 ตุลาคม:** รัฐบาลไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในกรุงเทพฯ อ้างเหตุเกี่ยวกับขบวนเสด็จเมื่อวันก่อนหน้า โดยประกาศนี้ครอบคลุมคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะของบุคคลสี่คนหรือกว่านั้น รวมทั้งห้ามเผยแพร่ข่าวที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ประชาชนหลายพันคนได้ชุมนุมฝ่าฝืนคำสั่งใหม่นี้ และได้จัดการประท้วงที่สี่แยกราชประสงค์ที่กรุงเทพฯ
- **16 ตุลาคม:** ประชาชนหลายพันคนฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยร่วมกันชุมนุมที่สี่แยกปทุมวันที่กรุงเทพฯ ตำรวจฉีดน้ำแรงดันสูง ซึ่งในน้ำเจือด้วยสารเคมีที่สร้างความระคายเคือง เพื่อเป็นการใช้กำลังสลายการชุมนุมอย่างสงบ
- **22 ตุลาคม:** รัฐบาลไทยยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง
- **17 พฤศจิกายน:** ผู้ประท้วงหลายพันคนรวมตัวด้านนอกของอาคารรัฐสภาที่กรุงเทพฯ เพื่อกดดันสมาชิกรัฐสภาในระหว่างการอภิปรายร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตำรวจปราบจลาจลใช้ปืนฉีดน้ำแรงดันสูง และยังแก๊สน้ำตาใส่ผู้ประท้วง ผู้ประท้วงและกลุ่มผู้สนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ปะทะกันช่วงสั้น ๆ ใกล้กับจุดที่มีการชุมนุม ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 55 คน
- **18 พฤศจิกายน:** รัฐสภาลงมติไม่เห็นชอบกับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยองค์กรภาคประชาชน iLaw โดยมีการลงมติเห็นชอบสองร่าง ร่างหนึ่งเสนอโดยรัฐบาล และอีกร่างเสนอโดยพรรคฝ่ายค้าน
- **19 พฤศจิกายน:** นายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา ระบุว่า มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญาจะเป็นส่วนหนึ่งของ “กฎหมายทุกฉบับทุกมาตรา” ที่นำมาใช้กับผู้ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย

10. ภาคผนวก II: ตารางการดำเนินคดีกับผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 – 21 มกราคม 2564

ชื่อ	จำนวนคดี	เป็นการแจ้งข้อหาตามกฎหมายใด	การจับกุม/ควบคุมตัว (วันที่จำนวนวัน)	การชุมนุมอันเป็นเหตุให้มีการแจ้งข้อหา		
				วันที่	สถานที่ (หากปรากฏ)	จังหวัด
1. นส. ปณัสยา ลิทธิจิรวัฒนกุล	17	- มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) - มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. พ.ศ. 2504	15 ตุลาคม/ 16 วัน	5 มิถุนายน	แยกปทุมวัน	กรุงเทพฯ
				17 มิถุนายน	หน้ากรมทหารราบที่ 11 มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ กองทัพภาค 1 กรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ
				24 มิถุนายน	แยกปทุมวัน	กรุงเทพฯ
				10 สิงหาคม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รังสิต ปทุมธานี	ปทุมธานี
				21 สิงหาคม		อยุธยา
				10 กันยายน		นนทบุรี
				19 กันยายน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง	กรุงเทพฯ
				20 กันยายน	สนามหลวง	กรุงเทพฯ
				28 กันยายน	หน้ากองพันทหารม้าที่ 4 รักษาพระองค์	กรุงเทพฯ
				14 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				8 พฤศจิกายน	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				27 พฤศจิกายน	แยกลาดพร้าว	กรุงเทพฯ
				2 ธันวาคม	แยกลาดพร้าว	กรุงเทพฯ

2. นส. ชลธิชา แจ่มเร็ว	15	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - สถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง - พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ - มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ)	-	24 มิถุนายน	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				3 สิงหาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				16 สิงหาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				22 สิงหาคม	อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา	กรุงเทพฯ
				24 กันยายน	หน้ารัฐสภา	กรุงเทพฯ
				13 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				14 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				15 ตุลาคม	แยกราชประสงค์	กรุงเทพฯ
				18 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ	กรุงเทพฯ
				19 ตุลาคม	หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ
				20 ตุลาคม		ปทุมธานี
				21 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และทำเนียบรัฐบาล	กรุงเทพฯ
				30 ตุลาคม	หน้าสถานีตำรวจประชาชน	กรุงเทพฯ
				17 พฤศจิกายน	หน้ารัฐสภา	กรุงเทพฯ
3. นส. จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์	10	- มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) - มาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน	1 กันยายน/ได้รับการปล่อยตัวในวันเดียวกัน	5 มิถุนายน	แยกปทุมวัน	กรุงเทพฯ
				9 มิถุนายน	หน้ากระทรวงกลาโหมและอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				15 ตุลาคม	แยกราชประสงค์	กรุงเทพฯ
				16 ตุลาคม	แยกปทุมวัน	กรุงเทพฯ
				4 กันยายน	หน้าเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ
				24 กันยายน	หน้ารัฐสภา	กรุงเทพฯ
				13 ตุลาคม	หน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรุงเทพฯ
				14 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ

4. นส. สุวรรณ ตาลเหล็ก	10	- มาตรา 116 ของ ประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - สถานการณ์ฉุกเฉิน ร้ายแรง - พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณ วัตถุศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑ์สถานแห่ง ชาติ. พ.ศ. 2504	19 สิงหาคม/ 2 วัน	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				20 กรกฎาคม	หน้ากองบัญชาการ กองทัพบก	กรุงเทพฯ
				3 สิงหาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				7 สิงหาคม	หน้าสน.บางเขน	กรุงเทพฯ
				19 กันยายน	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระ จันทร์ และสนาม หลวง	กรุงเทพฯ
				20 กันยายน	สนามหลวง	กรุงเทพฯ
				15 ตุลาคม	แยกราชประสงค์	กรุงเทพฯ
				16 ตุลาคม	แยกปทุมวัน	กรุงเทพฯ
				20 ตุลาคม		ปทุมธานี
				21 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย และ ทำเนียบรัฐบาล	
5. นส. ภัทราวลี ธนกิจวิบูลย์ผล	8	- มาตรา 112 ของ ประมวลกฎหมาย อาญา (หมิ่นพระบรม เดชานุภาพ) - มาตรา 116 ของ ประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - พระราชบัญญัติการ ชุมนุมสาธารณะ	21 ตุลาคม/ 2 วัน	3 สิงหาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				7 สิงหาคม	หน้าสน.บางเขน	กรุงเทพฯ
				24 กันยายน	หน้ารัฐสภา	กรุงเทพฯ
				14 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				15 ตุลาคม	แยกราชประสงค์	กรุงเทพฯ
				21 ตุลาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย และ ทำเนียบรัฐบาล	กรุงเทพฯ
				26 ตุลาคม	หน้าสถานทูตเยอรมัน	กรุงเทพฯ
				29 ตุลาคม	ถนนสีลม	กรุงเทพฯ
6. นส. ลัลนา สุริโย	3	- มาตรา 112 ของ ประมวลกฎหมาย อาญา (หมิ่นพระบรม เดชานุภาพ) - มาตรา 360 ของ ประมวลกฎหมายอาญา (ทำให้เสื่อมค่าหรือ ทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่ง ทรัพย์สินหรือมีไว้เพื่อ สาธารณประโยชน์) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน	-	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				17 ตุลาคม	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ลำปาง	ลำปาง

7. นส. จิรฐิตา ธรรมรักษ์	2	- มาตรา 112 ของ ประมวลกฎหมาย อาญา (หมิ่นพระบรม เดชานุภาพ)	-	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
		- มาตรา 116 ของ ประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) พ.ร.ก.ฉุกเฉิน		2 ธันวาคม	แยกลาดพร้าว	กรุงเทพฯ
8. นส. พิมพ์สิริ เพชรนารอบ	2	- มาตรา 112 ของ ประมวลกฎหมาย อาญา (หมิ่นพระบรม เดชานุภาพ)	-	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
		- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน		29 พฤศจิกายน	หน้ากรมทหารราบ ที่ 11 มหาดเล็กราช วัลลภรักษาพระองค์	กรุงเทพฯ
9. นส. สิริินทร์ มุ่งเจริญ	2	- พ.ร.ก.ฉุกเฉิน - สถานการณ์ฉุกเฉิน ร้ายแรง	-	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
				17 ตุลาคม	แยกสามย่าน	กรุงเทพฯ
10. นส. เนตรนภา อำนาจสงเสริม	2	- มาตรา 116 ของ ประมวลกฎหมายอาญา (ยุยงปลุกปั่น) - พ.ร.ก.ฉุกเฉิน	-	18 กรกฎาคม	อนุสาวรีย์ ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ
11. นส. เบญจมาภรณ์ นิवास	1	- สถานการณ์ฉุกเฉิน ร้ายแรง	-	15 ตุลาคม	แยกราชประสงค์	กรุงเทพฯ

FIDH พิสูจน์ทราบความจริง

ภารกิจการสอบสวนและสังเกตการณ์คดี

FIDH ดำเนินงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งการส่งผู้สังเกตการณ์ไปร่วมฟังการพิจารณา จนถึงภารกิจการสอบสวนโดยทีมงานระหว่างประเทศ เป็นการทำงานบนพื้นฐานขั้นตอนปฏิบัติที่เข้มแข็งและไม่ลำเอียง ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ทราบความจริงและความรับผิดชอบ โดยผู้ชำนาญการที่ FIDH ส่งไปทำงานภาคสนาม ทำงานให้เราแบบอาสาสมัคร ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา FIDH ได้ปฏิบัติภารกิจเช่นนี้กว่า 1,500 ครั้งในกว่า 100 ประเทศ ซึ่งช่วยหนุนเสริมการรณรงค์เพื่อสร้างความตื่นตัวและกดดันของ FIDH

สนับสนุนภาคประชาสังคม

การอบรมและการแลกเปลี่ยน

FIDH จัดกิจกรรมหลายประการโดยความร่วมมือกับองค์กรสมาชิก ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานและศักยภาพของนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับท้องถิ่น

จัดตั้งประชาคมระหว่างประเทศ

ทำหน้าที่ล็อบบี้ถาวรในหน่วยงานระหว่างรัฐบาล

FIDH สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรสมาชิกและองค์กรภาคีในประเทศ โดยการรณรงค์ผ่านหน่วยงานระหว่างรัฐบาล โดยเราแจ้งเตือนให้หน่วยงานเหล่านี้ทราบ เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีการส่งข้อมูลแต่ละกรณีให้กับหน่วยงานเหล่านี้

FIDH ยังมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎบัตรระหว่างประเทศ

แจ้งและรายงานข้อมูล

การรณรงค์ความเห็นของสาธารณะ

FIDH แจ้งข้อมูลและมีส่วนขับเคลื่อนความเห็นสาธารณะ ผ่านการเผยแพร่ใบแถลงข่าว การจัดแถลงข่าว การเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงหน่วยงานต่าง ๆ รายงานจากการปฏิบัติภารกิจ การเผยแพร่ข้อเรียกร้องฉุกเฉิน ข้อร้องเรียน การรณรงค์ และเว็บไซต์ FIDH ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากช่องทางสื่อสารที่มีอยู่เพื่อให้สังคมตระหนักถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน

17 passage de la Main-d'Or - 75011 Paris - France

Tel: + 33 1 43 55 25 18 / Fax: + 33 1 43 55 18 80 / www.fidh.org

องค์การต่อต้านการทรมานโลก (World Organisation Against Torture - OMCT) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2528 มี การดำเนินงานร่วมกับ และโดยผ่านพันธมิตรระหว่างประเทศขององค์กรพัฒนาเอกชนกว่า 200 องค์กรในนาม เครือข่าย SOS-Torture Network เพื่อต่อต้านการทรมาน การสังหารแบบรวบรัด การบังคับบุคคลให้สูญหาย การควบคุมตัวโดยพลการ และการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีของมนุษย์ ทุกประการในโลก และต่อสู้เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เสียหาย

OMCT สนับสนุนเหยื่อจากการทรมานให้ได้รับความยุติธรรมและการเยียวยา รวมทั้งการฟื้นฟูบำบัด เป็นความช่วยเหลือ ทั้งในรูปของกฎหมาย การรักษาพยาบาล และความช่วยเหลือฉุกเฉินด้านสังคมอื่น ๆ เราช่วยเหลือในการยื่นข้อร้องเรียนต่อ กลไกสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ และสามารถแทรกแซงช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน OMCT ให้ความใส่ใจ เป็นพิเศษกับผู้เสียหายบางประเภท โดยเฉพาะที่เป็นผู้หญิงและเด็ก

ป้องกันทรมานและแก้ปัญหาการลอบฆาต

OMCT ทำงานร่วมกับภาคีในประเทศ เพื่อรณรงค์กดดันให้เกิดการบังคับใช้มาตรฐานต่อต้านการทรมานระหว่างประเทศ OMCT ยังดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์สูงสุดจากกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้การรณรงค์เป็นผลสำเร็จ

คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ผู้ที่ทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชนและต่อต้านการทรมานมักถูกคุกคาม ส่งผลให้ OMCT ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการ คุ้มครองบุคคลเหล่านี้ ทั้งโดยผ่านการแจ้งเตือนเมื่อเกิดภัยคุกคาม การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน การรณรงค์กดดัน และการ สร้างจิตสำนึก รวมทั้งการให้ความสนับสนุนโดยตรง

การประกบตัวนักกิจกรรมและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในพื้นที่

OMCT สนับสนุนองค์กรสมาชิกให้มีเครื่องมือและบริการ ที่ช่วยให้สามารถดำเนินงาน และสร้างศักยภาพของตน เพื่อให้เกิด ผลสำเร็จในการต่อสู้กับการทรมาน การดำเนินงานของ OMCT ในตูนิเซียเป็นส่วนหนึ่งของเจตจำนงในการสนับสนุนภาค ประชาสังคม ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านไปสู่การปกครองอย่างมีนิติธรรม และการเคารพข้อห้ามเด็ดขาดต่อการทรมาน

8 rue du Vieux-Billard - PO Box 21 - CH-1211 Geneva 8 - Switzerland

Tel: +41 22 809 49 39 / Fax: +41 22 809 49 29 / www.omct.org

กิจกรรมของ The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders

The Observatory เป็นโครงการปฏิบัติงานที่มีความเชื่อมั่นในความร่วมมือและการแสดงเอกภาพที่เข้มแข็งขึ้น กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และหน่วยงานซึ่งช่วยเหลือไม่ทำให้พวกเขาต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว ทั้งยังเล็งเห็น ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาการรับมืออย่างเป็นระบบจากเอ็นจีโอและประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อ แก้ปัญหาการกดขี่ปราบปรามนักปกป้องซึ่งตกเป็นเหยื่อ

ด้วยเป้าหมายดังกล่าว The Observatory จึงมุ่งที่จะสร้าง

- กลไกเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบของประชาคมระหว่างประเทศ ต่อกรณีของการคุกคามและปราบปราม นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากต้องการแทรกแซงช่วยเหลือ อย่างเร่งด่วน
- การสังเกตการณ์กระบวนการยุติธรรม และหากจำเป็นอาจรวมถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยตรง
- คณะทำงานระหว่างประเทศเพื่อสอบสวนและให้กำลังใจผู้ต่อสู้
- ความช่วยเหลือระดับบุคคลอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด รวมทั้งความช่วยเหลือทางวัตถุซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ ประกันให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของนักปกป้องที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิดอย่างร้ายแรง
- การจัดเตรียม ทีมพิมพ์ และเผยแพร่รายงานการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือองค์กร ซึ่งทำงาน ด้านสิทธิมนุษยชนอยู่ทั่วโลก ไปยังประเทศต่าง ๆ
- สนับสนุนความร่วมมือกับองค์กรสหประชาชาติ และโดยเฉพาะผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วย นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และหากจำเป็นรวมถึงความร่วมมือกับผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติและ คณะทำงานสหประชาชาติในประเด็นหรือพื้นที่อื่น ๆ
- การเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานระดับภูมิภาคและหน่วยงานระหว่างรัฐบาล โดยเฉพาะองค์การ นานารัฐอเมริกัน (Organisation of American States - OAS), สหภาพแอฟริกา (African Union - AU), สหภาพยุโรป (EU), องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organisation for Security and Co-operation in Europe - OSCE), คณะมนตรียุโรป (Council of Europe), Interna tional Organisation of the Francophonie (OIF), Commonwealth, สันนิบาตรรัฐอาหรับ (League of Arab States), สมาคมประชาชาติเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) และองค์การแรงงานระหว่าง ประเทศ (ILO)

กิจกรรมของ The Observatory มีพื้นฐานจากการปรึกษาหารือและความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนระดับ ชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ

เรามีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นผล จึงเป็นเหตุให้เราใช้หลักเกณฑ์ที่ยึดหยุ่นในการรับ พิจารณาข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับมา โดยยึดตาม “นิยามด้านการปฏิบัติการ” ของคำว่า นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่ง FIDH และ OMCT ได้นำมาใช้ว่า “บุคคลซึ่งมักเสี่ยงหรือตกเป็นเหยื่อของการตอบโต้ การคุกคาม และการ ละเมิดสิทธิ เนื่องจากพันธกิจของตน และการดำเนินงานโดยลำพังหรือร่วมมือกับบุคคลอื่นอย่างสอดคล้องกับ กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและให้บรรลุสิทธิที่ได้รับการรับรองตาม ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกฎบัตรระหว่างประเทศอื่น ๆ”

เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเฝ้าระวังและรณรงค์ The Observatory ได้จัดทำระบบการสื่อสารสำหรับ นักปกป้องที่เสี่ยงภัย เป็นระบบที่ช่วยให้สามารถสื่อสารในยามฉุกเฉินได้ โดยผ่านช่องทางดังนี้

อีเมลล์: Appeals@fidh-omct.org

FIDH โทร: + 33 1 43 55 25 18 โทรสาร: + 33 1 43 55 18 80

OMCT โทร: + 41 22 809 49 39 โทรสาร: + 41 22 809 49 29